

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL MESAJ İÇERİKLİ TİPOGRAFİK İLLÜSTRASYON VE
ANİMASYONLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kader BEDİRCAN ALTIN

DİYARBAKIR-2024

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL MESAJ İÇERİKLİ TİPOGRAFİK İLLÜSTRASYON VE
ANİMASYONLAR

HAZIRLAYAN
Kader BEDİRCAN ALTIN

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Remzi DEMİREL

DİYARBAKIR-2024

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DİYARBAKIR

Kader BEDİRCAN ALTIN tarafından yapılan “Sosyal Mesaj İçerikli Tipografik İllüstrasyon ve Animasyonlar” konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesinin

Ünvanı

Adı Soyadı

Başkan: Doç. Dr. Nurhayat GÜNEŞ AYTAÇ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Remzi DEMİREL

Üye : Doç. Dr. Mehmet Emin KAHRAMAN

Tez Savunma Sınav Tarihi: 16/04/2024

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

... /... /2024

Prof. Dr. Bahar BURTAN DOĞAN

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

(MÜHÜR)

BİLDİRİM

Tezimin içerdığı yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi D.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

(İmza)

Kader BEDİRCAN ALTIN

... / ... /

ÖNSÖZ

Günümüzde, gelişen teknolojiyle birlikte, önemli bir iletişim aracı olarak kullanılan tipografik illüstrasyon ve animasyonlarla ilgili yapılmış yeterli düzeyde bir araştırma ve inceleme bulunmamaktadır. Ben hazırladığım bu tezde “Sosyal Mesaj İçerikli Tipografik İllüstrasyon ve Animasyonlar” a yer vererek gerekli araştırma ve incelemelerle bu konuya ışık tutup eksiklikleri gidermeye çalıştım. Bu tez çalışmamda bana yardımcı olan ve tez süresi boyunca tezime yön veren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Remzi DEMİREL’e ve sabırla benden desteğini esirgemeyen eşim Hasan ALTIN ve bu sürecin sabırla geçmesini bekleyen kızlarım Ranya ve Raperin ALTIN’a teşekkür ederim.

Kader BEDİRCAN ALTIN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
GÖRSELLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR.....	x
1.GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	2
1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
1.4.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	4
1.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI.....	4
1.6. TANIMLAR.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1.1.İLETİŞİM.....	7
2.1.2. GÖRSEL İLETİŞİM.....	9
2.1.2.1. Görsel İletişimde Tasarım İlkelerinin Önemi ve Yeri.....	10
2.1.2.2. Görsel Tasarım İlkeleri	11
2.1.3. SOSYAL MESAJ İÇERİKLİ GÖRSEL İLETİLER.....	13
2.1.4. GÖRSEL İLETİŞİMDE GRAFİK TASARIM.....	14
2.1.5. TİPOGRAFİ.....	18

2.1.6. İLLÜSTRASYON.....	21
2.1.7. ANİMASYON	24
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	27
2.2.1. GÖRSEL İLETİŞİM VE GRAFİK TASARIM ÜZERİNE	27
2.2.2. İLLÜSTRASYON ANİMASYON VE TİPOGRAFİ İLİŞKİSİ.....	30
2.2.3. TİPOGRAFİK OLARAK TASARLANMIŞ İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONLAR.....	32
2.2.4. TİPOGRAFİ, İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONLARDA VERİLEN SOSYAL MESAJLAR.....	36
3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	43
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	43
3.2.VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ.....	44
4.BULGULAR	46
GÖRSEL İLETİŞİM FAKTÖRÜ.....	46
TİPOGRAFİ, İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONUN İLETİŞİMDEKİ YERİ	46
İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONLARDA TİPOGRAFİ KULLANIMI	47
TİPOGRAFİK İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONLARLA VERİLEN SOSYAL MESAJLAR	47
SOSYAL MESAJ İÇERİKLİ TİPOGRAFİK İLLÜSTRASYON VE ANİMASYON ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ.....	48
5. SONUÇ VE ÖNERİ.....	78
6.KAYNAKÇA	80
7. GÖRSEL KAYNAKÇA.....	90
8. ÖZGEÇMİŞ.....	94

ÖZET

Sosyal Mesaj İçerikli Tipografik İllüstrasyon ve Animasyonlar

Günümüzde herhangi bir yerde durup etrafımızı incelediğimizde pek çok görsel iletişim unsuruyla karşılaşırız. Bu görsel iletiler tanıtım, uyarı veya bilgi amaçlı olabilmektedir. Sosyal yaşantımızda karşılaştığımız sorunlara ışık tutmak amacıyla oluşturulmuş pek çok görsel ileti unsuruna, çevremizde hemen her yerde rastlamak mümkündür. Bir mesajı iletme için kullanılan görsel iletilerin başında tipografi ve illüstrasyon gelmektedir. Bu çalışmada da verilmek istenen sosyal bir mesajı, alıcıya daha etkili bir şekilde iletme için illüstrasyonu tipografiyle bir araya getirerek oluşturduğumuz görsellerin önemi üzerinde durulmaktadır. Tipografik illüstrasyonlar, bir mesajı iletme için kullanılan illüstrasyonların anlamını, bir yazının sunum şekli olan tipografi ile daha güçlü hale getirmek maksadıyla oluşturulmuş görsellerdir. Bu görsellerin seri çizimlerinin hareketlendirilmesiyle oluşturulan kısa animasyonlara da araştırmada yer verilmektedir.

Araştırmanın ilk bölümünde, iletişim ve görsel iletişim unsurlarıyla ilgili genel bir giriş yapılarak problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımları verilmiştir. Araştırmanın kuramsal çerçevesi kapsamında iletişim, sosyal mesaj ve görsel iletişim unsurları ele alınarak illüstrasyon, animasyon ve tipografi terimlerine yer verilmiş ve bu kavramların tarihi gelişimleri ile kullanım alanlarına değinilmiştir. Ayrıca bu bölümde tipografi, illüstrasyon ve animasyon ilişkilerine değinilerek sosyal mesajların bu teknikler üzerinden nasıl ele alındığı örnekler üzerinden anlatılarak incelenmiş ve daha önce konuyla ilgili yapılan araştırmalara değinilmiştir. Araştırmanın yöntemi bölümünde ise yöntem, verilerin toplanması, verilerin analizi bölümleriyle araştırmanın yöntem ve tekniğiyle ilgili bilgiler verilmiştir. Daha sonra ise elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın nihai sonucu verilmiştir.

Bu araştırma kapsamında tipografi ile oluşturulmuş sosyal mesaj içerikli görsel anlatımlar ve bunlar üzerine yapılmış araştırmalar içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması stratejisi ve verilerin analizinde içerik analizinin kullanıldığı bu çalışmada sosyal mesaj içerikli illüstrasyon ve animasyonların tipografi ile nasıl daha etkili hale getirildiği ortaya konulması amaçlanmıştır. Yapılan detaylı veri taramaları ve konuyla ilişkili görsellerin incelenmesi sonucunda tipografinin

kullanıldığı illüstrasyon ve animasyonun iletisini daha etkili bir şekilde ortaya koyduğu görölmektedir.

Anahtar Kelimeler: İllüstrasyon, Tipografi, Görsel İletişim, Sosyal Mesaj

ABSTRACT

Typographic Illustrations and Animations With Social Messages

Nowadays, when we stand anywhere and examine our surroundings, we encounter many visual communication elements. These visual messages may be for promotional, warning or informational purposes. It is possible to come across many visual message elements created to shed light on the problems we encounter in our social life, almost everywhere around us. Illustration and typography are the primary visual messages used to convey a message. In this study, we will focus on the importance of the visuals we create by combining illustration with typography in order to convey a social message to the recipient more effectively. Typographic illustrations are visuals created to make the meaning of the illustrations used to convey a message stronger with typography, which is the form of presentation of a text. Short animations created by animating serial drawings of these visuals will also be included in the research.

In the first part of the research, a general introduction was made about communication and visual communication elements and the problem situation, purpose, importance, limitations and definitions of the research were given. Within the scope of the theoretical framework of the research, communication, social message and visual communication elements are discussed; The terms illustration, animation and typography are included and the historical developments and usage areas of these concepts are mentioned. In addition, in this section, the relationships between typography, illustration and animation are touched upon, how social messages are handled through these techniques are explained and examined through examples, and previous research on the subject is mentioned. In the method section of the research, information about the method and technique of the research is given in the sections of method, data collection, and data analysis. Then, the final result of the research was given in line with the findings obtained.

Within the scope of this research, visual expressions with social message content created with typography and the research conducted on them were examined using the content analysis technique. In this study, which used case study strategy and content analysis technique, one of the qualitative research methods, it was aimed to reveal how illustrations and animations with social message content were made more effective with typography. As a result of detailed data scanning and examination of images related to the subject, it is seen that illustrations and animations using typography convey the message more effectively.

Keywords: Illustration, Typography, Visual Communication, Social Message

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel No:

Sayfa No:

1. Görsel 1: Sümer Çivi Yazısı Tabletleri	9
2. Görsel 2: Sosyal Medya Emojileri	10
3. Görsel 3: Eşitlik ve Adalet Görseli	14
4. Görsel 4: Johannes Gutenberg Tarafından 1455 Yılında Basılan İncil.....	16
5. Görsel 5: Stefan Sagmeister, AIGA, 1999, Mak: Museum of Applied Arts,Google Arts & Culture.....	17
6. Görsel 6: Johannes Gutenberg ve Matbaa Makinesi	20
7. Görsel 7: Kitap Basımı İçin Metal Baskı Kalıpları	20
8. Görsel 8: Tarihi Hindi Garbi Eserinden Görseller	23
9. Görsel 9: Emile Reynaud, Praxinoscope Görseli	25
10. Görsel 10: Toy Story Film Afişi, Dijital Tasarım, 1995, Pixar Animation Studios.....	26
11. Görsel 11: Coca Cola Reklamlarında Türk Kültür Öğeleri.....	29
12. Görsel12: Coca Cola Yılbaşı Gorseli.....	30
13. Görsel13: Utku Lomlu/Lom Creative,Franz Kafka’nın“Dönüşüm” Kitap Kapağı Tasarımı.....	31
14. Görsel 14: Marina Montasser, Van Gogh Typography Portrait, Dijital Tasarım, 2019.....	33
15. Görsel 15: Sean Williams, Ünlülerin Tipografik Portreleri, Dijital Tasarım.....	35
16. Görsel 16: Çukur Dizisi Sosyal Mesaj İçerikli Duvar Yazıları.....	37
17. Görsel 17: DO-GA-Nİ/ SILENCED, 2011 Kore Yapımı Film Afişi.....	38
18. Görsel 18: Picasso, Guernica, TÜYB, 1937.....	38
19. Görsel 19: Vasili PUKİREV, “The Unequal Marriage”, TÜYB, 1862, Moskova Tretyakov Devlet Galerisi.....	39
20. Görsel 20: Universal Pictures Vektör Logosu , Dijital Tasarım.....	40
21. Görsel 21: İgor Morski, Modern Dünya Gerçekleri, Dijital İllüstrasyon.....	41
22. Görsel 22: Bahar Aydın, Don’t Be Afraid, Dijital Tasarım	49
23. Görsel 23: Bahar Aydın, “ Live, Love, Laugh”, Dijital Tasarım	50
24. Görsel 24: Buse Uğurlu, Sana Minnettariız, Dijital Tasarım, 2017.....	51

25. Görsel 25:	Quba Michalski , Sabah Gazetesi Reklamı, Animasyon, 2009.....	52
26. Görsel 26:	Resul Ay, Bu Türkçe İle Nereye?, Dijital Tasarım, 2011.....	53
27. Görsel 27:	Kay Ann, Tüm Dillerde Barış,Dijital Tasarım	54
28. Görsel 28:	Kübra Kabahel, No Smoking, Dijital Tasarım 2021.....	55
29. Görsel 29:	Sam Du Plessis, En Hüzünlü Şarkı, Dijital Tasarım, 2011.....	56
30. Görsel 30:	Tipografik Sigara Görseli, Dijital Tasarım	57
31. Görsel 31:	Mateusz Zogala, “Able”, Dijital Tasarım	58
32. Görsel 32:	Mateusz Zogala, Relatedto Fitness, Dijital Tasarım	59
33. Görsel 33:	Mateusz Zogala, Work Safety, Dijital Tasarım	60
34. Görsel 34:	Cecili Blair, Futura, Dijital Tasarım,2009.....	61
35. Görsel 35:	Von Glitschka, Nicola Tesla,Dijital Tasarım, 2015.....	62
36. Görsel 36:	Oscar Wilson, Buxton Testi, Dijital Tasarım	63
37. Görsel 37:	Oscar Wilson, Futurestep Rowers.....	64
38. Görsel 38:	Alyssa Fraser, The City İs At War, Dijital Tasarım, 2011.....	65
39. Görsel 39:	Tipografik Sigara İllüstrasyonu, “No Smoking”, Dijital Tasarım.....	66
40. Görsel 40:	Victor Van Gaasbeek, Global Warming, Dijital Tasarım, 2009.....	67
41. Görsel 41:	İnspirlow Design, Forest Gamp, Dijital Çizim, 2013.....	68
42. Görsel 42:	Mona Lisa Tipografik İllüstrasyon, Dijital Tasarım	69
43. Görsel 43:	İnspirlow Design, Charlie Chaplin, Dijital Tasarım, 2013.....	70
44. Görsel 44:	Sena Aras Ünlü, Charlie Chaplin, Dijital Tasarım, 2016.....	71
45. Görsel 45:	Mada Goblin, “Scream”, Dijital Tasarım, 2009.....	72
46. Görsel 46:	Sigara İçen Kadın Tipografik Görseli, Dijital Tasarım	73
47. Görsel 47:	Esra Güneş, Su Tüketimi, Dijital Tasarım, 2018.....	74
48. Görsel 48:	Kader Bedircan Altın, “Mobbing I”, Dijital Tasarım, 2021.....	75
49. Görsel 59:	Kader Bedircan Altın, “Mobbing II”, Dijital Tasarım, 2022.....	76
50. Görsel 50:	Kader Bedircan Altın, “Mobbing II” Kesit, Dijital Tasarım, 2022.....	77

KISALTMALAR LİSTESİ

vb: Ve benzeri

s: Sayfa

S: Sayı

C: Cilt

TDK: Türk Dil Kurumu

MÖ.: Milattan Önce

MS.: Milattan Sonra

Akt: Aktaran

Çev: Çeviren

Dr: Doktor

SOSYAL MESAJ İÇERİKLİ TİPOGRAFİK İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONLARIN İNCELENMESİ

1.GİRİŞ

Hayatta kalabilmek ve yaşamlarını devam ettirebilmek için toplu yaşayan pek çok canlı türünden biri de insanoğludur. İnsanlar, var olduklarından beri komün bir yaşamı bireysel yaşama tercih ederek daha güçlü bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmiş ve koşullara daha çabuk ayak uydurarak barınma, korunma, beslenme gibi birincil ihtiyaçlarını iş birliği içinde idame ettirebilmişlerdir. Böylece iki canlının bir araya gelmesiyle oluşan etkileşimden doğan iletişim, toplu yaşamın bir sonucu olarak kaçınılmaz olmuştur. İletişim, insanlar arasında uzlaş ve iş birliğini arttıran, aynı zamanda fikir ve bilgi alışverişi sağlayan önemli bir süreçtir. İlk insanlar ilkel sesler ve jest-mimik hareketlerle iletişim kurmaya çalışarak kendi aralarında anlaşmanın yollarını bulmuşlardır. Mağara duvarlarına yapılan resimler, ateş ve duman ile haberleşme, çeşitli törensel aletlerle bir takım ritmik sesler çıkararak iletişimi sağlamışlardır. Anlamlı sesleri bir araya getirerek oluşturdukları dillerle iletişime devam eden insan için yazının icadı bir devrimdir. Böylece kendilerinden sonra gelen nesillere birtakım bilgileri aktarabilmek için duvarlara ve çeşitli yüzeylere çizilen görsellerin dışında yazıyı da kullanmışlardır. Yazının icadı ve gelişmesiyle iletişimde büyük gelişmeler yaşanmıştır.

Toplu yaşamla birlikte sosyalleşen bireyler beraberinde toplumsal sorunları da getirmiştir. Bu toplumsal sorunlara uzlaş yoluyla çözümler getirilirken artan nüfus ile kalabalık toplumlara bir iletiyi ulaştırma güçleşmiştir. Bu sebeple yazıya ve çeşitli görsel iletişim unsurlarına başvurularak verilmek istenen mesajlar geniş kitlelere iletilmiştir. Görsel iletişim, mesajların anlaşılmasını kolaylaştıran etkili bir araçtır. Bunun için kitap, gazete, dergi ve afişlerde yer alan ve aynı zamanda bir mesajı iletme amacı taşıyan illüstrasyon ve tipografi gibi grafik sanatlar sıklıkla kullanılmıştır. Özellikle tipografi ve illüstrasyon, mesajı görsel bir şekilde sunarak anlatılmak isteneni daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır. Bu tür tasarımlar, insanların daha kolay algılamasını sağlayarak mesajın hatırlanmasına ve daha uzun süreli bir etki bırakmasına yardımcı olmaktadır.

Teknolojinin gelişmesiyle, iletişim daha kolay ve hızlı bir hal alarak sorunlara çözüm üreterek bir o kadar ilerlemiştir. İletişim için kullanılan unsurlar artık daha kolay ve kısa bir sürede yapılarak sosyal ağlar üzerinden hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Bu durumda çok

fazla görsel unsura maruz kalmak, bir görsel kirlilik oluşturabilmektedir. Böylece sosyal ağlar üzerinden haber almak, iletişim kurmak kolaylaşırken bir mesajın daha etkili bir şekilde kitlelere ulaşma kaygısı da doğmuştur. Çünkü gelişen teknolojiyle oluşan bilgi ve görüntü kirliliğinde iletilmek istenen mesajlar, amacına ulaşmadan bu bilgi kalabalığında yitip gidebilmektedir. Bu nedenle daha etkili görsel iletilerle mesajlar tasarlanmaya ve verilmeye başlanmıştır. Böylece tipografi ile daha etkili hale getirilen illüstrasyon ve animasyonlar gibi insanların dikkatini çekecek görsel materyaller önem kazanmıştır. Tipografik illüstrasyon ve animasyonlar, insanlar arasında herhangi bir mesajın görsel olarak etkili bir şekilde iletilmesini sağlayan, estetik yönden ilgi çeken sanatsal çalışmalardır. Bunlar doğru şekilde tasarlandıklarında mesajı pekiştirdikleri gibi görsel anlamda da insanları etkileyebilmektedir. Toplumsal konular gibi daha hassas konularda da insanların dikkatini çekmek için tipografik illüstrasyonlar ve animasyonlar kullanılabilir. Özellikle son yıllarda çevre kirliliği, insan hakları, sosyal adalet, cinsiyet eşitliği gibi konularda tasarlanan sosyal mesaj içerikli tipografik illüstrasyon ve animasyonlar önem kazanmakta ve bu çalışmalar geniş kitlelere ulaşarak toplumsal değişimi tetikleyebilmektedir. Bu tasarımlar, sosyal sorunlara dikkat çekmek, insanları bilinçlendirmek veya toplumsal değişim çağrısında bulunmak için tasarlanmaktadır. Bunlar, insanlara verilmek istenen mesajları daha etkili bir şekilde iletmek ve daha geniş kitlelere yaymak için önemli bir araçtır. Sosyal mesaj içerikli tipografik illüstrasyon ve animasyonlar; verilmek istenen mesajı görsel bir şekilde sunarak insanların dikkatini daha kolay çekmekte ve insanlarda daha uzun süreli etki bırakabilmektedir.

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda araştırmamızda “Sosyal Mesaj İçerikli Tipografik İllüstrasyon ve Animasyonlar” başlığı altında konu ile ilişkili veriler ve görseller taranarak sosyal bir mesajı iletmek için tipografinin, illüstrasyon ve animasyonu daha etkili hale getirdiği üzerinde durulmuştur.

1.1. PROBLEM DURUMU

Artan nüfus ve gelişen toplumla birlikte sosyal sorunlar her geçen gün daha da artmaktadır. Bu sosyal meselelere çözüm getirebilmek ve toplumu bu problemler hakkında bilinçlendirmek için; sempozyum, panel, seminer, gazete, dergi, televizyon, afiş, sosyal medya gibi farklı yollara başvurulmaktadır.

Toplumda, sosyal meseleler hakkında ortak bir bilinç oluşturmanın ve onları bu konular hakkında daha duyarlı hale getirmenin en etkili yollarından biri görsel iletişim unsurlarına başvurmaktır. Görsel öğeler gündelik iletişimi, hayatı ve bilgi alışverişini kolaylaştırmaktadır (Uçar, 2022, s:25). Hayatı kolaylaştıran bu görsel unsurların başında illüstrasyon ve animasyonlar gelmekte ve sosyal mesajları iletmek için sıklıkla bu unsurlar kullanılmaktadır. Fakat artan görsel kirlilikle verilmek istenen mesajlar bazen amacına ulaşamamaktadır. Bu nedenle görsel unsurların en etkili yollarından olan illüstrasyon ve animasyonları, başka bir görsel unsur olan tipografi ile daha etkili hale getirilerek, verilmek istenen mesaj daha kısa sürede daha geniş kitlelere aktarılarak, bellekte daha kalıcı hale getirilebilmektedir. Acar ve Kavuran (2020), etkileşimli medya tasarımlarını görsel ve işitsel unsurların bir arada sunulması birden fazla sanat türünün yani resim, müzik, grafik, animasyon, fotoğraf gibi türlerin bir arada kullanılabileceğini belirtmektedirler (Aktaran Tanyıldız, 2020, s:20).

Araştırmamızın konusu olan “Sosyal Mesaj İçerikli Tipografik İllüstrasyon ve Animasyonlar” belirtilen bu çerçevede ele alınarak yapılan görsel çalışmalar üzerinden tipografinin illüstrasyon ve animasyonu nasıl daha etkili hale getirdiğini incelenmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde veriler taranarak konuya ilişkin aynı başlık altında daha önce yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra iletişim, görsel iletişim, sosyal mesaj, tipografi, illüstrasyon ve animasyon gibi konularda yapılmış araştırmalar incelenerek bu konu hakkında bir derleme yapılmış ve bir sonuca varılmıştır.

1.2. AMAÇ

Görsel iletişimin önemli unsurlarından olan illüstrasyon ve animasyonlar hedef kitlelere verilmek istenen iletileri yaymanın en etkili yollarından biridir. Bu iki görsel ileti unsuru bir başka görsel ileti unsuru olan tipografi ile daha dikkat çekici hale getirilerek kolay algılanmakta ve bellekte daha kalıcı olabilmektedir. Tipografik illüstrasyon ve animasyonların bu denli etkili olmasından dolayı toplumsal sorunları konu alan sosyal mesajları, bu yöntemle daha kısa sürede geniş kitlelere ulaşmasını ve daha kolay algılanmasını amaçlayan görseller, bu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle tipografiyle yapılan illüstrasyon ve animasyonlar incelenerek, bunlar üzerinden verilen sosyal mesajların, nasıl daha etkili hale getirildiğinin ortaya konması amaçlanmıştır.

1.3. ÖNEM

Yazı, görsellerle birleşip hem bir mesaja hem de sanatsal bir öğeye dönüşebilmektedir (Geçen, 2019). Bu çalışmada tipografi, illüstrasyon ve animasyonların bir arada kullanılarak hedef kitlelere verilmek istenen mesajların tipografik illüstrasyon ve animasyonlar şeklinde daha etkili bir görsele dönüştürülmesinin önemi vurgulanmıştır. Konunun çalışma alanına bakıldığında Türkçe kaynaklarda ‘Sosyal Mesaj İçerikli Tipografik İllüstrasyon ve Animasyonlar’ başlığı altında, doğrudan bu konu üzerinde yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat iletişim, görsel iletişim, tipografi, illüstrasyon, animasyon gibi konular incelenerek konuya dolaylı yoldan kaynaklık edecek bilgilere ulaşılmış ve elde edilen veriler derlenerek araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırma, literatüre katkı sağlayarak benzer çalışmaların devamlılığı için örnek teşkil edebilir.

1.4. SINIRLILIKLAR

Grafik sanatların başında gelen tipografi, illüstrasyon ve animasyon kapsam alanları oldukça geniş sanatlardır. Belirtilen bu sanatların her biri kendi içinde oldukça zengin içeriğe sahiptir. İletişim amaçlı kullanılan bu grafik sanatlar, bir araya gelip birbirini tamamlayınca bunlar aracılığıyla ortaya çıkan iletinin etki gücü bu çalışmada ortaya konulmuştur. Belirtilen bu grafik sanatların kapsam alanı geniş olduğundan tipografik illüstrasyon ve tipografik animasyon şeklinde sınırlandırılması yapılmıştır. Bunun yanı sıra, bu sanatlar aracılığıyla verilmek istenen iletilerin de birden çok çeşidinin olması iletilerin kapsam içeriği açısından sınırlandırılmasını gerektirmiştir. Bu bağlamda araştırmanın problem durumu ve amacına uygun olarak ortaya konmak istenen konunun sosyal mesaj içerikli olan tipografik illüstrasyon ve animasyonlar şeklinde konu sınırlamasına gidilmesi uygun görülmüştür.

1.5. VARSAYIMLAR

Toplumsal birtakım olaylara farkındalık yaratmak için oluşturulan görsel içerikli anlatımların bireyler üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Bu görsel içeriklerin daha etkili, çabuk algılanan ve bellekte kalıcı olması için oluşturulan görsel, yazı ile birleştirilmekte ve böylece beynin algıladığı görsel, aynı zamanda tasarımla uyumlu yazı stilleriyle verilmek istenen mesajı daha etkili hale getirdiği düşünülmektedir. Tipografik olarak hazırlanmış

illüstrasyon ve animasyonlar üzerinden toplumun önemli ve popüler sorunlarına yer verilerek sosyal mesajların olduğundan daha dikkat çekici hale getirildiği varsayılmaktadır.

1.6. TANIMLAR

Komün: Beraber çalışıp geliri paylaşmak üzere bir araya gelen topluluk anlamına gelen kelimenin orijinali “commun” olup dilimize Fransızcadan geçmiştir (TDK,2023).

İletişim: 1. isim: Duygu, düşünce ve bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon.

2. isim, teknik: Telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, komünikasyon (TDK, 2023).

Görsel İletişim: Görsel iletişim görüntülü bilgilerin alışverişidir. Görsel İletişimde bazı temel görsel elemanlar etkindir. Bu elemanlar nokta, çizgi, şekil, biçim, renk, derinlik, hareket gibi elemanlardır ve bu elemanlar birbiriyle ilişkili olarak görüntünün bütünü oluşturur.

Sosyal mesaj: Bir sorun ya da konu ile ilgili toplumda farkındalığın oluşturulmasına aracılık ederek, tutum değişikliğini olumlu yönde yaratmaya yönelik kodlanan mesajların tümü (Cılızoğlu, 2011, s. 91).

Tipografi: Fransızca bir kelime olup;

1.anlamı: Kabartma biçimlerle ilgili baskı yöntemi, topografya.

2.anlamı: Basım (TDK, 2023).

Kaligrafi: Yazı karakter ve unsurları kullanılarak geliştirilen, sıklıkla dekoratif amaçla kullanılan bir el sanatı çeşididir (Wikipedia, 2023).

Minyatür: Işık, gölge ve oylum duygusu yansıtılmayan, küçük ve çok renkli resim sanatıdır (Oxford Languages, 2023)

İllüstrasyon: Fransızca bir kelime olan ‘illustration’ resimleme anlamına gelmektedir (TDK, 2023).

Animasyon: Fransızca bir kelime olan ‘animation’ canlandırma anlamına gelmektedir (TDK, 2023).

Füturist: Gelecekçi (Oxford Languages).

Dada: Savaşı ve toplumsal düzensizliğe karşı başkaldırıdan doğan sanat akımıdır (TDK, 2023).

Konstrüktivist: Kurmacı (Oxford Languages).

2.KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1.İLETİŞİM

İletişim, iki canlının etkileşime girmesiyle başlayan, insanlık tarihinin en temel ve önemli unsurlarından biridir. İnsanlar, kişisel ihtiyaçlarını karşılayıp yaşamak ve aynı zamanda düşündüklerini, hissettiklerini, bilgilerini paylaşmak için diğer insanlarla iş birliğine girerek iletişim kurmaktadır. Türk Dil Kurumu iletişimi duygu, düşünce ve bilgilerin akla uygun şekilde başkalarına aktarılması, bildirim, haberleşme ve iletişim olarak tanımlamaktadır. Kişiler arası mesaj alışverişi olan iletişim, Erdal (2015)'e göre “paylaşmak, bildirmek, birleştirmek” anlamlarına gelen İngilizce ve Fransızca'daki “communication”, Latince'de ise “communicare” kelimelerinden geldiğini ve canlılar arasında süregelen, ortama ve zamana göre farklılıklar gösterebilen bilgi ağı olduğunu dile getirmektedir. Bu bilgi ağında iletişim amaçlı kullanılan bu mesajlar, sözlü veya yazılı olabilir. Ayrıca ses, el hareketleri, yüz ifadesi veya yazılı olmayan materyaller gibi farklı yollarla da iletilir. İletişim için bir iletinin iletken tarafından doğru bir kanalla iletilene ulaştırılması gerekmektedir. Bu süreçte, iletişimin etkili olabilmesi için alıcı mesajı doğru bir şekilde anlamalı ve gönderici de mesajını doğru bir şekilde iletmelidir.

Sağlıklı bir toplum için dil ve iletişim önemlidir. İnsanın doğasında anlamak ve anlaşılma arzusu olduğu için iletişimin temelinde de anlamak ve anlaşılma yani “algılamak” vardır. Cüceloğlu (1996)'ya göre algı, her biri farklı duygu verilerini anlamlı bir bütüne dönüştürerek çevremizdeki nesne ve olaylara anlam verme sürecidir. Yani insanlar, algı mekanizması çerçevesinde dış dünyadan aldığı iletileri beyinde işleyerek depolamakta ve şekillendirmektedir (aktaran Arğın, 2021, s:7-10). İnsanların algı yeteneği sayesinde iletişim gerçekleşmekte ve böylece iletilerin hedeflenen amaca ulaşması sağlanmaktadır. Bu özelliğinden dolayı insan, iletişim kurarken karşısındaki kişi veya kişileri anladığı kadar onlar tarafından anlaşılma da bekleyen bir canlıdır. İletişim, insanların birlikte çalışmasına, toplumsal ilişkiler kurmasına ve kültürünün korunmasına yardımcı olan sosyal bir etkileşim şeklidir. İletişim sadece iki insan arasındaki bir etkileşim değil, aynı zamanda gruplar, toplumlar ve hatta ülkeler arasındaki iletişimi de kapsamaktadır. İnsanlık tarihinde, iletişim sayesinde bilgiler, fikirler, diller ve kültürler yayılmış ve gelişmiştir. Fakat bu gelişmelerin yanı sıra yanlış anlamlara, çatışmalara ve

kültürel farklılıklara da neden olmuştur. Bu nedenle doğru iletişim tekniklerinin öğrenilmesi, insanlar arasındaki bağların sağlamlaştırılmasında ve anlaşmazlıkların çözülmesinde hayati bir rol oynamaktadır. Bir mesajın göndericiden alıcıya doğru bir şekilde iletilmesi iletişimi etkili kılmaktadır.

İletişim; ilk olarak insanların işaret, sembol, mimik, beden dili ve konuşma gibi yollara başvurarak iletişim kurmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu konuda Erdoğan (2011), ilk iletişim biçimlerinin sessel, fiziksel ve jestsel (sözlü olmayan iletişim) olduğunu; ilk insanların kendi doğası ve çevresiyle işaretlerle, oklarla, ağaçtan yapılmış mızraklarla, taşlarla ve basit seslerle gerçekleştirdiğini ifade etmektedir. Gönenç (2012), ilkel insanların çeşitli ses veya işaretler kullanarak, tamtam çalarak veya yüksek tepelerde yaktığı ateşin dumanıyla iletişim kurduğunu belirtmektedir. Doğa olayları karşısında çaresiz kalan ilkel insanlar “tamtam” gibi bazı vurmali çalgı aletleriyle ayinler düzenlemiş ve zamanla bu aletler iletişim aracı olarak kullanılmıştır (Çakır, Mete ve Turan, 2020, s:347-348). Eski Mısır, Asur ve Uzak Doğuluların kullandığı bu alet, bazı Afrika kabileleri tarafından hala kullanılmaktadır (Aksan, 2007, s:43; Canyurt, 2009). Taş Devri döneminde yaşayan insanlara bakıldığında mağara duvarlarına resimler çizerek iletişim kurdukları görülmektedir. Gombrich (2013), mağara duvarlarında üst üste yapılmış resimlerin, ilkel insanlar için büyüsel bir anlam ifade ederek görsellerdeki hayvanları gerçek hayatta da avlayabileceklerine olan inançlarını pekiştirdiğini varsaymaktadır. Becer (2019), mağara duvarlarındaki bu resimlerin yapıldığı dönemi “tarih öncesi” dönem olduğunu ve insanlık tarihinin yazı ile başladığını ifade eder. Daha sonra MÖ.3500 civarlarında, Mezopotamya’da yaşamış olan Sümerlerin çivi yazısını icat etmesiyle iletişimde yazı kullanılmaya başlanmıştır. Becer (2019), yapılan kazılara göre, Sümerlerin tapınak olarak kullandığı “ziggurat”larda yiyecek stoklarının kayda geçirilmesi ihtiyacı, yazının icadına yol açtığını belirtmektedir. Yazı bilgiyi muhafaza ederek geçmişten günümüze kültürün taşınmasında etkili olmuştur. MÖ. 3200’lerde ulaklar, MÖ. 1200’lerde ise posta güvercinleri kullanılarak haberleşme sağlanmıştır (Kılıç, 2014, s:34-35). Ancak zamanla yazının icadı, matbaanın kullanılması, radyo, televizyon, telefon ve internet gibi teknolojilerin geliştirilmesiyle iletişim araçlarımız da gelişmiştir.

Görsel 1: Sümer Çivi Yazısı Tabletleri

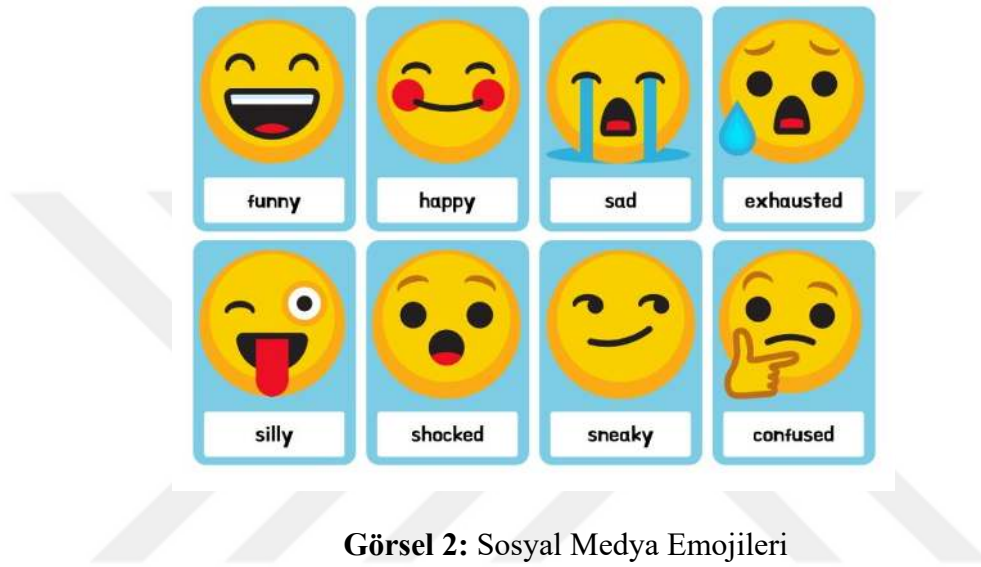
Günümüzde, iletişim araçları, hayatın her alanında ve anında yer etmiş durumundadır. El çantalarında ve ceplerde rahatlıkla taşınabilen cep telefonlarının gün geçtikçe gelişen teknolojileri sayesinde tüm dünyada olup bitenler hakkında anında haberdar olunabilmektedir. Küresel çapta, insanlar arasında etkileşim ve bağlantı kurmak için başvurulan Facebook, YouTube, WhatsApp, Messenger, Instagram, Pinterest, Twitter, Telegram ve Snapchat gibi sosyal medya ağları, cep telefonlarıyla kolay iletişim kurmanın dijital yollarının başında gelmektedir. Özellikle 2020 yılında Covid-19 pandemi dönemiyle birlikte sosyal ağların kullanımında önemli bir artış yaşanmıştır (Yıldırım ve İpek, 2020). Bu da haberleşme ve iletişimin daha da gelişmesinde etkili olmuştur.

2.1.2.GÖRSEL İLETİŞİM

Görsel iletişim, bir mesajın sözler yerine görsel öğeler kullanılarak bilgiyi veya fikirleri aktarma ve iletişim kurma sürecidir. İnsanların yüz ifadeleri, beden dili, semboller, grafikler, tablolar, resimler, fotoğraflar, çizimler ve diğer görsel öğeler gibi farklı görsel araçlar kullanarak fikirlerini veya mesajlarını aktarmasını sağlamaktadır.

Görsel iletişim, insanların sözlü olarak ifade edemeyecekleri konuları veya mesajları aktarmak için kullanışlı bir yoldur. Örneğin, bir sanat eseri birçok duyguyu veya düşüncüyü tek bir görsel araçta yansıtabilmektedir. Grafikler ve tablolar birçok sayısal verinin görsel olarak temsil edilmesine yardımcı olurken, semboller ve işaretler genellikle yer, yol ve yönlendirme gibi pratik amaçlar için kullanılmaktadır. Görsel iletişim, iletişim kurmanın önemli bir yolu olarak kabul edilir çünkü görsel araçlar insanların beyninde daha hızlı ve etkili bir şekilde işlenip anlaşılmaktadır (Miller ve Burton, 1994; Dwyer, 1978; akt: Bangir,

2008). Örneğin bir ulusal bayrak veya sembol o ulusun milletine aidiyet ve birlik hissi vererek o toplumun değerlerini, inançlarını ve kimliğini yansıtabilmektedir. Buna ek olarak görsel iletişim, insanların farklı kültürler, diller ve yaşam tarzlarından kaynaklanan iletişim engellerini aşmak için de kullanılabilir bir araçtır. Örneğin bireyler farklı kültür ve dillere mensup olsalar bile sosyal iletişim ağlarında sıklıkla kullanılan emoji ile birbirlerini anlayabilmektedirler.

Görsel 2: Sosyal Medya Emojileri

Görsel iletişim, reklamcılık, medya ve tasarım gibi alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu alanlarda verilmek istenen iletinin içeriği kadar görselliği de önemlidir. Bu nedenle görsel iletişimde renkler, tipografi, düzen, grafik tasarımı ve tasarım ilkeleri gibi unsurlar mesajın etkisini artırmaya yardımcı olan faktörlerdir. Bu unsurlar, mesajın doğru bir şekilde anlaşılmasını kolaylaştırarak daha fazla etki yaratır (Bangir, 2008).

2.1.2.1. Görsel İletişimde Tasarım İlkelerinin Önemi ve Yeri

Görsel iletişimde tasarım ilkeleri, görsel araçları etkili bir şekilde kullanarak iletişimi güçlendirmek için temel kuralları ve prensipleri içermektedir. Bu ilkeler, tasarımın dikkat çekici, anlaşılır, etkileyici ve kullanılabilir olmasını sağlamaktadır. Tasarım ilkeleri, görsel iletişimde bilgiyi düzenleme, vurgulama, anlamlandırma ve aktarımını sağlayarak iletişimin etkili olmasını amaçlamaktadır (Gezer, 2019).

Görsel iletişimde tasarım ilkelerinin önemi ve yeri şu şekilde açıklanabilir:

1. **Anlaşılabilirlik:** Tasarım ilkeleri, iletişimin hedef kitle tarafından anlaşılmasını sağlamaktadır. Doğru renk, tipografi, düzen ve görsel hiyerarşi kullanarak tasarımcılar, mesajın net ve anlaşılır olmasını sağlamaktadır.
2. **Dikkat Çekicilik:** Görsel iletişimde tasarım ilkeleri, tasarımı ilgi çekici ve çarpıcı hale getirmek için kullanılmaktadır. Renk, kontrast, denge, hareket ve uyum gibi görsel öğeler, göz alıcı ve dikkat çekici tasarımlar oluşturmak için kullanılmaktadır.
3. **Kullanılabilirlik:** Görsel iletişimde tasarım ilkeleri, tasarımın kullanıcı dostu olmasını sağlamaktadır. Kullanıcı deneyimini iyileştirmek ve okuyucunun ya da izleyicinin mesajı kolayca almasını sağlamak için tasarımın pratik ve işlevsel olmasını sağlamaktadır.
4. **Marka ve Kimlik Uyumu:** Tasarım ilkeleri aynı zamanda marka veya kurum kimliği ile uyumlu olacak şekilde tasarımlar oluşturmayı amaçlamaktadır. Renk, tipografi, logo ve diğer görsel öğelerin markanın kimliği ile tutarlı olmasını sağlamaktadır.

Tasarım ilkeleri, görsel iletişimde mesajın etkili bir şekilde iletilmesi için temel bir yapı oluşturmaktadır. Bu ilkeler, tasarımcıların görsel iletişimi başarılı bir şekilde gerçekleştirmelerine ve izleyici üzerinde güçlü bir etki bırakmalarına yardımcı olmaktadır (Eryayar, 2011; Mennan, 2009; Puustinen, Baker ve Lund, 2006).

2.1.2.2. Görsel Tasarım İlkeleri

Görsel tasarım ilkeleri, bir tasarımın görsel olarak etkili ve dengeli olmasını sağlamak için kullanılan temel kurallardır. Bu temel kuralların meydana gelmesinde görsel tasarım elemanlarının etkisi vardır. Görsel tasarım elemanlarını oluşturan çizgi, ton, renk, doku, biçim, ölçü ve yön gibi unsurlar; görsel tasarımın hammaddesidir (Becer, 2019, s:52). Bu elemanların bir görsel tasarımda nasıl kullanılacağını belirleyen birtakım kurallar bu görsel tasarım ilkelerini oluşturulmuştur. Görsel tasarım ilkeleri genellikle kompozisyon, denge, kontrast, hareket, vurgu, tekrar, oran-orantı ve birimlik gibi kavramlar içermektedir.

1. **Uyum ve Dengeli Kompozisyon:** Uyum ve denge, bir tasarımın görsel olarak dengeli olmasını sağlamaktadır. Simetri, asimetrinin dengelenmesi, boşluk ve doluluk ilişkisi gibi unsurlar bu ilkelerin yaratılmasına yardımcı olmaktadır

(Öztuna, 2007, s:26-27). Becer (2019), tasarımın kendi içinde bir dengeye sahip olması gerektiğini belirtmektedir.

2. **Bütünlük:** Bir tasarım içindeki görsel unsurlar bütünlük oluşturacak şekilde bir araya getirilmelidir. Tasarımcı, kompozisyonda kullanacağı unsurların uyum içinde düzenlemeli ve ideal bütünlüğü sağlamalıdır. Benzerlikten yararlanılarak oluşturulmuş bir bütünlükte yer alan farklılık, direk dikkati çekerek ön plana çıkmaktadır (Becer, 2019; Senemoğlu, 2009).
3. **Kontrast:** Kontrast, farklılıklar arasındaki belirgin ilişkiyi ifade etmektedir. Renk, büyüklük, şekil veya desen gibi unsurların farklılıkları göz önünde bulundurularak bu ilke sağlanmaktadır (Gezer, 2019, s:609).
4. **Hareket:** Hareket, tasarımın izleyiciye dinamik bir izlenim vermesini sağlamaktadır. Bu çizgi, doku, renk ve desen gibi unsurların kullanımıyla sağlanmaktadır.
5. **Vurgu:** Vurgu, izleyicinin dikkatini belirli bir noktaya çekmek için kullanılmaktadır. Bu, odak noktası, renk kullanımı, boyut farklılıkları gibi unsurlarla elde edilebilmektedir (Öztuna, 2007, s:36). Becer (2019), vurgulanmak istenen bir unsurun rolünü başka bir unsur çalmamalı bunun için vurgulanması gereken unsur diğerlerine göre ön plana çıkarılmalıdır.
6. **Devamlılık / Tekrar:** Aynı desen, şekil veya renk gibi unsurların düzenli bir şekilde tekrar edilmesi tasarımın birlikteliğini ve düzenini sağlamaktadır (Senemoğlu, 2010). Tasarımcı, izleyicinin veya okuyucunun ilgisini konuya yöneltmek için onu kendi tasarımının labirentlerinde dolaştıracak görsel tekrarı sağlamalıdır (Becer, 2019; Erişti vd. 2013).
7. **Oran ve Orantı:** Oran-orantı nesneler arasında doğru ilişkilerin kurulmasını sağlamaktadır. Becer (2019), bir görsel unsurun tasarım içindeki diğer unsurlarla kurduğu orantısal ilişkiler, algı ve iletişimi doğrudan etkilemektedir.

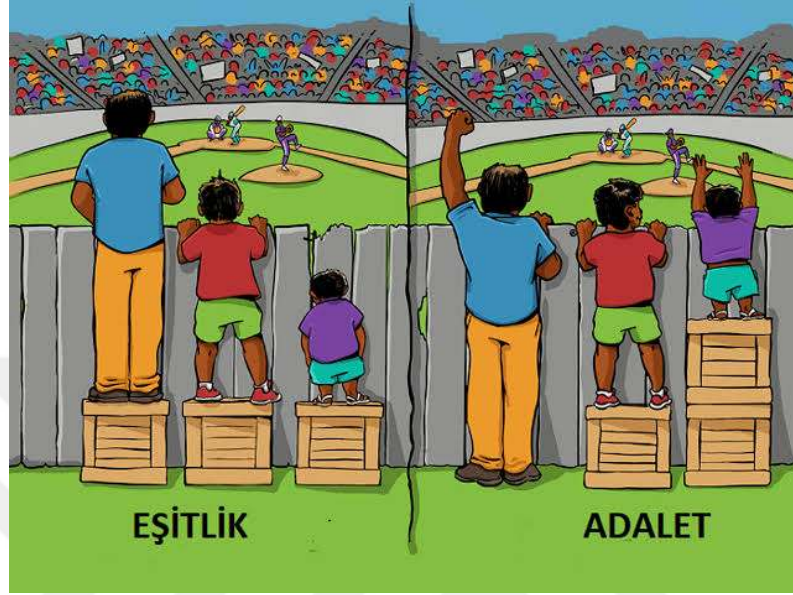
Bu ilkeler, görsel tasarım sürecinde tasarımcılara yön vererek etkili ve anlaşılır tasarımlar oluşturulmak için kullanılmaktadır. Görsel tasarım ilkelerinin anlaşılması, tasarımcıların bir görselin nasıl algılandığını ve nasıl etkileşime girdiğini anlamalarını ve tasarımlarını buna göre optimize etmelerini sağlamaktadır.

2.1.3. SOSYAL MESAJ İÇERİKLİ GÖRSEL İLETİLER

İnsan; düşüncelerini yazı ve görsellerle ifade ederek iletişim kurabilen tek canlıdır. Sosyal yaşantının önemli bir parçası olan iletişim, insan ilişkilerinde görünmeyen duyguların anlaşılmasını sağlamaktadır. Bal, iletişimin sosyal bir olgu olduğunu ve niteliğinin kültür öğeleriyle sosyal yapı tarafından belirlendiği için iletişimin toplumsal bilgilerin aktarılması olduğunu ifade etmektedir (Aktaran Erdal, 2015, s.15). İletişim sosyal bir süreç olduğundan toplumu ilgilendiren sosyal sorunların verilmesi için etkin bir yoldur.

Sosyal mesaj, genellikle sosyal konularla ilgili farkındalık yaratmak amacıyla yapılan; sanat, edebiyat, sinema, müzik veya diğer sanat dallarından yararlanarak aktarılan mesajlara denmektedir. Bu mesajlar toplumsal konuların sanat ile birleştirilerek yansıtılması olarak düşünülebilir. Ancak, amaçları toplumsal konuları ele almak ve sosyal meselelere dikkat çekmek olduğu için tasarımların önemi bu noktada daha da artmaktadır. Bu iletiler sosyal adalet, insan hakları, çevre bilinci, toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılıkla mücadele, farklı dil ve kültürleri savunmak gibi çeşitli konularda olabilmektedir. Sosyal sorunların, eğitim, sağlık, toplum güvenliği, çevrenin korunması gibi alanlarda 2000’li yıllardan sonra medyada sıkça yer aldığı ve bu konularla ilgili sosyal içerikli kampanyaların yürütüldüğü görülmektedir (Yavuz ve Öztürk, 2009, s:217). Görsel olarak verilen sosyal mesajlar, daha güçlü bir anlam taşıyarak insanların duygusal tepkilerini harekete geçirir ve birey-toplum üzerinde oldukça etkili olabilmektedir (Pamukçuoğlu, 2017; Zafer ve Vardarlier, 2019). Duygusal etkileşimi harekete geçiren bu görsel sosyal mesajlar, çarpıcı bir grafik ya da dramatik bir fotoğraf olup bir konu hakkında farkındalık yaratıp insanları etkileyerek düşündürüp harekete geçirebilmektedir (Umur, Ekşioğlu, Sözen ve Sönmez, 2011). Sosyal görsel iletiler, okuma ve dil becerileri zayıf olan bireylerde anlamayı kolaylaştırarak mesajın hızlı algılanmasını sağlar ve aynı zamanda karmaşık veya soyut kavramların anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Ünal, 2001). Ayrıca bu mesajları ileten sanatçılar ya da aktivistler, toplumun belli bir kesimi üzerinde değişim yaratarak seyircilerin veya dinleyicilerin duygusal tepkilerini uyandırıp, onların sorunları nasıl fark ettiği, ne yapabilecekleri ve neden farkındalık yaratmanın önemli olduğu konusunda düşünmelerine vesile olabilmektedirler. Böylece toplumsal düzeyde değişim yaratarak, toplumsal hareket ve örgütlenmeleri de tetikleyebilmektedir (Sezer, 2015). Örneğin bir sosyal adaletsizliği vurgulayan güçlü ve etkileyici bir görsel, insanların o konu hakkında farkındalık kazanıp eyleme geçmesine yol açabilmektedir. Tokel (2017), sosyal meselelerin giderilmesi için başta devlet kuruluşları

olmak üzere birçok firmanın, bu sorunlara çözüm amaçlı kampanyalar yaptığını ve bu kampanyalar ile toplumu, sosyal sorunlar açısından bilinçlendirerek farkındalık yaratmayı hedeflediğini dile getirmektedir.

Görsel 3: Eşitlik ve Adalet

Görsel mesajlar, insanların algılarını şekillendirip ön yargıların oluşmasına veya değişmesine neden olabilmektedir (Arğın, 2021). Özellikle medya ve reklam sektöründe profesyonelce yapılan tasarımlar aracılığıyla insanların belirli bir grup veya konu hakkında görüşlerini etkileyebilmektedir (Pamukçuoğlu, 2017; İnceoğlu, 2011). Sonuç olarak bu görsel sosyal mesajlar, güçlü birer araç olup bireylerin duygusal tepkilerini, düşünce ve davranışlarını etkileyip insanların zihninde derin izler bırakabilmektedir.

2.1.4. GÖRSEL İLETİŞİMDE GRAFİK TASARIM

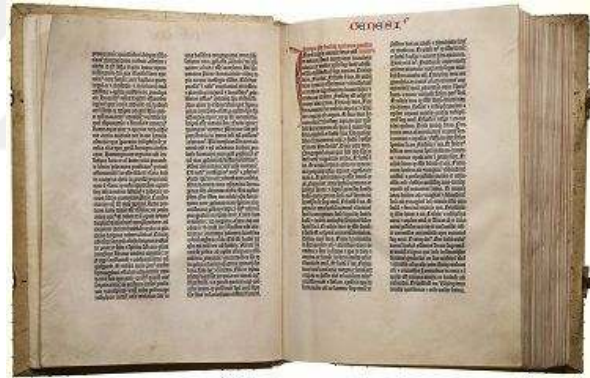
Grafik tasarım, mesaj içerikli bir görseli belirli tasarım ilkeleri çerçevesinde sunan sanatsal bir formdur. Becer (2019), grafik tasarımı görsel bir iletişim sanatı olarak tanımlar ve birinci işlevinin bir mesajı iletmek, ürün ya da hizmeti tanıtmak olarak ifade eder.

Teknolojinin hâkim olduğu ve sürekli bir tüketimin olduğu çağımızda, grafik tasarım oldukça önem arz etmektedir. Firmalar kendi ürününü en iyi şekilde pazarlamak için iyi bir görsele gereksinim duymaktadır ve bu ihtiyacı karşılayan görsel iletişim unsurlarının başında grafik tasarım gelmektedir. Grafik tasarım, geniş kitlelere hızlı ulaşım imkânı

sağladığından daha çok tercih edilmektedir. Ekşioğlu'na (2009) göre grafik tasarımın, bir şey anlatma kaygısından ötürü özü daima bir mesaj taşımaktadır (akt: Gönüllü, 2017, s:6). Baştan sona bir mesajdan oluşan grafik tasarımın ana amacı ise bir mesajı okuyucuya en iyi şekilde aktarmaktır. Bu nedenle, tasarımın amacına uygun ve hedeflenen kitleyi etkileyecek şekilde tasarlanmış olması gerekmektedir. Grafik tasarımda iletişim, mesajın ana hatlarını çizmekten seçilen rengin algılanmasına kadar her aşamada rol oynamaktadır. Grafik tasarımda iyi bir iletişim, seçilen fontun mesajı doğru şekilde yansıtmalarını, kullanılan renklerin uygunluğunu, kullanılan sembollerin anlaşılabilirliğini ve tasarımın mesajını hedef kitlesine iletebilirliğini içermektedir. Newark (2017), Dwinggins'in 1922'de bir yazısında kendi terminolojisini kullanarak grafik tasarımın ilk birleşenlerinin harfler, beyaz boşluklar, süslemeler, kenarlıklar, aksesuarlar ve resimlerden oluştuğunu ifade ettiğini dile getirmektedir. İyi tasarlanmış bir grafik, gözleri yakalar ve mesajın akılda kalmasını sağlamaktadır. Bir diğer önemli nokta da grafik sanatlardaki iletişimin işletmeler ve markalar için önemlidir. İyi bir grafik tasarımı, markanın imajını güçlendirebilir, müşterileri çekebilir ve sadık müşterilerin oluşmasına yardımcı olabilmektedir. Ayrıca grafik sanatlarda iletişim, bir tasarımın amacına ulaşmasını ve bir mesajın etkili bir şekilde iletilmesini sağlamaktadır. Bu nedenlerle, grafik sanatlarında iletişim çok önemlidir ve doğru iletişim, başarılı tasarımların ve mesajların yaratılmasına yol açmaktadır.

Grafik tasarım; çok geniş bir alanı kapsamakta ve hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Okuduğumuz kitaplar, billboardlar, afişler, davetiyeler, gazete-dergiler, tabelalar, ilaç kutuları, ürün ambalajları, giysi etiketleri, ayakkabı amblemleri, firma logoları, parfüm şişeleri vb gibi. Girdiğimiz bir markette, alışveriş merkezinde, sinemada, hastanede, okulda, trafikte karşımıza çıkmakta ve yaşamı daha anlamlı hale getirmektedir. Grafik tasarım, sadece günümüzde değil geçmişte de hayatın akışına yön vermiştir. MÖ mağara duvarlarında iletişim kurmak isteyen insanların yaptığı karalamalarla başlayan grafik tasarım, baskı tekniklerinin kullanılması ve matbaanın bulunması, fotoğraf makinesinin icadı ve günümüzde dijital baskı tekniklerinin gelişimiyle daha profesyonel bir hale gelmiştir. Mağara duvarlarının yanı sıra insan yaşamının en eski kalıntılarından olan taş ve kemiklerin yüzeyine kazınan şekiller de grafik eserlerine örnek olarak verilebilir (Teker, 2009, s.70). Grafik tasarım baskının gelişmesiyle ilerleme kaydetmiş ve bugünkü şeklini almıştır. Bu nedenle grafik kelimesi genelde “baskı sanatı” olarak adlandırılmıştır (Gafuroğulları, 2014, s.54). Baskı tekniğini ilk kez kullanan Çinlilerin geleneksel sanatları olan mühür oymacılığı, baskı tekniklerinin gelişmesini sağlamış ve harflerin ağaç plakalar

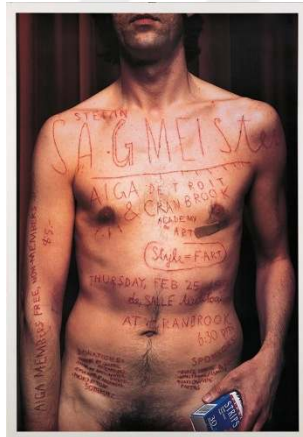
üzerine oyularak gravür baskı tekniğinin kullanılmasında etkili olmuştur (Becer, 2019, s:88). Bazı araştırmacılara göre Çinliler kullandığı bu teknikle matbaayı kullanan ilk kişiler olarak anılsada, aslında matbaayı ilk kullananlar Uygurlardır (Gündüz, 1978; Kınık, 2014; Begtimur, 2018). Daha sonra 15.yüzyılda Avrupa’da gravür baskının kullanılmaya başlanması Alman kuyumcu Johannes Gutenberg’in 1450’de metal harflerle basım tekniğini bulması ve matbaaya uygulaması ile matbaada kullanılan tahta baskı tekniği terk edilmiştir (Begtimur, 2018, s:16; Uçar, 2019, s:180). Becer (2019), Gutenberg’in Çin yüksek rölyefinden yani “xylotypography”den esinlenerek bu buluşu gerçekleştirdiğini söylemektedir. Gutenberg’in bu icadı tipografinin gelişip ilerlemesinde de etkili olmuştur. Kitap, dergi, dini metin, harita ve broşür gibi kaynakların basımı artmıştır. Özellikle dini kitaplar ve bu metinleri süsleyen resimler daha çok ilgi görmüştür. Gönenç (2012)’de, Gutenberg’in buluşunun Avrupa’da yayılmasıyla çok sayıda İncilin basıldığını belirtmektedir.

Görsel 4: Johannes Gutenberg Tarafından 1455 Yılında Basılan İncil

19. yüzyılda gelişen dijital baskı teknikleri matbaalarda kullanılarak seri üretimlere geçilmiş ve fotoğraf makinesinin icadı grafik tasarımda büyük ilerlemelere yol açmıştır (Şahin, 2019). Bu yüzyılın başında Amerikalı tasarımcı Dwiggins, grafik tasarım terimini ilk kez kullanan başarılı bir grafik sanatçısıdır (Newark, 2017; Keser, 2005). Yine aynı dönemde yaşayan Francis Maynell tipografi ve grafik tasarımda başarılı bir diğer sanatçıdır. Newark (2017), Maynell ve Dwiggins’in aynı dönemde yaşasalar da zıt görüşlerde olduğunu dile getirerek Dwiggins’in ticari kaygısının aksine Maynell’in daha estetik ve şiirsel bir yaklaşım sergilediğini dile getirmiştir.

Grafik tasarımın tarih kronolojisi günümüze yaklaştıkça daha yeni, farklı ve modern yöntem ve tekniklerle tasarımların yapıldığı gözlemlenmektedir. Dijital ortamlarda tasarlanan grafik çalışmalar, tasarımcının işini kolaylaştırarak daha hızlı hazırlanıp kitlelere daha çabuk yayılmaktadır. Tasarımların bu kadar hızlı ve kolay hazırlanması sayılarında artışa ve beraberinde görsel kirliliğe sebebiyet vermektedir. Yerinde kullanılmayan ve istenilen amaçla hizmet etmeyen çoğu tasarım görseli fark edilemeden bu kirlilikte kaybolmaktadır. Becer (2019), çekici bir ambalaj içinde sunulmayan kötü bir tasarımın hedefine ulaşmadan kaybolduğunu söylemektedir. Bunun önüne geçmek için tasarımcıların yaratıcılıklarını kullanarak daha dikkat çekici ve akılda kalıcı görseller tasarlaması gerekmektedir. Becer (2019), ünlü reklamcı Ivan Chermayeff'in tasarımın zeka ve sanatsal yeteneğin ortak bir ürünü olduğunu ifade eden sözlerini aktarırken, yaratıcılığın ne kadar önemli olduğunu altını çizmektedir. Örneğin günümüzün saygın grafik tasarımcılarından biri olan Stefan Sagmeister, 1999 yılında bir metni kendi vücuduna 8 saatlik bir süre zarfında kazıtarak vücudunu bir grafik tasarım tablosuna dönüştürerek kendi yaratıcılığını ortaya koymuştur (Görsel5).

Görsel 5: Stefan Sagmeister, AIGA, 1999, Mak: Museum of Applied Arts, Google Arts & Culture

Türkiye’de grafik tasarımın gelişimine bakıldığında 1850’lerde hattat ve kaligrafi ustaları tarafından dergi yayıncılığı ve posta pulu basımına başlandığı görülmektedir (Becer, 2019, s:114; Boztepe, 2015, s:61). Becer (2019), grafik tasarım alanındaki uzmanlaşmanın Cumhuriyet’in ilanından sonra 1920’lerde İhap Hulusi Görey, Kenan Temizan, Münih Fehim gibi isimlerle başladığını belirtmektedir. 1950 sonrası kuşaklar, daha çok kendi kendilerini eğiterek bir taraftan gelişmekte olan reklam sektöründe yer aldıkları diğer taraftan özel atölyelerinde grafik ve illüstrasyon çalışmalarını yapmaya devam ettikleri

bilinmektedir. Bu tasarımcılar aynı zamanda yeni tasarımcıların yetişmesinde etkili olmuştur. Günümüz Türk grafik tasarım sanatçıları çağa ayak uydurarak hızla gelişen ve değişen koşullar doğrultusunda tasarımlar üreterek iletişimin devamlılığına katkı sağlamaktadır.

2.1.5. TİPOGRAFİ

Tipografi, yazı karakterlerinin ve metinlerin görsel olarak düzenlenmesi sanatıdır. Yani bir düşüncüyü anlatmak için harflerin bilinçli bir biçimde kullanılmasıdır. Tipografi, bir metni estetik, okunabilir ve etkileyici bir şekilde sunma amacı gütmektedir. Bu, yazı fontlarını ve yazı fontlarının büyüklüklerini, aralıklarını, çizgi uzunluklarını ve diğer tasarım öğelerinin dikkatlice seçilip düzenlenmesini içermektedir. Bu konuda Ambrose ve Harris (2020), tipografiyi bir düşüncenin görsel olarak ifade edilmesi için sadece kelimeyi oluşturan harflerden daha fazlasını içerecek şekilde tipogramların bilinçli bir şekilde kullanılması olarak tanımlamaktadır.

Tipografi, grafik tasarımın önemli ve çok yönlü bir ögesi olup hayatımızın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Becer (2019), tipografik mesajların okunduğu zaman izlendiğini, görsel olarak algılandığını, duyulduğunu ve işitsel olarak yorumlayabildiğini belirterek bu çok yönlülüğüyle dinamik bir yapısı olduğunu ifade etmektedir. Aytekin (2018), Becerin bu düşüncelerini destekler nitelikte ifadeler kullanmıştır. Yani alıcı, tipografiyi görsel olarak algıladıktan sonra okuyarak hem görsel hem de işitsel açıdan yorumlamış olur. Çevremizde gördüğümüz yazıların çoğu tipografi ile düzenlenerek bize görsel bir ileti ağı sunmaktadır. Yazının bulunması, iletişimde önemli bir yer edinmesi, gelişerek estetik değerler kazanması tipografinin doğmasına neden olmuştur. Eğer yazı olmasaydı çok iyi bir hafızaya sahip olmamız gerektiğini söyleyen Donoughue yazının hayatımızda ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. İletişim için bu derece mühim olan yazının tasarımı üzerinden bize verilen mesajların net, anlaşılır olması, hızlı algılanması için tipografik açıdan iyi tasarlanmış olması gerekmektedir. Cook ve Fleury (1989)'ye göre iyi tasarlanmış olan tipografi güzel olan değil akıllıca tasarlanmış olmalıdır. Doğru tipografi kullanımı, mesajın anlaşılmasını kolaylaştırarak etkili bir iletişim aracı olarak işlev görmektedir. Bu konuda Erdal (2015), tipografinin anlaşılır olması doğru olduğu anlamına gelmediğini ifade ederken doğru tipografi okuyucunun ihtiyaçlarına yönelik

olması ve anlatılmak istenenin açıkça anlaşılır olması gerektiği aksi takdirde mesaj iletmeyen bir tipografinin sadece bir resimden ibaret olduğunu belirtmektedir.

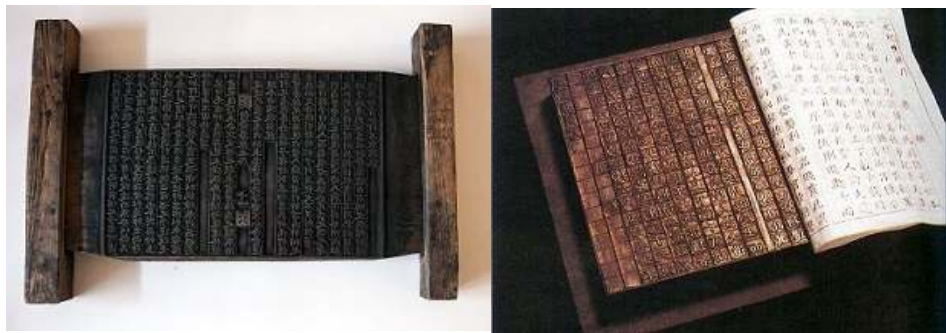
Yazının estetik bir şekilde tasarlanması tipografide olduğu gibi kaligrafi(hat) sanatında da vardır. Fakat ikisi farklı sanat dallarıdır. Bu açıdan tipografi ve kaligram karıştırılmamalı; bu iki sanat görünürde benzese de birbirlerinden farklı olup birinde nesneyi görselleştirmek varken diğesinde düşünce görselleştirilmekte ve Tipografide düşünce görselleştirilirken Kaligrafide ise bir yazı, konusunu yansıtan nesne formunda görselleştirilmektedir (Erdal, 2015, s:122). Tipografi; harflerin, sayıların, noktalama işaretlerinin ve diğer yazı karakterlerinin tasarımını içeren bir disiplin olup ayrıca yazıyı düzenleme, biçimlendirme ve harf karakterlerini bir araya getirme sürecidir. Bu süreçte noktalar arası boşluklar, satır aralıkları, yazı tipi seçimi, yazı boyutu ve metnin genel düzeni gibi unsurlar dikkate alınmaktadır (Blokland, 2017). Tipografi, basılı materyallerin, kitapların, dergilerin, afişlerin ve diğer görsel araçların tasarımında kullanılmaktadır. Kaligrafi ise el becerileriyle yapılan yazı sanatıdır. Bu sanatta özenle seçilen yazı araçlarıyla elle yazılan harfler ve kelimeler yaratılır. Kaligrafi, yazıda zariflik, düzen ve estetik bir görünüm amaçlamakta ve her bir harf, çizgilerin, açılarının ve vurguların uyumlu bir şekilde birleştirilmesiyle oluşturulmaktadır (Akbaş, 2018; Kipdemir ve Yılmaz, 2022). Fotoğraflanamayan ve elle yazılan özel belgeler, davetiyeler, logolar, kartlar ve diğer kişisel veya özel projelerde kullanılmaktadır. Yani temel olarak, tipografi daha sistemli ve teknik bir disiplin olarak yazı karakterlerini düzenleme ve tasarlama sürecini ifade ederken; kaligrafi ise daha kişisel ve el becerisine dayalı estetik bir yazı sanatıdır (Kipdemir ve Yılmaz, 2022). Özellikle Çinlilerin kullanıp geliştirdiği kaligrafi Osmanlı'ya hat sanatı olarak geçmiş ve uzun yıllar kullanılmıştır (Kozlu ve Korkmaz, 2018). 1950'lerin başına gelindiğinde tipografik tasarımlar yapılmaya başlanmıştır. Grafik sanatların ilerleyişi tipografinin de gelişmesini sağlamıştır (Aygen, 1998, s:40).

Tipografinin genel tarihi incelendiğinde, antikçağlarda mühür ve paralar üzerindeki kazımalarda tipografi örnekleri görülmektedir. Erdal (2015), MÖ. 1850-1600 yıllarında Kral Minos döneminden kalan Faistos Diskinin, bir kil tablet üzerine yazılmış yazı karakterlerinin düzenlenmiş olması ve tipografi izlerinin görülmesinden dolayı ilk tipografi örneklerden olduğunu söylemektedir. Gerçek tipografinin gelişmesi farklı harflerle baskı yapılmasıyla gelişmiştir. Rönesans ile her alanda yapılan yenilikler harf tasarımlarına da yansımış uzun süre kullanılan gotik yazının kullanımı azalarak yerini daha geniş ve daha yuvarlak bir yazı

tipi olan hümanist yazıya bırakmıştır. Bu yazı her yerde yayılıp kullanılınca baskı yöntemlerinin de gelişmesinde etkili olmuş ve tipografi ortaya çıkmıştır. Tipografi, matbaanın icadı ile daha da önem kazanmıştır. 15. yüzyılda Almanya’da Johannes Gutenberg’in matbaayı icat etmesi, yazılı metinlerin daha hızlı ve erişilebilir bir şekilde yayılmasını sağlamıştır. Bu dönemde, metinler ilk kez matbaada basılırken, yazı karakterleri el ile kesilen metal harfler kullanılarak oluşturulmuştur. Bu süreçte harflerin şekli, büyüklüğü ve aralığı gibi tasarım öğeleri üzerine yapılan çalışmalar, tipografinin temellerinin atılmasını sağlamıştır (Becer, 2019; Uçar 2019).

Görsel 6: Johannes Gutenberg ve Matbaa Makinesi

Görsel 7: Kitap Basımı İçin Metal Baskı Kalıpları

18. ve 19. yüzyıllarda endüstriyel devrimle birlikte tipografide büyük gelişmeler yaşanmıştır. Teknolojik ilerlemeler, daha çeşitli yazı tiplerinin üretilmesini ve metinlerin daha hızlı basılmasını sağlamıştır. Bu dönemde, tipografik düzenlemeler ve kullanılan yazı karakterleri, yaygın bir şekilde reklamcılık, gazetecilik, kitap basımı ve diğer alanlarda

kullanılmaya başlanmıştır. 20. yüzyıla gelindiğinde Füturist, Dada ve Konsrükivist gibi çeşitli sanat akımlarının etkisiyle tipografi yaratıcı bir sanat formuna dönüşmüştür (Becer, 2010, s.10). Uçar (2019), tipografiyi bir sanat haline dönüştüren grafik sanatçıları arasında Frederic Goudy, Adrian Frutiger, Eric Gill, Paul Renner, Robert Massin ve Jan Tschicold'u göstermektedir. Yeni tipografinin gelişmesinde etkili olan en önemli isimlerden biri Jan Tschicold gerek tasarımları gerekse tipografi üzerine yazdığı yazılarla etkili olmuş; Modernizm ve Bauhaus akımları, minimalist tasarıma vurgu yaparak tipografiyi etkilemiştir (Newark, 2017). Yeni yazı tipleri, özgün şekiller ve hareketli metinlerle deneysel bir yaklaşım benimsenmiştir. Bilgisayar teknolojisinin ilerlemesi, dijital tipografi olanakları arttırmış ve tasarımcılara daha fazla esneklik ve yaratıcılık imkânı sağlamıştır. Yalnızca basılı alanlarda görmeye alışık olduğumuz tipografik tasarımlar günümüz teknolojisi ve sosyal medya aracılığıyla internet ortamına sunularak minimum sürede maximum insana ulaşabilmektedir (Özdemir ve Kurt, 2018, s:93).

Bugün tipografi hala grafik tasarımın vazgeçilmez bir parçasıdır. Kitaplar, dergiler, web siteleri, logolar, afişler ve daha birçok üründe insan algılarını etkileyecek düzeyde tasarımlarla kullanılmaktadır. Tipografi, iletişimde metnin gücünü vurgulamak, okunabilirlik ve kullanılabilirlik sağlamak, bir marka veya mesajı etkili bir şekilde temsil etmek için önem arz etmektedir.

2.1.6. İLLÜSTRASYON

İllüstrasyon; hikâye, gazete, dergi, kitap gibi yazılı eserleri görsel bir dille anlatan reklam, afiş benzeri materyalleri görselleştirmek için kullanılan görsel iletişim ögesidir. Bir kavramı görsel bir mesaja dönüştürerek açıklamak için kullanılmaktadır (Gürses, 2014; Demir, 2019). Latince kökenli bir kelime olan illüstrasyon “lustrare” kökünden gelmekte ve “aydınlatmak, anlaşılır hale gelmek” anlamına gelmektedir (Gönüllü, 2017). TDK illüstrasyonu “resimleme” olarak tanımlamaktadır. İllüstrasyonu tasarlayan kişiye tasarımcı uygulayan kişiye de “illüstratör” denmektedir. illüstratörün nihai amacı tasarımlarıyla sanat yapmaktan çok bir konuyu anlatmak ve gerekli mesajları vermektir. Hedef kitleyi etkilemeli ve verilmek istenen mesaj, tipografide olduğu gibi açık ve net olmalıdır.

İllüstrasyon tarihi, antik çağlardaki mağara resimlerinden günümüzde dijital çizimlere kadar uzanmaktadır. İlk illüstrasyon örnekleri, çizimler ve kabartmalar şeklinde

olup yaklaşık 15.000 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. İlk yazılı eserlerin Mısır ve Mezopotamya’da geliştirilmesiyle birlikte, ilk illüstrasyonlar da bu bölgelerde ortaya çıkmış özellikle Mısır’da papirüs rulolarına yazıyla birlikte resimler çizilmiştir (Becer, 2019). Bunun yanı sıra duvarlara ve çömleklere illüstrasyonlar yapılmış; Yunan ve Romalılar’da fresk ve heykellerde resimlemeler yapılmıştır. Bu dönemde baskı teknikleri tam gelişmediğinden el yazması eserleri resimleyen Lumburg Kardeşler önemli ustalardandır (Boztepe, 2015, s:29). Orta Çağ’da, illüstrasyonlar, el yazmalarında sıklıkla kullanılmıştır. Metinlerin yanı sıra ayet ve hikayelerde resimlerle desteklenmiş; altın ve gümüş renkler kullanılarak süslenmiştir. Illuminated Manuscripts olarak adlandırılan bu el yazmaları, özellikle Hristiyanlıkta dini dersleri öğretmek için kullanılmıştır (Becer, 2019, s: 91). Orta Çağ’dan itibaren kitaplarda illüstrasyonlar kullanılmış ve bunun Rönesansla birlikte doruğa ulaştığı bilinmektedir. Rönesans döneminde illüstrasyonların önemi arttı ve sanat eserleri, kitaplar ve broşürler için yaygın olarak kullanılmıştır. Albrecht Dürer, Holbein, Caravaggio, Reni baskı teknikleri ile daha gerçekçi çalışmalar vermişlerdir (Gombrich, 2013). Bu dönemde genellikle nesne ve insan anatomileri doğru bir şekilde yansıtılmış ve sakinliği yansıtan estetik tasvirler tercih edilmiştir (Gürses, 2014, s:16). 18.yüzyılda bükülme, karikatür ve alegoriler gibi yeni illüstrasyon stilleri geliştirilmiştir. Sanayi devrimiyle birlikte gazete, dergi ve kitaplar için illüstrasyonların ve resimlerin kullanımı artmıştır. Renkli baskı tekniklerinin kullanılmaya başlanması ve fotoğraf makinesinin icadıyla birlikte illüstrasyon sanatçıları için daha fazla iş fırsatı doğmuştur (Gürses, 2014, s:24-25). Ayrıca 19. Asırda illüstrasyon siyasi amaç taşıyan askeri mesajlaşmalarda kullanılmış daha sonra bu amaç yerini sanatsal kaygılara bırakmıştır (Aşkaroğlu, 2019, s:16). Baskı teknolojilerinin gelişmesiyle seri ve ucuz bir şekilde resimler çoğaltılmış, resimli kitap ve dergilere talep artmıştır. 20.yüzyıla gelindiğinde illüstrasyonlar sanat ve ticaret alanlarında yaygın olarak kullanılmaya devam etmiştir. Özellikle çizgi roman ve çizgi filmler geniş kitleler tarafından takip edilmiştir. Buna ek olarak moda, reklam, grafik yasarım ve diğer alanlarda da illüstratörler çalışma alanları bulmuşlardır (Gürses, 2014).

İllüstrasyonun Türkiye’deki tarihine bakıldığında Uygurlardan alınmış olan minyatürlere kadar gidilebileceği görülmektedir. Boztepe (2015), Türklerin İslamiyet’i kabulü ile resim, heykel gibi sanatların yerini minyatür, vitray, tezhip ve hat gibi sanatların

aldığını belirtmektedir. İslam dinini benimsemiş toplumlarda resim ve heykel gibi görsel tasvir sanatları günah sayılmıştır. İslam'da yaratmak sadece Allah'a atfedildiğinden bu sanatları icra eden sanatçılar toplum tarafından hoş karşılanmamıştır. Bu nedenle yapılan çizimler genelde ayrıntıya girilmeden iki boyutlu figüratif çizimlerdir ve daha çokça hayvan tasvirleri çizilmiştir. Yine Boztepe'nin aktardığına göre Türk tarihinde matbaada basılan ilk resimli kitap Osmanlı döneminde İbrahim Müteferrika tarafından 1730'da basılmış Mehmet Suudi Efendi'nin Tarih-i Hind-i Garbi'dir. Bu kitapta coğrafi haritalara ve Amerika Kıtası hakkında bilgilere yer verilmektedir (Boztepe, 2015).

Görsel 8: Tarihi Hindi Garbi Eserinden Görseller

Kitap ve yazmaların kenarlarına ve duvarlara yapılan minyatürlerde genelde toplumun günlük yaşamından kesitler çizilmiştir. Bu çizimlerde üst zümrede bulunan padişah ve erkanı daha yükseklerde çizilirken normal halk daha aşağılarda tasvir edilmiştir. İlerleyen zamanlarda ünlü minyatür ustası Levni, minyatür sanatına bir yenilik getirmiş ve kadınları hareketli, kıvrak danslarıyla tasvir etmiştir (Kınık ve Topaklı, 2012). Daha sonraki yıllarda ise padişahlar tarafından ülke dışından getirtilen ressamalara portreler çizdirilmiş ve yine yabancı heykeltıraşlara heykeller yaptırılmıştır. Böylece zamanla Türk coğrafyasında resmin önüne çekilen setler yavaş yavaş kaldırılmıştır. Cumhuriyetle birlikte her alanda yapılan gelişmeler sanat alanına da yansımıştır. Resimde yapılan her yenilik aynı zamanda grafik sanatlarında gelişmesinde etkili olmuştur. Dönemin koşullarına, ihtiyaçlarına ve çağın getirilerine uygun tasarımlar yapılmıştır. O dönemin sanatçıları aynı zamanda kendi atölyelerinde pek çok genç sanatçıyı yetiştirerek günümüz Türk tasarımcılarının gelişmesinde etkili olmuşlardır. Günümüzde geleneksel veya dijital yöntemlerle

alışmalarını ortaya koyan işinde başarılı pek çok Türk illüstratör vardır. Sadi Güran, Kaan Bağcı, Can Çetinkaya, Sedat Girgin, Duygu Topçu, Can Pakdemir, Ada Tuncer ve Ethem Onur Bilgiç bunlardan bazılarıdır.

Bugün dijital yazılım ve illüstrasyon sayesinde illüstratörler, daha yenilikçi ve özgün çalışmalar yaparak teknolojinin sağladığı gelişmelerle geleneksel resimleme tekniklerini dijital ortamlara taşımıştır. Dijital platformlar, materyaller ve programlar illüstratörlere daha kolay çizim yapabileceği rahat imkânlar sağlamaktadır. İşletmelerin ve medya şirketlerinin internet ve dijital platformlarda daha fazla varlık göstermesiyle, illüstrasyonlar, sanat ve ticari alanlarda iletişim için her zaman olduğu gibi önemli bir yer tutmaktadır. Bir mesajı iletme amacıyla kullanılan illüstrasyon, günümüzde de aynı amaca hizmet ederek ve çağın getirileriyle yenilenerek işlevini sürdürmektedir.

2.1.7. ANİMASYON

Animasyon, resim veya diğer görsel objelerin ardışık olarak oynatılmasıyla oluşturulan hareket illüzyonudur. Bu hareketli görüntüler, bilgisayar grafikleri, çizimler, fotoğraflar veya modellemeler gibi farklı teknikler kullanılarak yaratılabilmektedir.

Geleneksel olarak çizgi film yapımında kullanılan animasyon, günümüzde dijital programlar ve teknolojiler birleşerek birçok farklı alanda kullanılmaktadır. Animasyon; film, reklam, video oyunları, eğitim materyalleri ve diğer multimedya alanlarında yaygın kullanılan bir sanat ve iletişim aracı olarak insanların hayal gücünü sınırlamadan kendilerini özgürce ifade etmelerini sağlayan ve kültürel açıdan da zengin bir alandır. Animasyon, görsel iletişimin güçlü araçlarından biri olarak eğitim, eğlence, pazarlama ve daha birçok alanda yaygın bir şekilde kullanılarak insanlar üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Tıpkı tipografi ve illüstrasyon gibi mesajların daha kolay iletilmesini ve uzun süre bellekte yer edinmesini sağlamaktadır. Hareketli ve renkli görseller, ilgi uyandırıcı ve eğlenceli olduğu için iletişimde kullanıldığı zaman izleyicilerin dikkatini kolayca çekebilmektedir. Hareketin ve sesin birleştiği bir ortamda iletişimi daha etkili hale getirerek görsel bir hikâye anlatılabilir veya bir konsept anlatılabilir. Walt Disney, insanın hayal gücüyle yarattığı her şeyi animasyon ile anlatılmasının mümkün olduğunu söylemektedir (Thomas & Johnson, 1995; akt. Ürtekin, 2018, s:6). Animasyonlar imkânsız olarak nitelendirilen dünyaların ve karakterlerin yaratılmasına olanak tanıyarak mesajları daha yenilikçi ve yaratıcı bir şekilde sunulmasına imkân tanımaktadır. Soyut kavramlar ve karmaşık konular animasyonlar

aracılığıyla görsel hikâyelere dönüştürülerek kolayca anlaşılabilir. Böylece izleyiciler, animasyonlar aracılığıyla karakterlerin yaşadığı duygusal deneyimleri paylaşabilmekte ve bu deneyimlerden ilham alıp motivasyon sağlayabilmektedir.

Animasyon tarihi, insanların taş devrinden itibaren hareket yaratma arzusuna dayanmaktadır. Örneğin, taş devri resimlerinde hayvanların bacakları hareket halinde resmedilmiştir. Ancak animasyonun modern formu 19. Yüzyılda fizikçi ve dil bilimci Peter Mark Roget’in hareket ve illüzyon teorisi üzerine yaptığı araştırmalarına dayanmaktadır. Bu araştırmalardan esinlenilerek resimleri hareket halindeymiş gibi gösteren bazı basit oyuncaklar tasarlanmıştır. Bu oyuncakların en eskisi, iki yüzünde birer resim olan ve yanlarından iplere bağlı bir diskin ipleri çevrildikçe bu iki resim hareket eden tek bir resimmiş gibi gözüken “thaumatrope”dur (Arı, 2015, s:5). 1832’de Pierre Devignes tarafından, büyüklüğü değiştirilebilen bir dizi çizimin ardışık olarak oynatılmasıyla oluşturulan “hayat tekerleği” anlamına gelen “zoetrope”; 1877 yılında ise Emile Reynaud bunu daha da geliştirerek “praxinoscope” adlı oyuncaklar icat edilmiştir (Şenler, 2005, s:100-101). Şenler, daha sonra Reynaud’un kendi icadını daha da geliştirip bir çeşit projektör ile birleştirerek Paris’te dünyanın ilk sinemasını kurduğunu belirtmektedir.

Görsel 9: Emile Reynaud, Praxinoscope Görseli

1900’lü yılların başına gelindiğinde J. Stuart Blackton ve A. E. Smith ilk kez sinema filmlerinde “stop-mation” tekniğini kullanarak çizgi film üretmiş ve animasyonun sinemadaki temellerini atmışlardır (Yeldan, 2022, s:16). Bu teknik, bir obje veya nesnenin videosu çekilirken kamera durdurularak nesnenin hareket ettirilmesi ya da yeni bir objenin eklenmesiyle sürdürülen bir dizi çekimden oluşmaktadır. Ayrıca Emil Chole, “cut-out”

yöntemiyle yaptığı animasyon filmleri, animasyon alanında bir dönüm noktası olmuştur (Küçüköğlu, 2017, s: 30). Daha sonraki süreçte, Micky Mouse karakterini yaratan Walt Disney, 1928’de birçok yenilikçi teknik kullanarak animasyon dünyasına büyük katkıda bulunmuş ve animasyonun popülerleşmesini sağlamıştır (Küçüköğlu, 2017, s:30). 1995’te Pixar şirketi tarafından yapılan ilk uzun metrajlı animasyon filmi “Toy Story” tamamen bilgisayar grafikleriyle yapılarak CGI (Computer Generated Imagery) teknolojisinin yükselişini işaret etmiştir (Aslan, 2021, s:1067).

Görsel 10: Toy Story Film Afişi, Dijital Tasarım, 1995, Pixar Animation Studios

Son yıllarda animasyon teknolojisi hızla gelişmiş, yeni teknikler ve araçlar ortaya çıkmış animasyonun popülerliği oldukça artmıştır. Bilgisayarlar ve dijital yazılımlar sayesinde animasyon yapımı daha kolay hale gelerek, farklı sanat formlarına rahatlıkla uyarlanabilmekte ve bir iletişim aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılabilir. Artık günümüzde daha ileri düzeyde tasarımlara imkân tanıyan teknoloji sayesinde 3D animasyonlar yapılabilir ve sınırsız sayıda efekt seçeneğiyle izleyiciye sunulabilir.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Literatürde, bu araştırmanın temel başlığı olan “Sosyal Mesaj İçerikli Tipografik İllüstrasyon ve Animasyonlar” ve başlık içinde yer alan “Tipografik İllüstrasyon” ve “Tipografik Animasyon” ile ilgili yapılmış herhangi bir çalışmaya Türkçe kaynaklar arasında rastlanmadığından “İlgili Araştırmalar” başlığı altında konuyla ilgili uzman görüşlere yer vermek için ana başlığı oluşturan terimler ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu bağlamda konunun ana başlığını oluşturan Sosyal mesaj, Tipografi, illüstrasyon, animasyon terimlerinin yanı sıra ana başlıkla ilişkili olan iletişim, görsel İletişim ve grafik tasarım üzerine yapılmış araştırmalar incelenerek uzmanların konuya ilişkin görüşlerine parçadan bütüne yaklaşımıyla ulaşılmak hedeflenmiştir.

2.2.1. GÖRSEL İLETİŞİM VE GRAFİK TASARIM ÜZERİNE

İletişimin hayatımızdaki önemi ve gerekliliği inkâr edilemez bir gerçektir. İletişim olmasaydı etkileşimde olmazdı ve yaşam sürdürülemezdi. İnsan, aklını kullanabilen ve aklını kullandığı için iletişim yolları üretebilen bir canlı olduğundan iletişim kaçınılmaz olmuştur. Becer (2015)’de, iletişim sistemi olmasaydı insan ırkı kendi kendini yok edecek bir kaosa kolaylıkla sürükleyebilirdi ifadelerini kullanmaktadır. Uçar (2019)’da benzer görüşler belirterek, toplumsal varoluşun önemli öğelerinden olan iletişimin hayatımızdaki en değerli özellik olduğunu ve iletişimin olmadığı bir dünyada insanların birbirini anlamasının imkansız olduğunu; bunun ortaya çıkaracağı kaosla bir atom bombasının vereceği zarardan daha büyük yıkımlar yaratabileceğini dile getirmektedir. Bu konuda görüş belirten Sarıkavak (2010)’a göre bir toplumun anlaşmasını sağlayan iletişim dili en temel işlevini yerine getirmeli ortam ve ürünler uygun olmalı; dil anlaşılır, yazı okunur ve görseller net olmalıdır.

Görsel iletişim ise algılamayı ve öğrenmeyi destekleyen önemli bir iletişim yoludur. Görme eyleminin iletişimde ne denli önemli olduğunu Berger’in dünyadaki yerimizi görerek buluruz ifadesi ortaya koymaktadır (Berger, 1988, s:8). Çünkü çevremizdekileri gördüğümüz ve algıladığımız ölçüde kendimizi bilir ve iletişim kurarız. Görsel formlar, anlaşılması zor olan karmaşık kavram ve konuları daha anlaşılır hale getirerek öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Böylece insanların beyinde daha hızlı ve etkili bir şekilde işlenip anlaşılmasını ve bilginin uzun süre hatırlanmasını sağlamaktadır. Anlatılması zor olan

konuların açıklanmasında ve anlaşılmasında görsel araçların kullanılması konuyu ilgi çekici hale getirerek öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır (Özbay, 2011, s: 186). Görsel iletişim, daha etkili bir şekilde mesajın iletilmesine yardımcı olabilir ve Gardner'in çoklu zekâ teorisine uygun olarak farklı öğrenme stillerine sahip insanlara hitap edebilmektedir. Ayaydın (2009), çoklu zekâ kuramı ve görsel sanatlar arasındaki ilişki üzerine yapılmış araştırmalarla her öğrencinin zeka yapısında görsellere duyarlı bir alanın olduğunu ve bu alan sayesinde görsel sanatlar eğitiminin diğer derslerin başarısında da etkili olabileceğini dile getirmiştir. Yani görsel materyaller öğrenme üzerinde etkili önemli unsurlardır.

Görsel iletişimin en önemli unsurlarından olan grafik tasarım, bir mesajı toplum ve veya bireye en iyi şekilde sunmayı hedeflediğinden sosyal yaşamdan ayrı düşünülemez. Çevremizde sıklıkla maruz kaldığımız görsellerin çoğu birer grafik tasarım ürünüdür. Birey günlük hayatında sanat ve tasarım ürünleriyle iç içedir; giyimden iç mimariye, yemek sofralarını süsleyen porselenlerden araba ve uçak tasarımlarına kadar çevremizde gördüğümüz çoğu şey birer tasarım ürünüdür (Özsoy ve Alakuş, 2017, s:37). Becer (2019)'da modern insanın grafik imgeleri doğru algılayıp yorumlaması iletişim becerilerine bağlı olarak gerçekleştiğini ve hayati etkinliklerini yerine getirerek yaşamlarını sürdürdüklerini ifade etmektedir.

“Grafik sanatlar, çeşitli basım ve çoğaltma teknikleriyle gerçekleştirilecek resimsel ya da yüzeysel malzemenin tasarımı konusunu ele alan sanat dalları grubu. Afiş, tekstil tasarımı, tipografi vs. grafik sanatlar kapsamına girer. Bu alanların da örneklediği gibi, grafik sanatlar, resim ve heykel gibi sanatlardan işlevsel niteliklerinin ağır basışıyla ayrılırlar. Daha açık bir deyişle, bir grafik sanat ürünü yalnız estetik bir işleve sahip olmayacak, onun ötesinde somut bir kullanım alanında da işe yarar nitelikte olacaktır.” (Sözen ve Tanyeli, 2010, s.121). Diyen Sözen ve Tanyeli'nin yanı sıra Newark grafik tasarımın bir dizi işlevi olduğunu ve bizim bu işlevler aracılığıyla eylemleri, olguları, kavramları sıralayıp, ayırt edebileceğimizi ifade etmektedir (Newark, 2017, s.6). Yani grafik tasarım, hayal gücünü etkili şekilde kullanarak bir mesajı anlaşılır, net, ikna edici, yaratıcı ve yönlendirici olarak sunabilmelidir. Becer (2019), grafiğin başlıca amacının bir mesajı açık, ekonomik ve estetik bir yolla başarılı bir şekilde iletmek olduğunu bunun için en az görselle birçok bilgiyi aktarılabilmesini vurgulamaktadır. Grafik tasarım etkileyici ürünler sunarak ilgiyi üzerine çekebilmektedir. Bunun yanında bir grafik tasarım ürünü ikna edici olmalıdır. Böylece bireyleri daha çabuk etkileyebilir. Bir ürünün satışını hızlandırır veya bir

fikrin daha hızlı yayılmasını sağlayabilir. San (2019), görsel iletişimdeki ikna ediciliğin özellikle reklamlar, belgesel filmleri ve renkli basında kendini gösterdiğini belirtmektedir.

Görsel ürünler, her toplumda farklı şekillerde algılanabilmektedir. İletişim amaçlı kullanılan estetik görseller, üst düzey sanat zevkine sahip bir kitlenin beğenisini kazanırken başka bir kitle üzerinde etkisiz olabilmektedir (Becer, 2019, s:16). Yani her kitlenin beklentisi farklı olabilmektedir. Yaşam koşullarının şekillendirdiği ortak kaygı ve yargıların paylaşıldığı her kitle bir başka kitleden farklı dünya görüşlerine sahip olabilir. Görsel algılamada bireyin sosyokültürel durumu, zekâsı, eğitimi, edinilmiş deneyimleri, estetik değerleri ve içinde bulunduğu toplumun değerleri doğrudan birbiriyle ilişkilidir (Uçar, 2019, s:133). Örneğin entelektüel çevrede yetişen bir bireyin klasik müzik dinlemesine karşın sıradan hayatın sürdürüldüğü bir mahalledeki bireyin arabesk müzik dinlemesi, her iki bireyinde çevrelerinde maruz kaldıkları koşullar doğrultusunda beklentilerinin de şekillendiğini göstermektedir. Görsel olarak tasarlanan pek çok iletişim unsuru her çevrede aynı etkiyi yaratmaz. Bunun bilincinde olan reklam ve tasarım firmaları aynı ürünü her toplumun beklentisine yönelik olarak farklı şekillerde sunmaktadır. Örneğin çoğu ülkede tüketilen “Coca Cola” buna en güzel örnektir. Her ülkenin değerleri göz önünde bulundurularak bu ürünün reklam ve afişler tasarlanmaktadır. Kısacası toplumsal beklentiler görsel tasarımlara yön verebilmektedir. Yavuz (2020), Coca-Cola reklam filmleri incelemesinde toplumun ilgi, ihtiyaç ve beklentileri ön planda tutularak yapılan reklamların, ikna ediciliğinin yüksek olduğunu araştırmasında ortaya koymaktadır.

Görsel 11: Coca Cola Reklamlarında Türk Kültür Öğeleri

Görsel 12: Coca Cola Yılbaşı Görseli

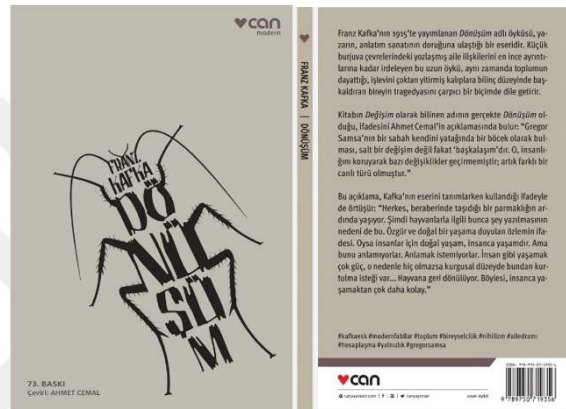
Görsel iletişim amacıyla kullanılan grafik tasarım, bireyler üzerinde oldukça etkili olan bir iletişim aracıdır. Bu grafik görselleri toplumda iletişim ve etkileşim sağlayarak hayatın akışına yön vermektedir. Birey gördüğü bu görseller aracılığıyla alması gereken mesajları algılayarak hayatta işine yarayacak şekilde kullanabilmektedir.

2.2.2.İLLÜSTRASYON, ANİMASYON VE TİPOGRAFİ İLİŞKİSİ

Görsel iletişimde önemli rol oynayan tipografi, illüstrasyon ve animasyonun amacı gelişen dünya koşullarıyla hız kazanan insan yaşamına yön vermek için yapılan tasarımların daha da anlaşılabilir olması için yollar aramaktır. Bu disiplinler, sanatsal değeri olan ve yaratıcılığı ifade eden görsellerdir.

Gafuroğulları (2014), grafik tasarımın, resim ve tipografi gibi öğelerin birbirini tamamlayacak biçimde kullanılmasıyla ortaya çıkan iletişim olduğunu belirtmektedir. Tipografi, harfleri kullanarak metni daha okunabilir, estetik açıdan hoş ve iletişimi güçlendirme amaçlarını taşıdığından illüstrasyon veya animasyon ile harmanlanarak kullanılması bu amaçlarının etkilerini olduğundan daha çok artırmaktadır. Aynı zamanda metin ile görsel arasında bir etkileşim oluşturarak mesajın daha güçlü bir şekilde iletilmesini sağlamaktadır. Fransız göstergebilimci Roland Barthes'e göre, eskiden görseller metinleri açıklama amacıyla kullanılırken günümüzde tam tersi metinler görselleri açıklamak için kullanılmaktadır (Becer, 2019, s: 39). İllüstrasyon, herhangi bir yazı olmadan yalın haliyle bir mesaj iletme potansiyeline sahipken yazı ile birlikte verilmesi onu daha anlamlı ve etkili hale getirmektedir. Erdal (2015), grafik tasarımla hazırlanan görsel iletişim dokümanlarının hedef kitleye verilmek istenen mesajı daha hızlı ve anlaşılır kılması için tasarlandığını ve tipografinin de burada devreye girdiğini ifade etmektedir. Örneğin bir dergi kapağı

illüstrasyonunun yanına uygun bir tipografi kullanılarak dergi başlığı daha dikkat çekici hale gelebilir. Aynı şekilde bir reklam afişinde kullanılan illüstrasyonla birleştirilen çarpıcı bir tipografi, ürünün mesajını daha etkileyici bir şekilde iletebilmektedir. Tipogramlar sözcük anlamlarından daha fazlasını anlatabildiklerinde iletişim gücünü arttırmakta ve bununla birlikte sözel anlatımların görsellerle desteklenmesi, anlaşılabilirliği ve akılda kalıcılığı önemli ölçüde desteklemektedir (Erdal, 2015, s:121).

Görsel 13: Utku Lomlu/ Lom Creative, Franz Kafka'nın “Dönüşüm” Kitap Kapağı Tasarımı

Grafik, tipografi, illüstrasyon ve animasyon görsel iletişim alanında birbirleriyle ilişkili farklı disiplinlerdir. Grafik tasarım geniş bir terim olup tipografi, illüstrasyon ve animasyonu kapsamaktadır. Bu terimlerin her biri grafik içinde yer alan ve grafikten ayrı düşünülmeyen birer dal gibidir. İşlevleri birbirinden farklı olsa da bu disiplinler bir araya gelerek etkileyici görsel iletişim materyalleri oluşturabilmektedir. Ayrıca görsel sanatlarda tipografi, illüstrasyon ve animasyon grafik tasarımın farklı alanlarına ait dersler olarak üniversitelerde verilmektedir. Yazı karakterlerinin tasarımıyla ilgilenen tipografi, bir konuyu görselleştiren illüstrasyon ve hareketli görüntülerden oluşan animasyon grafik tasarım alanında birer disiplin olarak okutulmaktadır. Yazar (2020), tipografinin üniversitelerde anasanat atölye dersleri içerisinde yer alarak “yazı ve tipografi”, “tipografi”, “tipografiyi giriş”, “deneysel tipografi”, “ileri tipografi”, “dijital tipografi” gibi ders adlarıyla zorunlu ya da seçmeli olarak okutulduğunu belirtmektedir. Araştırmacılar, tipografinin grafik tasarım için önemini ve neden bir ders olarak okutulması gerektiği yönünde çalışmalar yürüterek, tipografinin tasarımdaki yerini ortaya koymuştur. Yine Yazar(2020), Benugur’un (2012) araştırmasına dayanarak öğretim elemanlarının, tipografiye yönelik tasarımdaki öneminin

kavratılması, dijitalle desteklenmesi, öğrencilerin çeşitli yöntem ve teknikleri kullanabilmesi, öğretimine yeterli sürenin ayrılması, nitelikli örnekler ve çeşitli etkinliklerle desteklenmesi, dersin alan uzmanlarınca verilmesine, tipografik kirliliğin önlenmesi için iş birliğine, kaynak sayısının arttırılmasına, ayrı bir ders olarak okutulmasına ve bunun gibi görüşlerine yer vermiştir. Bunlara ek olarak Grafik tasarım, illüstrasyon ve animasyon disiplinlerini de kapsadığından bu disiplinlerin incelenerek temel sanat eğitimine katkılarının gözlenmesi gerekmektedir (Top, 2018, s.82). Küçükoğlu'nun (2017) raporuna göre animasyon eğitimiyle ilgili ülkemizde son 30 yılda gelişmeler yaşanmıştır. Tipografi dersleri öğrencilerin metinleri etkili bir şekilde tasarlama becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken illüstrasyon, öğrencilerin hayal gücü, çizim becerileri, anlatım ve dijital illüstrasyon araçlarını öğretmektedir animasyon ise çeşitli animasyon teknikleri, karakter tasarımı, hareket prensiplerini ve diğer görsel efektlerin oluşturulmasıyla ilgili konuları öğretir. Bu üç ders grafik tasarımın önemli birleşenleri olarak öğrencilere farklı görsel iletişim stratejilerini kullanarak güçlü ve etkili tasarımlar oluşturma becerisi kazandırmaktadır. Grafik tasarım eğitimi için de derinlik ve çeşitlilik sağlamaktadır.

Tipografi, illüstrasyon ve animasyon birbirinden farklı grafik tasarım elemanları olsalar da birbirlerine paralel olarak ilerlemiş ve etkileşim içerisinde olmuşlardır. Bu nedenle bu üç grafik elemanı, bir ağacın dalları şeklinde gelişip, büyüyüp yeri gelince birbiriyle harmanlanıp yeni oluşumların önünü açmıştır.

2.2.3. TIPOGRAFİK OLARAK TASARLANMIŞ İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONLAR

Gün geçtikçe sayılarında büyük bir artışın yaşandığı görsel iletişim unsurları artık görsel kargaşaya sebep olmaktadır. Yaşadığımız bu çağda insanlar yoğun bir görsel kirliliğe maruz kalmakta ve oluşan bu kirlilikte çoğu görsel mesaj amacına ulaşmadan işlevini yitirmektedir (Becer, 2019, s:12). Bu durumda tasarımcılar sürekli bir yenilik peşinde olarak farklı tasarımlarla eserlerini hem etkili hem de daha uzun süre bellekte kalıcı hale getirme çabası içindedir.

Bulunduğumuz çağın sanatçıları, teknolojik gelişmeleri sanat ve tasarım ürünlerini üretmede kullanarak yeni kişisel tasarım türlerinin doğuşuna zemin hazırlamışlardır (Türkmenoğlu ve Akengin, 2016). Sadece okunarak bilgi verme amacı taşıyan tipografi

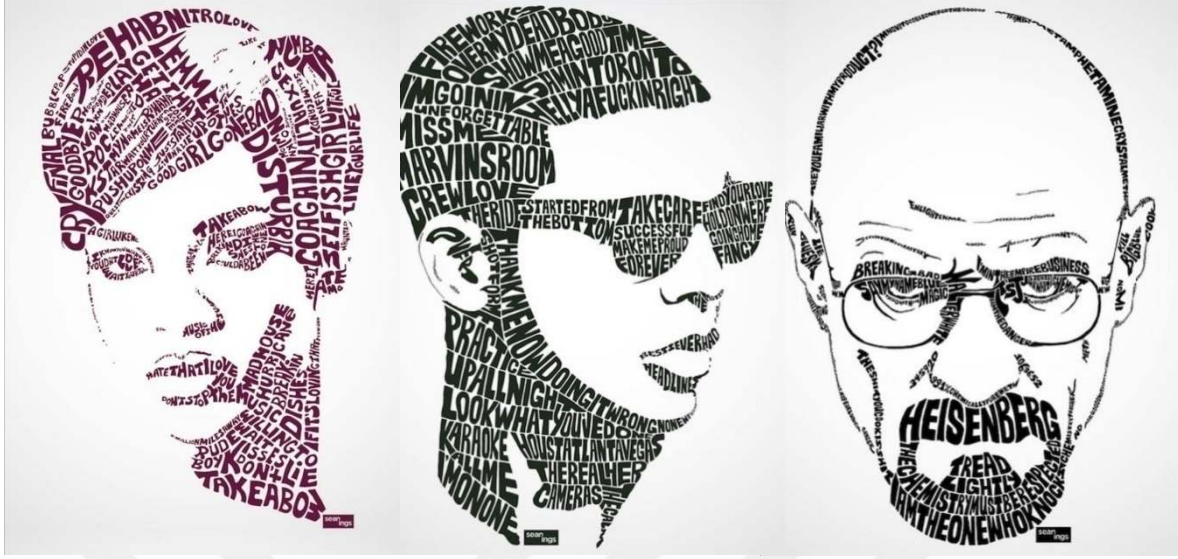
yerini dijital ortamlarda tasarlanan fikir açısından daha güçlü, daha estetik ve sanatsal olan tipografik tasarımlara bırakmıştır. Bu yeni tipografik tasarımlar bireylerin dikkatlerine yön verip fikirlerini daha kolay etkileyebilmektedir (Yazar, 2020, s:257). Hasip Pektaş, tipografinin mantık sınırlarını zorladığını, okuyucuya heyecan verdiğini, dikkatleri diri tuttuğunu ve insan ruhunu okşadığını bu nedenle tasarımcıların basit, etkin ve derin tasarımlar yapması gerektiğini ifade eder (URL-4, 2024). Böylece tipografik olarak tasarlanmış mesajlar, görsellerle güçlendirildiğinde etkili bir sunum oluşturmaktadır. Görsel 14'te tasarımcı Marina Montasser tarafından tipografik öğelerle oluşturulmuş Van Gogh portresi görülmektedir.

Görsel 14: Marina Montasser, Van Gogh Typography Portrait, Dijital Tasarım, 2019

Tipografi sanatının geleneksel anlayıştan sıyrılıp idea ve hareket ağırlıklı dijital tasarımlara geçtiğini ifade eden Akbulak (2012), teknolojik gelişmeler sonucu tipografinin de değişime uğrayarak çağa ayak uydurduğunu vurgulamaktadır. Hızlı üretim ve tüketim döngüsü, sosyal yaşamı etkilediği gibi toplumun parçası olan sanatçı ve eserini de etkilemektedir (Demirel, 2019, s:6). Tasarımlar, daha çok dijital ortamlarda tasarlandığı için tasarımcıya sınırsız yaratma seçenekleri sunulmaktadır. Fikir açısından sınırsız tasarım çalışmalarının yapılması tasarım ve alıcı arasında interaktif yöntemlerin gelişmesine sebep olabilmektedir (Akbulak, 2012). Teknolojinin sunduğu bu imkanlarla tasarımcılar, tipografiye hareketi ekleyerek onu daha güçlü bir ifade aracına dönüştürmüştür. Bu dijital

çağda tipografi anlayışı değişerek evrilmiş ve tipografinin tasarım elemanları arasına hareket eklenmiştir (Özdemir ve Kurt, 2018, s: 93). Hareketin eklendiği bu tipografiler “kinetik tipografi” olarak adlandırılmış ve yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Kinetik tipografi hareketli harflerin animasyonudur (Günel ve Keş, 2021, s: 776). Tipografiye hareket eklenip doğru ve iyi tasarlandığı zaman, metne görsel bir şıklık katarak okunabilirliğini artırmaktadır. Kinetik tipografinin tasarımcılar tarafından iyice geliştirilerek illüstrasyon veya animasyona uyarlanması tipografik illüstrasyonları ve tipografik animasyonları meydana getirmiştir. İplikçi (2016), hareketli tipografilerin daha çok logo tasarımlarında karşımıza çıktığını belirtirken, günümüzde artık illüstrasyon veya animasyonlarda da kullanıldığı görülmektedir. Geçen (2019), görselin doğrudan bir anlatım biçimi olduğunu yazının ise dolaylı bir anlatım olduğunu ama ikisinin beraber kullanımı tasarımın ifade gücünü arttırdığını bildirmektedir. Buna istinaden tipografi, kendisi gibi etkileyici olan başka bir grafik tasarım unsuruyla birleştirildiğinde olduğundan daha etkili sonuçlar doğurarak tasarımın anlamını, duygusunu iletmek istediği mesajı güçlendirerek daha çarpıcı hale getirebilmektedir. Tipografi, vektör veya pixel tabanlı programlar kullanılarak illüstrasyonlarla veya animasyonlarla birleştirildiğinde tasarımın harmonisini sağlar ve izleyiciyi yönlendiren bir yol olarak kullanılabilir. Doğru tipografi seçimi, illüstrasyonun stilini veya konusunu yansıtarak tasarımda bir bütünlük sağlayabilir. Tasarımın amacına uygun olarak tipografi ve illüstrasyonun bir arada etkili bir şekilde kullanılabilir. “Kimi grafik sanatçıları, tipografik yazı ve harf karakterlerini portreler üzerinde çeşitli teknikler kullanarak sanatsal bir ürün ya da mesaj içerikli bir tasarım olarak kullanmaktadırlar (Geçen, 2019, s. 477). Örneğin Sean Williams tarafından tasarlanan ünlü portreleri metinle tasarlanmış birer illüstrasyondur. Bu tasarımlarda oyuncuların replikleri veya müzisyenlerin en bilindik şarkı sözleri kullanılmıştır (Görsel15).

Görsel 15: Sean Williams, Ünlülerin Tipografik Portreleri, Dijital Tasarım

20. yy. sanat akımları ve postmodernizm etkisinde değişen tasarım anlayışı dijital ortamlarda animasyon ile birleştirilerek kinetik tipografi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kinetik tipografiler, dinamik yapısı sayesinde izleyicilerin duygularını tetikleyerek yazıyı daha cazip hale getirmektedir (Günel ve Keş, 2021, s:767). Yazar (2020), görsellik açısından hareketli tipografilerin daha çok dikkat çektiğini söylemektedir. Buradan yola çıkarak hareketli tipografik illüstrasyonların ve tipografik animasyonların da dikkat çekiciliğinin arttığını söyleyebiliriz. Hareketli grafiklerle mesajları ileten animasyonlar tipografi ile birleştirilerek kullanıldığında olduğundan daha dikkat çekici ve anlaşılır olabilmektedir. Animasyon, tipografik öğeleri kullanarak metnin hareketli bir biçimde ekranda ya da sayfada dönmesine, sıçramasına, kaymasına, yer değiştirmesine veya parçalamasına olanak sağlarken; renkler, efektler ve geçişlerle de zenginleştirebilmektedir. Bu şekilde metnin anlamı ve duygusu görsel olarak vurgulanabilir ve izleyicinin ilgisini daha çok çekmeyi sağlayabilir. İyi tasarlanmış bir tipografik animasyon, izleyicilerde güçlü bir duygusal etki yaparak akılda kalıcı olabilir. Tipografik bir animasyonda, izleyici aynı zamanda hem görseli algılayıp hem de görseldeki yazıyı okuduğundan verilen mesaj direkt olarak aktarılmaktadır (Günel ve Keş, 2021, s: 768). Dijital çağın getirdiği yeniliklerle tasarımcılar; yeni, dinamik tasarımlarla hareketli ve sesli tipografiler üretirken, bu tasarımları algılayan bireyler arasında da doğrudan duygusal bir bağ kurabilmektedir (Atiker, 2010).

Görsel içerikli anlatımların bireyler üzerindeki etkileri göz önünde bulundurularak bir görselin yazı ile birleştirilip çabuk algılanması ve daha etkili olarak bellekte uzun süre kalıcılığı sağlanabilmektedir. Böylece beynin algıladığı görsel tasarımda, görselle uyumlu yazı stilleriyle verilmek istenen mesajı daha etkili hale getirebilme imkânı sunulmaktadır. Tipografi-illüstrasyon ve tipografi-animasyon arasındaki etkileşim mesajı daha etkili kılarak net bir şekilde yansıtabilir. Bunlar görsel anlatımın yaratıcı bir şekilde kullanılmasının örnekleridir. Ancak, tipografi-illüstrasyon veya tipografi-animasyon bir araya getirilirken dikkatli olunmalıdır. Çünkü tasarım karmaşık hale gelebilir. Bunun için tasarım ilkeleri dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Pektaş, görsel karmaşa ve kirliliği önlemek için birtakım öneriler sunmaktadır. Tasarımın iyi planlanması, bilginin amaca uygun doğru düzenlenmesi ve etkili bir biçimde sunulması alıcılar tarafından kolayca algılanmasını sağlamaktadır. Düzensiz yerleştirilen görüntü ve yazı karmaşa oluşturarak algılamayı engelleyip yanlış anlaşılmalara sebebiyet verebilmektedir. Bu karmaşayı önlemek için yazı ve görüntü arası görsel dengeye, renklere, yazı stiline, font büyüklüğüne ve zemin ilişkisine dikkat edilmelidir (URL-4, 2024)

2.2.4. TIPOGRAFI, İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONLARDA VERİLEN SOSYAL MESAJLAR

Çağımızda, karşılıklı konuşarak iletişime geçmekten çok görsellerle veya dijital ortamlardaki görsel-ışitsel içeriklerle iletişim sağlanmaktadır. Fotoğraf, illüstrasyon, afiş, tipografi, animasyon, gif, video vb tasarım öğeleri üzerinden siyasetten sanata kadar pek çok alanda siyasi, sosyal, kültürel içerikli birçok mesaj verilebilmektedir.

Sanat eserinin maddesel somut bir varlık olarak izleyicisi ve tasarımcısı arasında bir iletişim aracı görevi gördüğünü belirten San (2019), her sanat eserinin özünde tasarımcısının bilinçli veya bilinçsiz aktardığı mesajlar olduğunu dile getirmektedir. Bir sanat eseri toplumdaki soyutlanamaz çünkü toplumun bir parçası olan sanatçının ürettiği eser içinde üretildiği toplumun değer ve yargılarından izler taşır. Çağının tanığı olan sanatçının toplumsal olaylara bakışı ve yorumlayışı eserlerine yansımaktadır. Bu sebeple bir toplumun tarihini sadece tarihçilerin yazamayacağını, o toplumda ortaya konmuş resim, fotoğraf ya da bir heykelin ciltler dolusu kitaplardan daha öğretici olabileceğini ve çağına daha çok tanıklık edebileceğini vurgulamaktadır (Uzun, 2014, s.13). Sanatçı, yetiştiği toplumun kültürü,

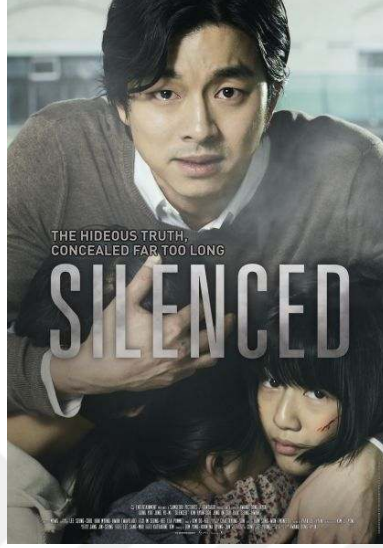
gelenek ve görenekleriyle şekil alarak kimlik kazanmaktadır. Demirel (2019)’a göre sanat eseri, kendisini yaratan sanatçının düşünce ve eylemlerinin bir aynasıdır. Kızıldemir (2015), bulunduğumuz dönemin tasarım anlayışından kendimizi ve içinde bulunduğumuz toplumun gereksinimlerini de anlayabileceğimizi ifade etmektedir. Çevremizde gördüğümüz tasarımlar, toplumun ihtiyaç, beklenti ve ilgileri doğrultusunda tasarlanıp, onların duygularına hitap edecek şekilde sunulmaktadır. Kurgusal olmayan ve gerçek hayatın aynası olan sosyal mesaj içerikli görsel iletişim unsurlarında, halk kendini bulmakta ve birçok konuda farkındalık yaşamaktadır diyen Yüksel, sosyal mesaj içerikli reklamların kamu yararına yapıldığı için TV kanallarında ticari kaygı olmadan sergilendiğini ve Türk medyasına bakıldığında bu tarz tasarımların bizzat ilgili bakanlıkların desteğiyle kamu spotu şeklinde sunulduğunu dile getirmektedir. Ayrıca görsel iletişimin kapsadığı reklam ve televizyon dizilerinde sosyal mesaj içerikli tanıtımlara sıklıkla yer verilerek milyonlarca kişinin bu mesajları aldıklarını ve özellikle son dönem Türk yapımı dizi ve filmlerde bu tür mesajların arka planda duvar yazıları şeklinde verildiğini belirtmektedir (Yüksel, 2021, s.39-40).

Görsel 16: Çukur Dizisi Sosyal Mesaj İçerikli Duvar Yazıları

Sosyal-toplumsal sorunları anlatan bir ileti, görsel iletişim elemanları üzerinden verildiğinde, toplumda daha çabuk yayılarak, ulaşılması istenilen hedefe ve etkiye daha kısa sürede ulaşmaktadır. “SILENCED” orijinal adı “DO-GA-Nİ” olan 2011 yapımı Güney Kore filmi buna örnek olarak gösterilebilir. Toplum için büyük bir sorun teşkil eden çocuk istismarının konu edildiği film, gerçek yaşamdan bir uyarlamadır. Bir öğretmenin öğrencileri için verdiği adalet mücadelesi sonuçsuz kalıp üstü örtülmeye çalışılınca bu olay topluma duyurulmak için kitaba dönüştürülmüştür. Kitabı okuyan kitlelerde büyük tepkilere yol açsa da adalet açısından yine sonuç alınamamıştır. Kitap daha sonra filme uyarlanınca

kitaptan daha büyük etkiler yaratmış ve çocuklara yönelik suçları işleyenler adalet önünde ceza almışlardır (URL-5, 2024). Yani görsel sanatların etki gücü, kısa sürede geniş kitleleri ayaklandıracak ölçüde büyüktür.

Görsel 17: DO-GA-Nİ/ SILENCED, 2011 G. Kore Yapımı Film Afışı

Görsel sanatlar aracılığıyla verilen sosyal mesajların etki gücünü anlatan örneklerden biri de Picasso'nun "Guernica" tablosudur. 1937'de yapılan eser, İspanya İç Savaşı'nda Alman savaş uçakları tarafından İspanya'nın Guernica kentinin bombalanmasını sürrealist bir yaklaşımla yansıtmaktadır (URL-6, 2024). Eser, sergilendiği günden bugüne etkileyiciliğini koruyarak savaşların yol açtığı yıkımları ortaya koymaktadır.

Görsel 18: Picasso, Guernica, TÜYB, 1937

Tipografi, illüstrasyon ve animasyon görsel sanatların dikkat çekici ve etkileyici tasarım elemanları olduklarından insanların, duygusal tepkilerini tetikleyebilmektedir. Bu üç

tasarım elemanının ana amacı, verilmek istenen bir mesajı doğru ve etkili bir şekilde iletmeştir. Bu nedenle sosyal içerikli mesajlar için oldukça kullanışlı ve yaratıcı olabilmektedir. Örneğin Rus ressam Vasili Pukirev'in 1862'de yaptığı "The Unequal Marriage" yani "Eşit Olmayan/ Adil Olmayan/ Haksız Evlilik" tablosu sosyal bir mesele olan istenmeden yapılan evliliklere yer vermektedir. Pukirev, bu tabloda aile baskısıyla yaşlı zenginlerle evlendirilen genç gelinleri ele alarak bu konuya dikkat çekmek istemiştir. Yapıldığı dönemde tartışmalara neden olan bu illüstrasyonun konusu, günümüzde de devam eden sosyal bir sorundur (URL-7, 2024).

Görsel 19: Vasili PUKİREV, "The Unequal Marriage", TÜYB,1862, Moskova Treyakov Devlet Galerisi

Tipografiyle sosyal mesajlar verilmek istendiğinde, metinlerin güçlü bir şekilde vurgulanması onları farklı anlamlara katarak, bireylerde duygusal tepkiler yaratabilmektedir. Örneğin küresel ısınma veya gürültü kirliliği gibi konular hakkında bir bilgilendirme yapılıyorsa, belirli bir tipografi stili veya renk kullanarak mesaj daha etkileyici hale getirilebilir. Ayrıca tipografi, metinleri düzenleme ve vurgulama yoluyla hiyerarşi oluşturma yeteneği sayesinde, sosyal mesajlarda önemli bilgilerin dikkat çekmesini sağlamaktadır. Başlıklar, alt başlıklar ve vurgulayıcı kelimeler gibi tipografik öğeler kullanılarak, mesajın önemli kısımları veya ana düşüncesi kolaylıkla fark edilebilir hale getirilebilmektedir.

Tipografi aynı zamanda sosyal mesajları desteklemek için semboller, ikonlar ve logolar gibi diğer görsel öğelerle birleştirilebilir. Örneğin bir sosyal hareketin veya organizasyonun logolarında kullanılan tipografik mesajlarda onların değerleri ve amaçları yansıtılabilir (Görsel 20).

Görsel 20: Universal Pictures Vektör Logosu, Dijital Tasarım

Ayrıca illüstrasyon ve animasyonlarda da yine aynı şekilde bir sosyal hareketin amaç ve değerleri ilgi çekici şekilde sunulabilir. İllüstrasyonların temel amacı bir mesajı anlatmak olduğundan sosyal mesajların anlatımı için oldukça yaratıcı sonuçlar sunulabilmektedir. Örneğin modern dünyanın sorunlarını illüstre eden Polonyalı illüstratör Igor Morski'nin tasarımları oldukça dikkat çekicidir. Sanatçı siyasi, sosyal ve insani meseleleri oldukça güçlü bir anlatımla gözler önüne sermektedir (URL-8, 2024).

Görsel 21: İgor Morski, Modern Dünya Gerçekleri, Dijital İllüstrasyon

Animasyon, görsele ek olarak hareket ve sesi de içerdiğinden dolayı birden fazla duyu organına hitap ederek, diğer görsel iletişim araçlarından daha çok etkili olduğu düşünülmektedir. Sosyal içerikli mesajların geniş kitlelere kısa sürede yayılmasının en etkili yollarındandır. Yaşadığımız dijital çağda bir konuda duyar sağlamak, fikir yaymak ya da bilinç oluşturmak için kullanılan önemli yollardandır. Toplumu derinden etkileyen çoğu sorunun yenilikçi, esnek ve yapıcı olan animasyonlar aracılığıyla daha somut hale getirilerek her yaştan insana daha kısa sürede ulaştığı görülmektedir (Cengiz, 2020, s:69-69). Animasyon; sosyal, ekonomik ve kültürel hayata ciddi yansımaları olan dünya genelinde yaygın olarak kullanılan önemli bir propaganda aracıdır (Küçüköğlu, 2017, s:148). Duygu (2023), sanatın kitleleri birçok yönden etkileme özelliğinden dolayı propaganda için etkili bir iletişim aracı olarak görüldüğünü ve özellikle görsel iletişim yönü kuvvetli sanat yapıtlarının kamusal iradeyi etkileyerek bu iradenin nasıl hissetmesi gerektiği yönünde belli koşullandırmalar oluşturduğunu belirtmektedir.

Toplumu etkileyen çeşitli meselelere yorum yapmak, farklı bir bakış açısı sağlamak ya da çözüm üretmek amacıyla görsel tasarım unsurlarına sıklıkla başvurulduğundan tipografi, illüstrasyon ve animasyon sosyal mesajların aktarılmasında etkili birer görsel iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. Dülgeroğlu (2007), medyaya yansıyan sosyal

meselerin toplumsal örgüt ve bireyleri harekete geçirerek grafik tasarımı bir araç olarak kullanıp toplumu bu konularda bilinçlendirmeye çalıştıklarını belirtmektedir (akt: Ahmadoghli, 2017, s.63). Bu sosyal mesajların görsel olarak tasarlanmaları insanları etkileyerek bir konu hakkında farkındalık yaratabilir veya o konu hakkında harekete geçilmesine neden olabilmektedir. Örneğin sigara veya alkol tüketiminin zararları üzerine tasarlanan bir illüstrasyon, sayfalarca yazılan bir metinden daha etkili alabilmektedir. Görsel olarak tasarlandığından daha çabuk algılanıp bellekte yer ederek duyguları harekete geçirebilmektedir. Tam bu noktada Günel ve Keş'in (2021). "Görsel iletişiminde (Kinetik tipografi), ürün ve kullanıcı arasındaki etkileşim için metaforlar kullanılarak izleyici bakmaya, düşünmeye ve hissetmeye sevk edilmektedir" yönündeki görüşlerine yer vermek yerinde olacaktır.

3.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde araştırma yöntemi, modeli, veri toplama ve verileri analiz etmeyle ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Yıldırım ve Şimşek (2016)'e göre; nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi farklı nitel veri oluşturma yöntemlerinin kullanıldığı, bakış açılarının, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır. Bu araştırma yöntemi, esnek yapısı sayesinde, araştırma tasarımının oluşturulmasında ve araştırmanın yapılmasında kolaylık sağlar. Duruma göre araştırmanın her aşamasında yeni yöntem ve yaklaşımların geliştirilmesine ve araştırma deseninde değişiklikler yapılmasına olanak verir. Çünkü sosyal olgular ve olaylar, içinde geliştiği ortamlardan bağımsız olarak gerçekleşmezler ve sürekli değişim geçirirler (Yıldırım ve Şimşek, 2016)

Nitel araştırmaların temelinde insanı tanıma ve insan davranışlarını anlama vardır (Berg ve Lune, 2019). Bu bağlamda birey ve toplum üzerinde etkili olduğu düşünülen görsel iletişim elemanlarından tipografi, illüstrasyon ve animasyonun bir arada kullanılarak etki gücünün artırılması birey ve toplumu da etkilediğinden, araştırma nitel araştırmalar çerçevesinde ele alınarak incelenmiştir.

3.1.ARAŞTIRMA MODELİ

Sosyal mesaj içerikli tipografik illüstrasyon ve animasyonların ele alındığı bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinin durum çalışması deseni kullanılmıştır. Yapılan literatür taramasıyla elde edilen materyaller ve görsel çalışma örnekleri içerik analizi tekniğiyle incelenmiştir.

Araştırma deseni olarak kullanılan durum çalışması, bir olayın veya bir durumun detaylı bir şekilde incelenmesidir. Yin (1984) durum çalışmasını, güncel bir olguyu kendi gerçekliği içinde çalışan, olgu ve içinde bulunulan içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla veri kaynağının olduğu durumlarda kullanılan bir araştırma yöntemi olarak açıklamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; akt. Büyüköztürk ve Diğerleri, 2016: 260) Araştırmanın konusu ve ele alınış biçimi göz önünde bulundurularak durum çalışması stratejisi benimsenmiş böylece derinlemesine bir araştırma yapılmıştır. Sosyal

mesaj içerikli tipografik illüstrasyon ve animasyonlar görsel ağırlıklı materyaller olup görsel durum çalışması yöntemiyle incelenmiştir. *“Günümüzde durum çalışmalarına dayalı uygulamaların teknolojinin de getirdiği olanaklar ile dönüşümü dikkat çeker. Görsel olarak var olan bir durumu yansıtmak çoğu zaman duruma ilişkin metinsel ya da anlamsal okumalardan daha etkili ve hızlı bir biçimde işe koşulur. Bu şekilde durum çalışmaları daha etkin ve etkili olarak yapılandırılabilir. Görsellerin anlatının en iyi yolu olduğu düşünüldüğünde bir görsel ile var olan duruma ilişkin bir anlam yaratmak, izleyicide etki oluşturmak ve yansımaları somut bir biçimde görmek olarak sıralanabilecek koşullarda daha nitelikli bir etki alanı oluşturmak olasıdır. Bir görseller topluluğu bir kavrama ilişkin farklı açıları ve noktaları somut göstergeler ile ortaya koyabilir”* (S. D. Bedir Erişti ve Diğerleri, 2016, s. 164).

3.2.VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Bu araştırmanın verileri, doküman taraması yapılarak elde edilmiştir. Araştırmanın konusu doğrultusunda yapılan literatür taramalarında konuyla ilgili tespit edilen kaynakların temini için kütüphane, kitapevleri, internet ve sanal kütüphanelerden yararlanılmıştır. Araştırmada konuyla ilgili kitap, dergi, tez ve makaleler incelenerek konuya ilişkin bilgiler derlenmiş ve sosyal mesaj içerikli tipografik illüstrasyon ve animasyonlara kaynaklık edecek veriler toplanmıştır.

Araştırmada internet üzerinden elde edilen ve farklı tasarımcılar tarafından yapılan 28 görsel analiz edilerek varsayımların desteklenmesi yapılmıştır. Tasarımlar; Bahar Aydın(Görsel 22, Görsel 23), Buse Uğurlu(Görsel 24), Quba Michalski(Görsel 25), Resul Ay(Görsel 26), Kay Ann(Görsel 27), Kübra Kabahel(Görsel 28), Sam Du Plessis(Görsel 29), Mateusz Zogala(Görsel 31, Görsel 32, Görsel 33), Cecili Blair(Görsel 34), Von Glitschka(Görsel 35), Oscar Wilson(Görsel 36, Görsel 37), Alyssa Fraser(Görsel 38), Victor Van Gaasbeek(Görsel 40), İnspirow Design(Görsel 41, Görsel 43), Sena Aras Ünlü(Görsel 44), Mada Goblin(Görsel 45), Esra Güneş(Görsel 47), Kader Bedircan Altın(Görsel 48, Görsel 49) gibi yerli ve yabancı tasarımcılar tarafından yapılmış olan ve tasarımcısı belli olmayan(Görsel 30, Görsel 39, Görsel 42, Görsel 46) birkaç görselden oluşmaktadır. Bu görsellerin sosyal mesaj içerikli olmalarına ve tipografiyle desteklenmiş olmalarına özen gösterilmiştir. Konuya örnek oluşturacak bu görseller, vektörel tabanlı ve pixel tabanlı programlar aracılığıyla tasarlanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenerek çalışmanın temel amacına ilişkin bulgular sağlanmıştır. İçerik analizi, sosyal bilimler alanında kullanılan önemli tekniklerdendir ve araştırmanın bu teknikle belge, resim, fotoğraf, video, müzik, ses, sinema vb. herhangi bir içerik metin olarak ele alınıp derinlemesine incelenir. “Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılırken, içerik analizi elde edilen verilerin daha yakından incelenmesini ve bu verileri açıklayan kavram ve temalara ulaşılmasını gerektirir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). İçerik analizi tekniği genelde basılı medya ve televizyon ile ilgili araştırmalarda kullanıldığından sosyal mesaj içerikli tipografik illüstrasyon ve animasyonlar ile ilgili çalışmamızın araştırma tekniği olarak kullanılmıştır. *İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan bir tekniktir. Bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı bu teknikte metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunur (Büyüköztürk ve Diğerleri, 2016, s.250).* Bu tanımdan yola çıkarak elde ettiğimiz veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak irdelenmiş ve tipografi ile güçlendirilmiş illüstrasyon ve animasyonların ne ölçüde etkili olabileceği ortaya konulmuştur. Yani içerik analizi ile derinlemesine bir inceleme yapılarak dokümanların açık ve gizli bulunan tüm içeriği ortaya konmuştur.

4. BULGULAR

GÖRSEL İLETİŞİM FAKTÖRÜ

Görsel araçlar, insanların beyninde daha hızlı ve etkili bir şekilde işlenip anlaşıldığından görsel iletişim, iletişim kurmanın önemli bir yolu olarak kabul edilmektedir (Zeybek, 2012, s:814). Çeşitli konularda farkındalık oluşturup toplumu bilgilendirerek eğitmektedir. Özellikle kötü alışkanlıkların zararları hususunda görsel iletişim yol gösterici olmalıdır. Görsel iletişim aracılığıyla anlaşılması zor olan kavram ve konuların daha çabuk öğrenilip anlaşılması mümkün kılınmaktadır (Ünal, 2001, s:326). Çünkü görsel iletişimin öğrenmeyi ve algılamayı desteklediği daha önceden yapılmış araştırmalarca ortaya konulmuştur. Spaulding 1930-1953, Samuels 1938-1969, Shallert 1972-1977, Readence ve Moore 1982, Levie ve Lentz 1938-1981, Levin ve Lesgold 1978, Holiday 1973 ve Bozkaya 1999 yıllarında yaptıkları araştırmalarda görsellerin öğrenme üzerindeki etkilerini ortaya koymuşlardır (Ünal, 2001, s:330-332). Görsel mesajlar, insanların algıları üzerinde etkili olup onları şekillendirebilmekte ve ön yargıların oluşmasına veya değişmesine neden olabilmektedir. Bugün çevremizde sıklıkla maruz kaldığımız önemli görsel iletişim aracı, grafik tasarım unsurlarıdır. Bu grafik tasarım unsurlarından tipografi, illüstrasyon ve animasyon hayatımızın akışına yön verebilmektedir.

TIPOGRAFİ, İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONUN İLETİŞİMDEKİ YERİ

Tipografi, illüstrasyon ve animasyon iletişim amaçlı kullanılan önemli birer görsel tasarım unsurudur. Çünkü grafik tasarımın birer ürünü olan tipografi, illüstrasyon ve animasyon teknolojinin etkisi ve sunduğu imkanlarla hayatımızın her anında karşımıza çıkıp dikkatleri üzerine çekebilme veya tercihlerimize yön verebilmektedir (Taşcıoğlu ve Aydın, 2015; Karaalioğlu, 2015). Doğru tipografik seçimler ve düzenlemelerle metinlerin anlamı, tonu ve duygusal etkisi artırılarak izleyicilerin mesaja yönelik dikkatleri sağlanabilmektedir. Aynı etki bir illüstrasyon veya animasyon aracılığıyla da yakalanarak izleyicilerin duygularına yön verilebilmektedir. Bu bahsi geçen grafik unsurları, hedef kitlelere verilmek istenen iletileri hızlı ve kolay yaymanın en etkili yollarındandır (Bostancı, Erdem ve Aday, 2018). Bunlar aracılığıyla piyasaya sürülen fikir veya ürünler kitleler tarafından çabuk algılanıp yayılabilmektedir (Karaalioğlu, 2015).

İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONLARDA TİPOGRAFİ KULLANIMI

Bir görselin tipografiyle desteklenerek verilmesi onu olduğundan daha etkileyici hale getirebilmektedir. Görsellerde kullanılan metinler iletişimin etki gücünü arttırdığı gibi kullanıldığı illüstrasyon ve animasyonunda etki gücünü arttırmaktadır. İyi tasarlanmış bir görsel, tek başına, verilmesi gereken mesajı iletmede yeterliyken bunun yazıyla desteklenmesi onu olduğundan daha dikkat çekici hale getirilmekte ve bellekte daha kalıcı olabilmektedir. Bu tasarımlar metni daha çarpıcı, etkileyici ve anlamlı hale getirirken, görsel olarak da ilgi çekici bir sunum sağlar. Tipografik illüstrasyon ve animasyonlar, metin temelli iletişimin gücünü arttırmakta ve görsel tasarımın etkisini yükseltmektedir.

TİPOGRAFİK İLLÜSTRASYON VE ANİMASYONLARLA VERİLEN SOSYAL MESAJLARIN GÜCÜ

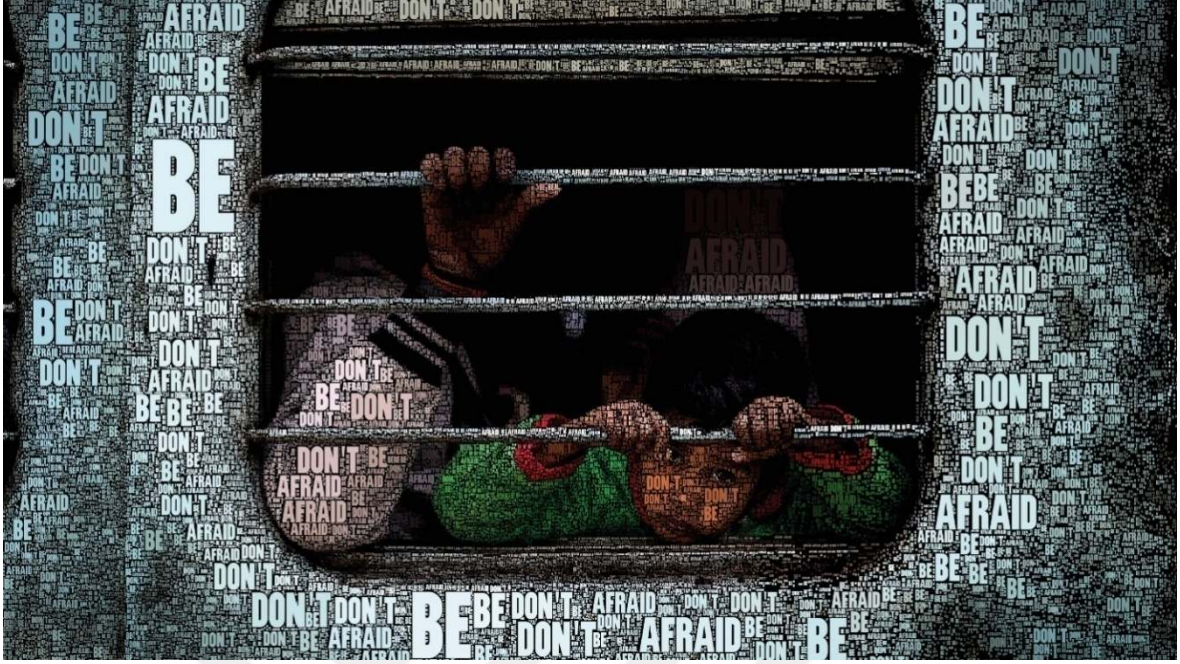
Sosyal mesajlar, insanları toplumsal konularda bilinçlendirmeye yönelik yapılan her çeşit uyarıyı kapsamaktadır. Bir sorun veya konu hakkında toplumda farkındalık oluşturmaya yarayan bu mesajlar, bireylerde olumlu ya da olumsuz yönde tutum değişikliği yaratabilmektedir (Çalışkan ve Mencik, 2015; Pamukçuoğlu, 2017). Bu sosyal mesajların daha çok olumlu yönde tutum değişikliği yaratması için etkili bir şekilde sunulması gerekmektedir. Bu konuda tasarımcılar daha çok görsel iletişim araçlarından yararlanırken, bu görsellerin daha iyiye evrilerek tasarlanması için çabalamaktadırlar.

Tasarımcılar daha iyi daha dikkat çekici tasarımlar üretmek için farklı yollar denemektedir. Bunlardan biri de görsellerin tipografik öğelerle desteklenerek verilmesidir. Özellikle illüstrasyon ve animasyonların tipografik öğelerle desteklenmesi verilmek istenen mesajı daha etkili kılabilir (Kum, 2023). Tipografik illüstrasyon ve tipografik animasyonlar, sosyal mesajların güçlendirilmesi ve mesajların daha etkili bir şekilde aktarılması için önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca görsel olarak tasarlanan sosyal mesajlar, insanların duygusal tepkilerini harekete geçirerek birey ve toplum üzerinde etkili olabilmekte ve aynı zamanda bu mesajlar güçlü birer araç olup bireylerin duygusal tepkilerini, düşünce ve davranışlarını etkileyip insanların zihninde derin izler bırakabilmektedir (Başbüyük, 2014; Arğın, 2021). Bu görsel mesajların yazıyla desteklenmesi onları olduğundan daha anlamlı ve etkili kılabilir.

Tipografik olarak tasarlanan sosyal mesajlar, toplumsal düzeyde değişim yaratarak toplumsal hareket ve örgütlenmeleri de tetikleyebilmektedir. Bireylerin duygusal tepkilerini, düşünce ve davranışlarını etkileyerek toplumda farkındalık ve değişim yaratabilmektedir. Bu görsellerin toplumsal hareketlere zemin hazırlaması için içinde bulunduğu toplumun değerlerine paralel olarak tasarlanması ve etki gücünün yüksek olması gerekmektedir. Topyekûn oluşumların olması için tasarlanan görsellerin içerdęi mesajlar, toplumu derinden etkileyebilmelidir (Çalışkan ve Mencik, 2015).

SOSYAL MESAJ İÇERİKLİ TİPOGRAFİK İLLÜSTRASYON VE ANİMASYON ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

Sosyal mesaj içerikli tipografik illüstrasyonlar ve animasyonlar sosyal sorunlara dikkat çekmek, insanları bilinçlendirmek veya toplumsal değişim çağrısında bulunmak amacıyla tasarlanan sanatsal çalışmalardır. Bu çalışmaların tasarımında kullanılan tipografi, renkler, semboller ve diğer grafik öğeleri mesajın etkisini arttırmaya yardımcı olmaktadır (Uğur, 2021; Selamet, 1995). Bu tür illüstrasyonlar ve animasyonlar, genellikle güçlü bir mesaj iletmektedir ve tasarımcılar tarafından izleyicileri etkilemek için farklı teknikler kullanılmaktadır (Karaçeper, 2018). Bu görseller; pixel veya vektörel tabanlı programlar kullanılarak üretilen; metin, semboller ve figüratif tasarımların bir kombinasyonudur. Tamamlanan tasarımlar, flama ve posterler gibi basılı malzemelerde veya sosyal medya ve web siteleri gibi dijital ortamlarda görüntülenmektedir. Özellikle sosyal medya gibi dijital platformlar üzerinden paylaşılan tipografik illüstrasyonlar ve animasyonlar, mesajın daha geniş bir kitleye daha hızlı bir şekilde yayılmasını sağlamaktadır (Danacıoğlu, 2023). Bu tasarımlardan bazıları, biçimsel ve anlamsal açıdan ele alınarak incelenmiştir.

Görsel 22: Bahar Aydın, Don't Be Afraid, Dijital Tasarım

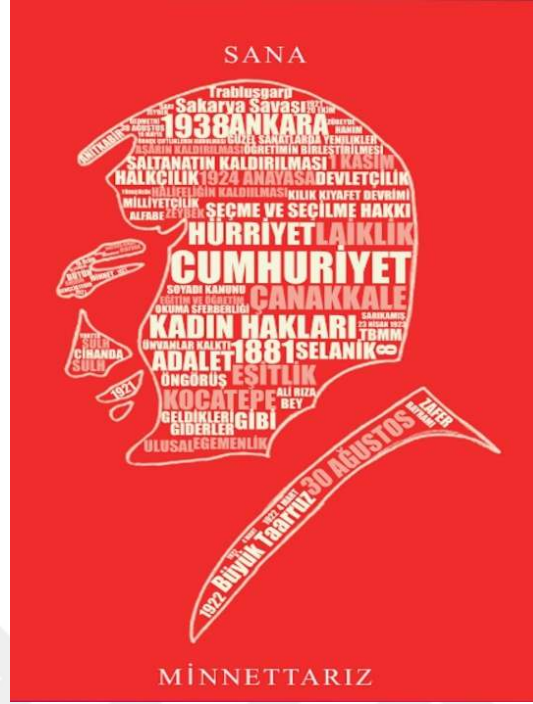
Tasarımcı Bahar Aydın'ın tasarlamış olduğu bu görsel, İngilizce “Don't be afraid” cümlesiyle tasarlanmış bir dijital illüstrasyon örneğidir. Aydın, vektörel tabanlı programları kullanarak fotoğrafları tipografi ile birleştirip, ortaya olduğundan daha etkileyici görseller çıkarmaktadır. Tasarımlarını yaparken kelimeleri dağınık kullanmanın görsele ayrı bir estetiklik kattığını belirten tasarımcı, bu tarz çalışmalarının genelinde aynı tekniği kullandığı görülmektedir (URL-9, 2024). Kelimeler, cümle dizilimine göre değil dağınık olarak verilmesine rağmen beyin, görseldeki kelimeleri algılayıp dizilimi tamamlamaktadır. Çalışma, tipografik harflerin büyüklü küçüklü kombinasyonlarının, photoshop programıyla görselin orijinaline sadık kalacak şekilde görselin üzerine yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Tipografik öğelerin renk seçimi görselin aslındaki renklere uygun olarak ve ışık- gölge tonlamalarına dikkat edilerek seçilmiştir. Tasarımda, tren camından görünen küçük bir çocuk ve hemen yanında bir yetişkin görünmektedir. Tren içi loş bir atmosfere sahip olduğundan tasarımda vagonun içi net görünmemektedir. Koyu tonlamaların ağır bastığı tasarımda, kompozisyonun geneli kapalı bir atmosfere sahiptir. Camın korkuluklarına tutunarak dışarıya bakan küçük çocuğun bakışları, görseli meydana getiren yazıyla bir ahenk içinde izleyicinin duygu durumu üzerinde daha derin etkiler yaratabilmektedir. “Don't be afraid” yani “korkma” sözü, küçük çocuğun bakışlarını tipografik olarak ifade etmesi tasarımcının yaratıcılığını göstermektedir. Kompozisyonun arka temasında bir göç ve bu

göçün yol açtığı bilinmezlikler kişilerin kaygı düzeyinde artışa yol açarak bakışlara yansımıştır.

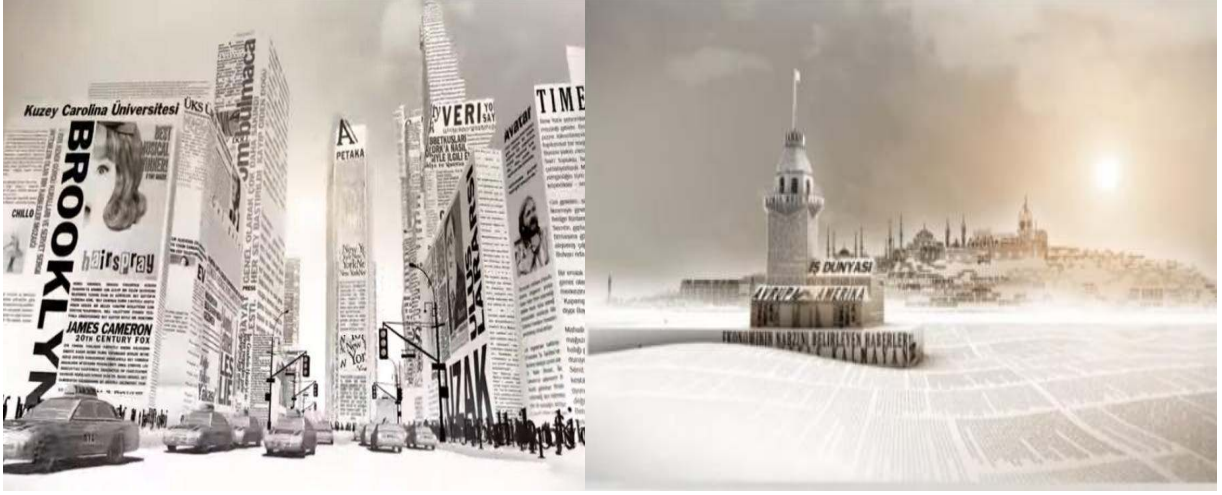
Görsel 23: Bahar Aydın, “Live, Love, Laugh”, Dijital Tasarım

Görsel 23’te yer alan tipografik illüstrasyon, tasarımcı Bahar Aydın tarafından vektörel tabanlı photoshop ile yapılmıştır. Resmin netliği azaltılarak tipografik yazılar görselle uyumlu olacak şekilde renklendirilerek yerleştirilmiştir. “Live, Love, Laugh” sözcükleri resimdeki yüzün asıl formuna sadık kalacak şekilde boyutlu ve gölgeli olarak resmin üzerine işlenmiştir. Görselde yer alan yaşlı kadını oluşturan “yaşam, sevgi ve gülümsemek” manasına gelen bu sözcükler, hayatın kendisidir. Hayatın kısa özetinin bir ifadesi olan yaşlı bir insanın görseli, bu kelimelerin tipografik düzenlemeleriyle tasarlanınca olduğundan daha etkileyici görünebilmektedir.

Görsel 24: Buse Uğurlu, Sana Minnettariız, Dijital Tasarım, 2017

Tasarımcı Buse Uğurlu tarafından yapılmış olan “Sana Minnettariız” adlı tipografik illüstrasyon, Türkiye Cumhuriyeti’nin lideri olan M. Kemal Atatürk’ün yandan yapılmış bir portresidir. Tasarım, çok aşınası olduğumuz bir portrenin sadece çizgisel formunun çıkarılarak, bu çizgisel formun içerisindeki sözcüklerle doldurulmasıyla oluşturulmuştur. Kelimeler, görseldeki formun şekline göre büyük veya küçük olarak yerleştirilmiş, bazı yerlerde ise opozitesi düşürülerek kullanılmıştır. Renkler ise ülkenin bağımsızlığını sembolize eden Türk bayrağının renkleri tercih edilerek kırmızı bir zeminde beyaz çizgisel formlar ve beyaz renkli sözcükler kullanılmıştır. Tasarımcı, bu tasarımında Atatürk’ün milletin bağımsızlığı için verdiği mücadeleyi, yapmış olduğu savaşları, yaptığı yenilikleri, ilke ve inkılapları, söylediği önemli sözleri ve önemli tarihleri kullanarak bu illüstrasyonu tasarlamıştır. Atatürk’ün yapmış olduğu onca şeyi sayfalarca kaleme almak ya da tek bir görselini yapıp onun üzerinden mesaj vermek yerine, onun yaptıklarını yazınsal olarak tasarlayıp ve bu tasarımları onun görselini oluşturacak şekilde bir araya getirmek daha anlamlı olabilmektedir. Bu tasarım, aynı zamanda, tipografi ve illüstrasyonun birleştirilerek tek bir görsel üzerinden birden çok mesajın aynı anda verildiği bir illüstrasyon örneğidir.

Görsel 25: Quba Michalski, Sabah Gazetesi Reklamı, Animasyon, 2009

Görsel 25; Tipograf Quba Michalski tarafından tasarlanan bir reklamın farklı karelerinden alınan tipografik animasyonlardır. Sabah gazetesinin New York Times gazetesi ile olan iş ortaklığını anlatan reklam, vektör tabanlı Photoshop programıyla tasarlanmıştır. New York sokaklarından başlayarak İstanbul'daki Kız Kulesi'ne uzanan görüntülerde sokaklar, binalar, köprüler, camiler, yollar, arabalar vb. gibi reklamda görülen her şey gazeteyle kaplanmış ve üç boyutlu olarak tasarlanmıştır. Tipografik tasarımlar bir gazete zeminine yerleştirilerek ve bu gazeteler binalara, caddelere, arabalara köprülere vb. yapılara giydirilerek sunulmaktadır. Siyah beyaz olarak yapılan tasarımda renk dengesi ve filtre ayarları kullanılarak sararmış gazete etkisi verilmiştir. Yazılar formun şekline ve yönüne uygun olarak büyük ve küçük şekillerde tasarlanmıştır. Günlük hayatta sıradan bir akışın görselleştiği animasyonda, yazılar ve görüntüler ses efektleriyle uyum içinde aynı tempoda kayarak hareket ettirilmekte ve şekiller oluşturulmaktadır. Bu tipografik animasyon örneği, dünyaca ünlü bir gazetenin bir Türk gazetesiyle birlikte verileceğini bildiren reklam filmidir. Bir zamanlar gazete; evlerimizde, iş yerlerimizde, parklarda aklımıza gelebilecek her yerde günlük olaylar hakkında bilgi edindiğimiz bir görsel iletişim aracı olarak kullanılmaktaydı. Şimdi yerini sosyal medya almış olsa bile kullanıldığı zamanlarda etkili bir haberleşme aracı olmuştur. Bu reklam filminin çekildiği yıllarda da hala etkili bir iletişim aracı olarak kullanıldığı için mekanlara giydirilerek sunulan gazete görselleriyle hayatımızın her anında her alanına girebileceği mesajı verilmektedir.

Görsel 27: Kay Ann, Tüm Dillerde Barış, Dijital Tasarım

Görsel 27; tamamen tipografik öğelerden oluşturulmuş bir kuş illüstrasyondur. Kelimeler, vektörel tabanlı photoshop programı kullanılarak kuş formuna uygun şekilde yerleştirilmiştir. Kelimeler, kuşun kanat çırpışına göre dalgalı ve büyük-küçük olarak tasarlanmıştır. Bazı yerlerde kelimeler koyu siyah ve bold, bazı yerlerde ise opozitesi düşürülerek kullanılmıştır. Siyah ve beyaz tasarlanmış kuş ağzında yeşil yapraklı küçük bir dal taşımaktadır. Barışın sembolü olarak kullanılan güvercinin formunun, her dilden “barış” kelimesinin tipografik tasarımlarıyla oluşturulduğu görülmektedir. Barışın konu edildiği çoğu görselde, barışı sembolize eden güvercine yer verilerek bir “barış” mesajı verilebilmektedir. Fakat “Barış” kelimesinin her dilden yazılarak güvercin görselini oluşturmak, verilmek istenen bu toplumsal mesajı daha etkileyici kılmaktadır.

Görsel 28: Kübra Kabahel, No Smoking, Dijital Tasarım, 2021

Tasarımcı Kübra Kabahel’in, vektörel tabanlı program aracılığıyla tasarlanmış olduğu “No Smoking” adlı tipografik içerikli illüstrasyon, Görsel 28’deyer almaktadır. Siyah zeminde kırmızı ojeli bir kadın eli ve bu elin tuttuğu dumanların yükseldiği bir sigara görülmektedir. Arka espas ve el tipografi kullanılmadan illüstre edilirken sigara tamamen tipografik öğelerden oluşmaktadır. Sigarayı oluşturan kelimeler sigaranın zararlı sonuçlarını ifade eden İngilizce sözcük ve cümlelerden meydana gelmektedir. Sigara formuna göre yazılarak yerleştirilen bu kelimeler, sigaranın renklerine uygun olarak renklendirilmiştir. Büyük harf karakterleri kullanılarak tasarlanan kelimeler sigaranın biçimine göre ebatlandırılmışlardır. İllüstratif büyük bir el çiziminin yer aldığı bu geniş görselde, sigara içmeme sloganlarından oluşan küçük bir sigarayla dikkat çekilmeye çalışılmaktadır.

Görsel 29: Sam Du Plessis, En Hüzünlü Şarkı, Dijital Tasarım, 2011

Grafik tasarımcı Sam Du Plessis'in vektörel tabanlı programla tasarladığı bu çalışma tipografik bir illüstrasyondur. Görselde, siyah bir arka plan üzerine kırmızı yazılarla oluşturulmuş yankı efektinin ön planına, beyaz renkli yazılardan oluşan insan formları yerleştirilmiştir. Bir noktadan başlayarak etrafa yayılan ses efekti şeklinde küçük tasarlanmış yazılar insanda yankılanan ses hissiyatını oluşturmaktadır. Bu tasarımın bazı yerlerinde renk opozitesi düşürülerek efekt üzerinde dalgalanma etkisi yaratılmıştır. Görselde en önde bulunan figürler, formuna uygun büyük ve beyaz yazı karakterleri kullanılarak daha da ön plana çıkarılmıştır. Figürleri oluşturan yazılar bazı yerlerde daha da kalınlaşarak kelimeleri daha vurgulu hale getirmiştir. Görsel, bir şarkının sözleri, temasına uygun olarak görselleştirmesiyle tasarlanmıştır. Eric Clapton ve Will Jennings tarafından yazılan “Tears in Heaven” şarkısı, Eric Clapton'un dört yaşında vefat eden oğlu Conor için yazılmıştır (URL-10, 2023). Baba ve oğlun cennete gerçekleşecek özlem dolu buluşmalarını anlatan şarkı sözleri, tipografik tasarımlar şeklinde düzenlenerek, bir baba ve kucağındaki oğlu şeklinde görselleştirilip daha etkileyici bir tasarıma dönüştürülmüştür. Görünüşte bireysel bir duygu yansıtan şarkı sözleri ve görsel, ebeveyn ve çocuk ilişkisini ele almaktadır. Toplumun temelini oluşturan çekirdek ailede en önemli halka çocuktur. Çocuklarının geleceği için çabalarken onları küçük yaşta yitirmek, ebeveynler için oldukça üzücü ve yıkıcı bir durumdur. Yaşanılan bir olay üzerinden yola çıkılarak yazılmış olan bu sözler, benzer

durumu yaşayan ve yaşamayan çoğu bireyde benzer duygular uyandırmaktadır. Sevdği birini yitirip ona bir daha ulaşamamak toplumdaki çoğu kişide benzer etkiler uyandırmaktadır. Bu bakımdan şarkı sözleri, toplumdaki çoğu bireye hitap ettiğinden sosyal bir sorun olarak ele alınabilmektedir. Şarkı sözleri ile oluşan görselde toplumsal bir mesajı iletmektedir.

Görsel 30: Tipografik Sigara Görseli, Dijital Tasarım

Görsel 30, sigaranın zararlı olduğunu anlatmak için pixel tabanlı bir tasarım programıyla yapılmış tipografik bir illüstrasyondur. Görselde, sigarada bulunan zararlı maddeler yazılı birer tipografik öge şeklinde tasarlanıp sigara formunu oluşturacak şekilde bir araya getirilmişlerdir. Sigaranın içeriğinde bulunan sülfürik asit, pesticide (böcek zehri), rat poison (fare zehri), toilet cleaner (tuvalet temizleyici), embalming fluid (mumyalama sıvısı) ve bug spray (böcek spreyi) kelimeleri görselin şekline uyumlu büyük veya küçük olarak tasarlanıp görsel üzerinde yerleştirilmiş ve renk seçimlerinde ona göre yapılmıştır. Görselde yanan sigaranın ucunda oluşan kül, İngilizcede “tar” yani “katran” anlamına gelen kelimeyle görselleştirilmiştir. Sigara yandıkça yükselen dumanlar ise lighter fluid (çakmak gazı), hydrogen cyanide (hidrojen siyanür) ve carbon monoxide (karbonmonoksit) yazılarıyla tasarlanarak görselde bir bütünlük sağlamıştır. İçerdiği mesajı hem tipografik

yazılarıyla hem de oluşan illüstrasyon ile görselde açık ve net bir şekilde yansıtmaktadır. Sigaranın içerdiği zararlı maddeler ile sağlığa nasıl zarar verdiğini ve havaya karışan sigara dumanının bile ne kadar zehirli olduğunu görselleştiren bu tasarım, izleyicide bu konu hakkında farkındalık yaratarak onları bilinçlendirmeye yöneliktir.

Görsel 31: Mateusz Zogala, “Able”, Dijital Tasarım

Tasarımcı Mateusz Zogala, vektörel tabanlı bir program aracılığıyla bir piktogramı tipografik öğeler kullanarak amacına uygun yeniden tasarlamıştır. Piktogram görseline göre yazılar, büyük harf karakterleri kullanılacak şekilde büyük ve küçük ebatlı olarak, görselin üzerine yerleştirilerek şekil oluşturulmuştur. “Able” kelimesinin, yürüme engelli piktogramı oluşturacak şekilde kullanıldığı bir tipografik illüstrasyon örneğidir. Engel ifade eden bir piktogramın “yapabilen, gücü yeten, yetenekli” anlamlarına gelen bir kelimeyle tasarlanması, engelsiz bir hayatın mesajını vererek daha etkileyici ve dikkat çekici görünebilmektedir.

Görsel 32: Mateusz Zogala, “Related to Fitness, Dijital Tasarım

Mateusz Zogala’ nın yaptığı bu tipografik illüstrasyon, vektörel tabanlı programlar yardımıyla tasarlanmıştır. Görselde yer alan spor yapan insan bedeni formu, sağlıkla ilgili olarak İngilizce tasarlanmış çeşitli kelimelerden meydana gelmektedir. Healthy, exercise, care, workout, training, sport, active, fitness, lifestyle, aerobics, body ve gym sözcüklerinin beden formunun içerisini doldurarak görseli oluşturulmuştur. Kelimeleri oluşturan harfler küçük karakterli olarak tasarlanmış ve görselin şekline göre farklı renklerde büyük veya küçük ebatlı kullanılmıştır. Görselde, sağlıklı bir yaşam için spor yapmak gerektiği mesajı, tipografi ve illüstrasyonun birleştirilerek oluşturduğu görselle verilmektedir.

Görsel 33: Mateusz Zogala, “Work Safety”, Dijital Tasarım

Mateusz Zogala’nın tasarımları arasında yer alan bu görsel, vektörel tabanlı programlarla tasarlanmış bir tipografik illüstrasyon örneğidir. Aslı bir piktogram olan görsel, tipografi aracılığıyla yeniden şekillendirilmiştir. Merdivenden düşen figür, iş güvenliği ile ilgili kelimeler tercih edilerek tipografik bir illüstrasyona dönüştürülmüştür. Health, danger, work, protection, accident, safety, employee ve risk kelimeleri piktogram üzerinde karışık bir şekilde yerleştirilmiştir. Büyük harf karakterlerinin tercih edildiği tipografik öğeler büyük ve küçük boyutlarda siyah ve beyaz olarak tasarlanmıştır. Bazı kelimeler koyu bold yazılarak daha ön plana çıkarılmış bazıları ise normal fontlarda yazılarak gri bir etki oluşturulmuştur. Düşmekte olan figürün baş kısmında “work”, bacak kısmında ise “safety” kelimelerinin büyük, kalın ve kırmızı yazılması görselin ne için tasarlandığını iyice ön plana çıkarmakta ve etki gücünü arttırmaktadır. İş kazalarının yol açtığı ciddi yaralanma ve ölüm risklerinden dolayı iş güvenliğinin büyük bir önem arz ettiği yapılan görselle ortaya konulmaktadır.

Görsel 34: Cecili Blair, Futura, Dijital Tasarım, 2009

Yukarıda yer alan tipografik illüstrasyon, Cecili Blair tarafından vektörel tabanlı photoshop programıyla tasarlanmıştır. Yükselen gökdelenlerin yer aldığı görselde soluklaştırılan binaların üzerine yazıların yerleştirilmesi ve binaların formuna uygun olarak şekillenmesiyle oluşturulmuştur. Kapalı bir atmosfere sahip görselde siyah ve lacivert gibi koyu renkler kullanılmış, bina formunu meydana getiren yazı karakterlerinde ise beyaz ve sarı olan açık tonlar tercih edilmiştir. Böylece koyu zeminde yer alan binalar görünür kılınmıştır. Genelde aynı yazı ebatı kullanılarak oluşturulan ve belirli bir düzen içinde birbirini takip eden bir yazı akışı görülmektedir. Yazıların dizilim yönü değiştirilerek binalar ve gökyüzü birbirinden ayrılmaktadır. Yukarıya doğru uzayarak giden yazılar binanın yüksekliğini şekillendirmektedir. Beyaz ve sarı renklerin kullanılması binalarda yer alan katların ışıkları veya gölge-ışık geçişleri gibi bir izlenim yaratmaktadır. Bu karanlık atmosferde ince uzun gökdelen üzerine büyük sarı harflerle “Futura” yazısı ön plana çıkarılmıştır. Gelecek ve gökdelen birbirini çağrıştıran bu iki kavram, tipografinin illüstrasyona dönüştürülmesiyle etkili bir mesaj şeklinde topluma sunulmaktadır.

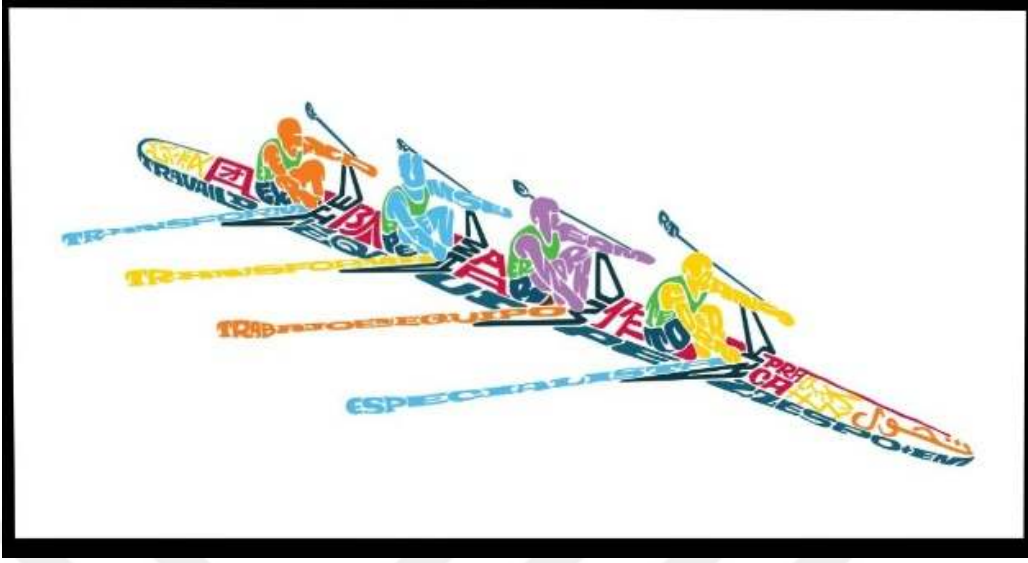
Görsel 35: Von Glitschka, Nicola Tesla, Dijital Tasarım, 2015

Tipografik illüstrasyon örneği olan görsel, tasarımcı Von Glitschka tarafından vektörel tabanlı photoshop programıyla yapılmıştır. Görselde yer alan ünlü bilim adamı Nicola Tesla'nın görseli soluklaştırılarak üzerine onu tanımlayan kelimeler yerleştirilip Tesla'nın tipografik görseli oluşturulmuştur. Soğuk tonların hâkim olduğu görselde, mavinin tonlarıyla yazılan tipografik tasarımlar beyaz bir zeminde görselin formuna göre yerleştirilmiştir. Mavi renginin tonlarında geçiş sağlanarak gölge-ışık etkisi verilmiştir. Yazı karakterleri büyük tercih edilerek kelimelerin ebatı görseldeki yerine göre büyük veya küçük olarak tasarlanmıştır. Sözcükler, baş ve gövdenin orijinaline sadık kalarak kıvrılıp şekil almıştır. Arka espasta beyaz zemin üzerine açık mavi tonlarda büyük yazılarla "Nicola Tesla" ve "Madscientist" yani çılgın bilim adamı anlamına gelen kelimeler yer almaktadır. Tesla'nın beden formu üzerinde yer alan kelimeler ise onun dünya görüşünü, kişiliğini, etkilendiği akımları, yaptığı buluşları, ilgilendiği ve etkilediği alanları yansıtmaktadır. Tesla illüstrasyonu üzerinde yer alan bu kelimeler, onun hayatının kısa özetinin bir mesajını tipografi ve görseli birleştirerek sunmaktadır. Görselde görüldüğü üzere, Tesla'yı tanımak için yazınsal metinler okuyarak edileceğimiz bilgileri bu görsel üzerinden daha kısa sürede ve daha kalıcı olacak şekilde beynimize kodlayabilmekteyiz.

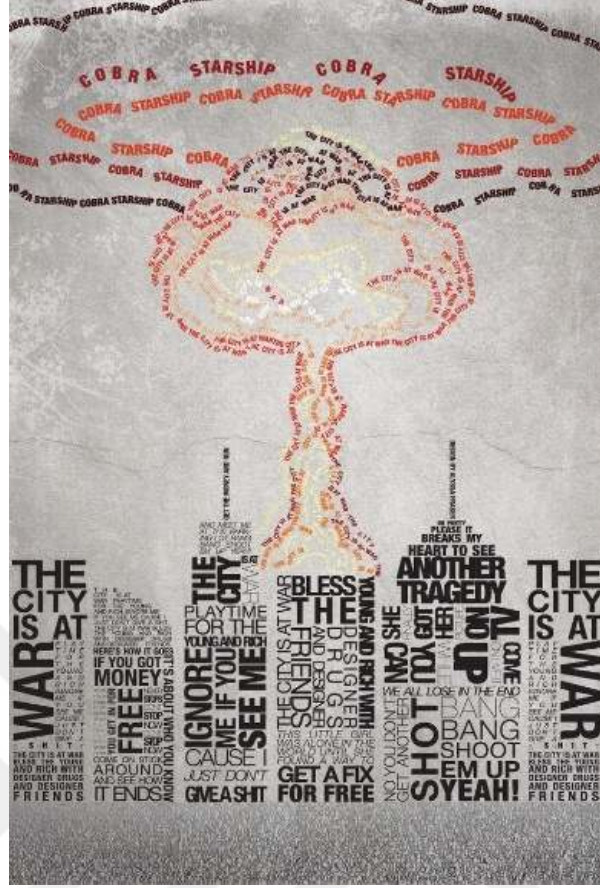
Görsel 36: Oscar Wilson, Buxton Testi, Dijital Tasarım

Görsel 36, Oscar Wilson'un vektörel tabanlı photoshop programı yardımıyla tasarlamış olduğu bir tipografik illüstrasyondur. Görselin arka planında gerçek bir doğa manzarasına yer verilerek kompozisyonun ön planına tipografik bir su şişesi illüstrasyonu yerleştirilmiştir. Su şişesinin görseli kapak haricinde tamamen tipografik öğelerden oluşturulmuştur. Su şişesini oluşturan yazıların renkleri, arka espasta yer alan manzaranın renklerine uyumlu olarak tasarlanmıştır. Böylece arkadaki doğa manzarasının bir parçası olduğu izlenimini vermektedir. Kelimeleri oluşturan büyük harf değerleri, şişenin formuna göre düz veya kıvrılarak şekil alıp formu oluşturulmuştur. Farklı yazı stillerinin kullanıldığı tipografik tasarımlar bazı yerlerde küçük bazı yerlerde ise büyük olarak kullanılmıştır. Şişenin üzerinde İngilizce tasarlanmış yazılarda; bu şişenin özel olarak tasarlandığı, daha az plastik içerdiği, çevreye daha az zarar vereceği için bizi daha iyi hissettireceği belirtilmektedir. Görselin içerdiği mesaj tipografik öğelerle desteklenerek daha dikkat çekici hale getirilmiştir.

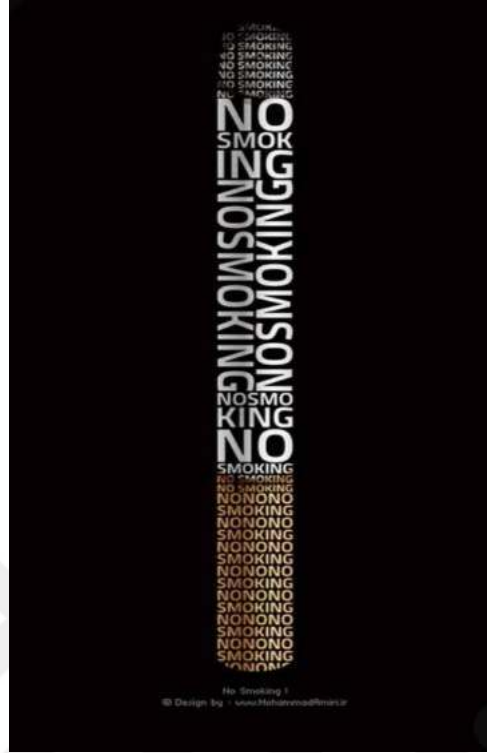
Görsel 37: Oscar Wilson,Futurestep Rowers

“Futurestep Rowers” yani geleceğe adım kürekçileri, tipograf Oscar Wilson’un elle tasarlamış olduğu tipografik illüstrasyon örneğidir. Görselde boş beyaz bir zeminde kanoyla kürek çeken dört figür bulunmaktadır. Figürler, kürek ve kano tamamen tipografik öğelerden meydana gelmektedir. Farklı dil ve alfabelerden oluşan renkli yazılar, büyük karakterli harfler kullanılarak tasarlanmıştır. Tasarımın göz alıcı ve parlak renk çeşitliliği görselle ve yazılarla uyum içerisinde ve zekice kullanılmıştır. Kano, kürekler ve figürlerin şekline göre yazılar şekil alıp formları oluşturulmuştur. Wilson’un yaptığı “Geleceğe Adım Kürekçileri” tasarımı, taşıdığı renkler gibi geleceğin ne kadar renkli olabileceğinin mesajını vermektedir.

Görsel 38: Alyssa Fraser, The City İs At War, Dijital Tasarım, 2011

Tasarımcı Alyssa Fraser'in tasarımı olan Görsel 38, Cobra Starship müzik grubunun "The City is at War" şarkısının sözlerinden meydana gelmektedir. Tasarım vektörel tabanlı Adobe illüstratör CS4 programında yapılmıştır. Görselde patlamanın yaşandığı bir kent, tipografik öğelerle tasarlanmıştır. Binalar siyah ve gri; patlama ise sarı, turuncu ve kırmızı renklerle oluşturulmuştur. Binaları oluşturan tipografiler, farklı yazı stilleri, ebat ve ölçüler kullanılarak dik veya yan olarak düzenlenmişlerdir. Bazı yerlerde koyu siyah ve kalın kullanılan harfler bazı yerlerde de ince veya opozitesi düşürülerek gri bir görüntü verilmiştir. Bunlar kente ışık ve gölge etkisi katmıştır. Patlamayı oluşturan tipografiler ise küçük ebatlı yazılarıyla dalgalı bir şekilde dağılarak büyük bir alev topu görseli oluşturmuştur. "The City is at War", "Şehir savaşta" anlamına gelmektedir. Tasarımcı, şarkı sözlerini kullanarak bu sözlerin zihinde yarattığı görseli tipografik olarak oluşturmuştur. Böylece sözlerin verdiği mesajı etkileyici bir görsele dönüştürmüştür.

Görsel 39: Tipografik Sigara İllüstrasyonu, “No Smoking”, Dijital Tasarım

Görsel 39, vektörel tabanlı photoshop programıyla tasarlanmış tipografik bir görseldir. Dijital ortamda tasarlan bu çalışma “NO SMOKING” yazısı kullanılarak bir sigara illüstrasyonu oluşturulmuştur. Siyah bir boşlukta dik bir şekilde duran sigara formunun altında kim tarafından tasarlandığı yer almaktadır. Sigarayı oluşturan yazılar, formun şekline göre ayarlanmış ve dizilmiştir. Sigaranın üçte biri olan alt kısmı, sarı renkli aynı büyüklük ve ölçüdeki kelimelerin yan dizilimiyle oluşturulmuştur. Diğer üçte ikilik üst kısım, farklı büyüklük ve farklı yön dizilimleriyle beyaz olarak tasarlanmıştır. Sigaranın uç kısmında ise çok küçük ve tek yönlü düzenlenen sözcüklerin beyaz renk ile kullanımı kül izlenimi yaratmıştır. Sigaraya hayır yönündeki telkinlerin, yazınsal ve görsel birleşiminin bir tasarımı olan görsel, okuyucuya sigaranın sağlık için zararlı olduğu mesajını vermektedir.

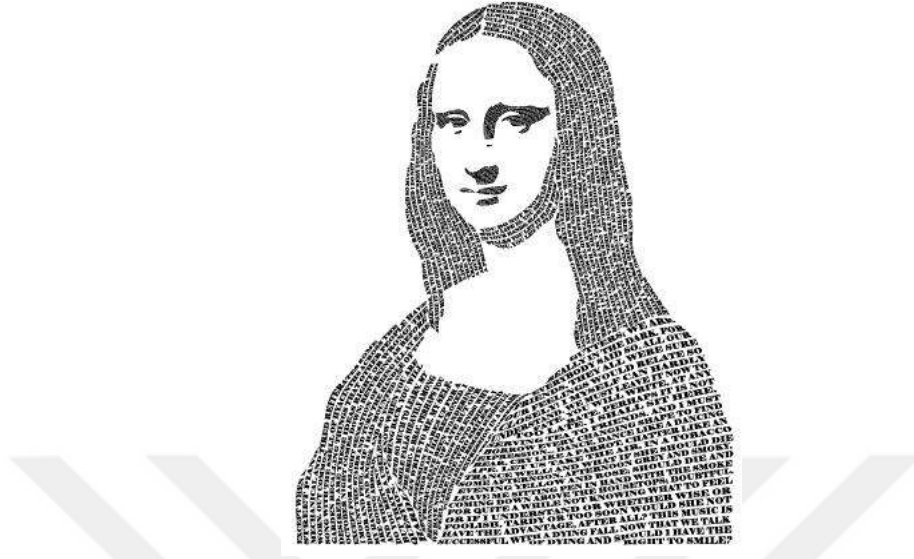
Görsel 40: Victor Van Gaasbeek, Global Warming, Dijital Tasarım, 2009

“Doğu Asya Denizleri Kongresi 2009”un tanıtımı için Victor Van Gaasbeek tarafından photoshop programıyla tasarlanmış bir afiştir. Görsel, tipografi ve görselin bir arada kullanıldığı 3D başarılı bir dijital tasarımıdır. Deniz ve gökyüzünün görüldüğü görselde 3D tasarlanmış “Global Warming” yazısının harfleri üst üste binmiş vaziyette suda yüzerken tasarlanmıştır. Bu tipografik harflerin her biri, yer kürenin bir parçası olarak görselleştirilmiştir. Kahve tonlarıyla ve üç boyutlu olarak tasarlanan harflerin üzerine şelale, ağaç, bitki ve hayvan gibi varlıklar eklenmiştir. Doğadaki renklerine uygun olarak tasarlanan gökyüzü ve deniz, açık ve berrak bir görünümde sunulmuştur. Küresel iklim değişikliğine dikkat çeken görsel, doğanın ve canlıların bundan nasıl etkilenebileceğini göstermek için tasarlanmıştır. Küresel ısınma, buzulların erimesi, tatlı su kaynaklarının azalması, deniz suyu seviyesindeki değişimler ve bunlardan olumsuz etkilenecek canlılar. Bunlar, dünya genelinde dikkat edilmesi ve önlem alınması gereken ciddi problemlerdir. Gaasbeek, doğa ve canlı yaşamı için gerekli hassasiyetin oluşması amacıyla bu dikkat çekici tasarımı yapmıştır.

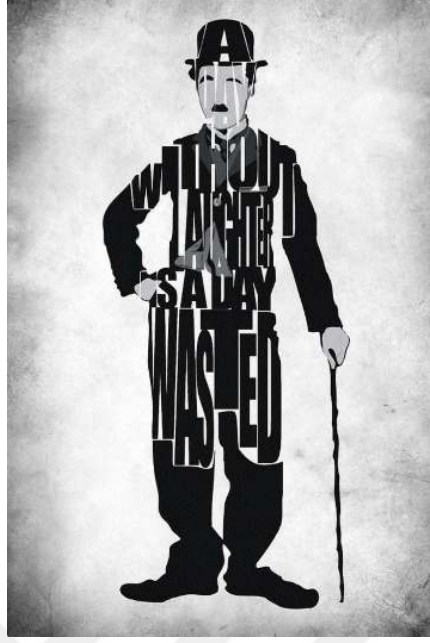
Görsel 41: Inspirlow Design, Forest Gamp, Dijital Çizim, 2013

Görselde Forest Gamp filminin, filmle aynı adı taşıyan başkarakterin yanında valiziyle bir bankta oturma sahnesi, dijital ortamda vektörel tabanlı bir program yardımıyla yapılmıştır. Bu tipografik illüstrasyon örneği, Forest Gamp’ın filmde kullandığı “Annem her zaman şöyle derdi: ‘Hayat bir kutu çikolata gibiydi. İçinden ne çıkacağını asla bilemezsin’” repliğiyle oluşturulmuştur. Görsel, eskitilmiş bir arka fon efekti üzerine, kahve ve krem renk tonlarının kullanılmasıyla şekillendirilmiştir. Figürün ayakları, oturduğu bank ve valizi normal çizimle oluşturulurken figürün başından ayak bileklerine kadar olan formu yazıyla meydana getirilmiştir. Tipografik olarak tasarlanan yazı, tek bir cümlemin sıralı ve üst üste dizilimiyle oluşturulmuş; bold ve büyük harf karakterleri kullanılarak tasarlanmıştır. Vücut şekline göre büyük, küçük ya da renk efektiyle dalgalandırılarak kullanılmıştır. Özellikle bacakları oluşturan kelime, ortadan küçültülerek ve rengi koyulaştırılarak gölge etkisi yaratılmış ve oturma pozisyonu verilmiştir. Winston Groom’un aynı isimli kitabından uyarlama olan filmde, Asperger Sendromu olan bir adamın hayat hikayesi anlatılmaktadır (URL-11, 2024). Düşük zeka ve fiziksel sorunlara rağmen hayatın getirdiği sürprizlerle büyük başarılar kazanmış olan Forest Gamp’ın filmde kullandığı bu repliğiyle tipografik illüstrasyonun yapılması, etkileyici bir tasarım oluşturmuştur. Tasarımcı, hayatın sürprizlerle dolu olduğunu anlatmak için bu film karakteri ve repliğini seçmiştir.

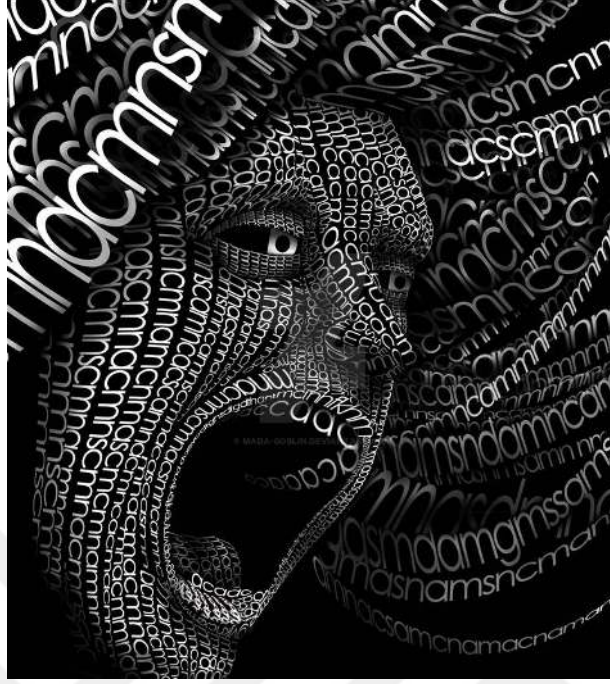
Görsel 42: Mona Lisa Tipografik İllüstrasyon, Dijital Tasarım

Görsel 42’de Leonardo da Vinci’nin ünlü tablosu “Mona Lisa” görülmektedir. Vektörel tabanlı programlarla yapılan bu tasarım, tablodaki görsel formun soluklaştırılmasıyla üzerine bir metnin forma uygun bir şekilde yerleştirilmesiyle tasarlanmıştır. Metnin geneli düzenli bir dizilimle aynı boyutta ve büyük harf karakterleri tercih edilerek tasarlanmıştır. Görseldeki formu oluşturan çizgilere dikkat edilerek metnin yönü değiştirilip görsel form oluşturulmuştur. Yüz ve boyun kısmında çoğunlukla beyaz boşluk bulunan bu tipografik illüstrasyonda siyah ve beyaz tonlar hakimdir. İllüstrasyon, tipografik yazıların uyumlu dizilişiyle bir ahenk sağlayarak oldukça etkili bir görüntü oluşturmaktadır. Görseli oluşturan yazı, bir şiirin veya şarkının sözlerinden oluşmaktadır. Ölüm teması üzerinde durulan yazıda, ölümün kişide uyandırdığı duygular şiirsel bir anlatımla aktarılmaktadır. Böyle bir konunun, asırlarca kendinden söz ettirerek ölümsüzlüğü yakalayan Mona Lisa tablosu ile verilmesi hem eseri hem yazıyı daha dikkat çekici bir hale getirmektedir.

Görsel 43: İnspirlow Design, Charlie Chaplin, Dijital Tasarım, 2013

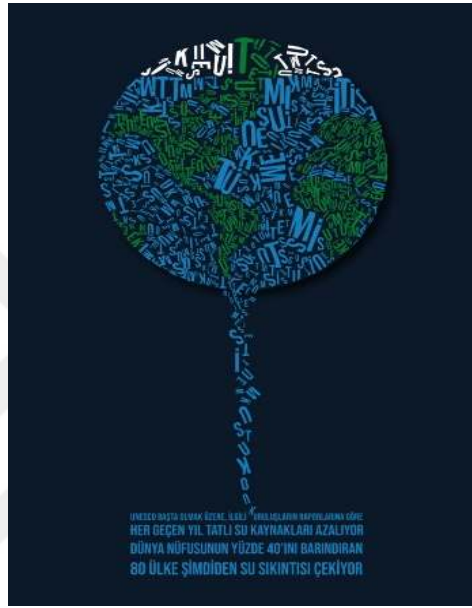
Pixel tabanlı programlarla tasarlanmış bu tipografik illüstrasyon, Chaplin'in "Kahkaha atmadan geçen bir gün boşa geçmiş bir gündür" cümlesiyle oluşturulmuştur. Siyah-beyaz tasarlanmış olan görselin arka espası, gri bulutlu bir izlenim vermektedir. Chaplin'in figürü, bu gri bulut kümesinin tam ortasında elinde bastonla ayakta duracak şekilde kompoze edilmiştir. Chaplin'in dirsekleri ve diz kısımlarına kadar olan baş ve gövdesi yazıyla oluşturulmuştur. Dirseklerinden sonraki kol kısmı ve dizden sonraki bacak kısmı normal çizimle görselleştirilmiştir. Siyahın tonları kullanılarak tasarlan figür, başından dizlerine kadar tek bir cümlenin başarılı bir tasviridir. Cümle, figürün formuna ve cümle dizilimine uygun olarak yerleştirilmiştir. Tek bir yazı stilinin kullanıldığı tipografik tasarımın harfleri büyük ve farklı ebatlarda tasarlanmıştır. Charlie Chaplin; dünya görüşünü, canlandığı karakter vasıtasıyla bize yansıtmaktadır. Chaplin'in hayat anlayışını ifade eden bir sözle onun beden formunun oluşturulması oldukça etkileyici bir sunum oluşturmuştur. Gülme eylemi, insanda olumlu duygular yaratarak daha pozitif eğilimlerle insan sağlığını ve ömrünü etkilediğinden tasarımcı, gülmenin önemini böyle yaratıcı bir tasarımla ortaya koymuştur.

Görsel 45: Mada Goblin, “Scream”, Dijital Tasarım, 2009

Tasarımcı Mada Goblin, yaklaşık 10 saatlik bir çalışmayla vektör tabanlı PS7 ve CS3 programlarını kullanarak “Scream” yani “çığlık atmak” anlamına gelen tasarımını meydana getirmiştir. Siyah beyaz tasarlanan tipografik öğeler photoshop programı kullanılarak görselin üzerine yerleştirilmiştir. Görselde kullanılan “mnacmns” harfleri kendi içinde karıştırılarak ve görseldeki yüzün ifadesine göre şekil alarak çizgisel bir etki oluşturacak şekilde kullanılmışlardır. Görselde yer alan baş, tamamen flulaştırılıp baş formuna harfler yerleştirilerek tasarım meydana getirilmiştir. Beyaz renkte kullanılan harfler, forma göre büyüyüp küçülen, çizgisel ya da dalgalı hareketler şeklinde ters-düz kullanılarak baş formunu siyah zeminde görünür kılmaktadır. Saçlardaki dalga etkisi, mimik hareketlerindeki kavisler ve göz yuvaları, harflerin dizilirken yüzdeki ifade doğrultusunda şekil almasıyla oluşmaktadır. Göz bebekleri siyahla kontrast sağlayarak daha da belirginleşip ön plana çıkmıştır. Bağırان bir insanın görselleştirildiği bu tipografik illüstrasyon, içerdiği mesaja ilişkili olarak “scream” diye adlandırılmıştır. Harfler görsel üzerine anlamsız ve dağınık bir şekilde yerleştirilirken figürün bağırان yüz ifadesi bu harfleri “scream” yani “çığlık” diye algılamamızı sağlamaktadır. Böylece beyin, görsel uyarıcıların yönlendirmesiyle bütünü kendi oluşturmuştur. Bu görselde bağırان bir insanın görseli tipografi ile desteklenerek olduğundan daha dikkat çekici hale getirilmiştir. Çığlık atmak,

bağımlılığı anlatmakta veya bağımlılık yapan maddeleri ifade etmektedir. Görselde tasarlanmış tipografik unsurlar, illüstre edilen formla bir bütünlük sağlayarak vermek istediği mesajı daha güçlü bir şekilde sunmaktadır. Aynı zamanda, bağımlılığa sebebiyet veren maddelerin sigarada bulunduğu ve sigara içmenin alışkanlık yaparak bağımlılığa dönüştüğü anlatılmaktadır.

Görsel 47: Esra Güneş, Su Tüketimi, Dijital Tasarım, 2018

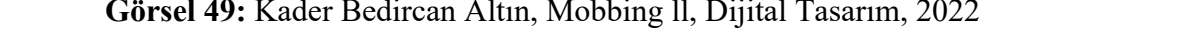
Tasarımcı Esra Güneş tarafından su tüketimi üzerine yapılan bu afiş bir tipografik illüstrasyon örneğidir. Koyu lacivert bir zeminde yapılan tasarımın üst köşesinde harflerden oluşan bir dünya modeli yer almaktadır. Bu dünya modelinden aşağı doğru akan harfler düzenli bir dizilim şeklinde sıralanarak su görüntüsü oluşturmaktadır. Genelde koyu renklerin tercih edildiği görselde mavi tonları kullanılarak yeşil ve beyaz renklerinden yararlanılmıştır. Dünya küre üzerindeki harf karmaşasında, büyük-küçük tasarlanan harflerden “S, U, T, Tü, M, Mİ” harfleri diğerlerinden daha büyük ve belirgin çizilmiştir. Dünya modelinin içinde karışık bir biçimde verilen harfler aşağı doğru aktıkça kelime dizilişleriyle anlamlı cümleler oluşmakta ve bu aynı zamanda akan bir suyun birikintisi mesajını da vermektedir. Anlamlı cümlelere dönüşen harfler, dünya üzerindeki su kaynaklarının yetersizliğini belirtmektedir. Sanatçı bu tasarımıyla, dünyadaki nüfus artışı ve küresel ısınmayla azalan su kaynaklarının gelecekte yol açabileceği sorunlara dikkat

çekmeyi amaçlamıştır. Bu amacını, tipografiyi görselle birleştirilerek vermesi, bu sosyal meselede oluşturmak istediği duyarlılığın etki gücünü arttırmak içindir.

Görsel 48: Kader Bedircan Altın, Mobbing 1, Dijital Tasarım, 2021

Görsel 48, pixel tabanlı procreate çizim programıyla Kader Bedircan Altın tarafından yapılmıştır. Tasarım, birden çok seri çizimin art arda dizilip, dijital ortamda hareket ettirilmesiyle oluşturulmuş bir tipografik animasyondur. Tasarımda, beyaz bir arka plan ve zemine yerleştirilmiş, havada bir kol ve yerde bir sinek görülmektedir. Kol tasarımı, dijital ortamda oluşturulan gerçekçi bir kolun daha sonra stilize edilip üzerine farklı yazı karakterlerinin yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Görseldeki kolun üzerinde yazılı olan “Mobbing” yazısı, birbirinden farklı yazı stilleri kullanılarak, büyük veya küçük karakterli olacak şekilde farklı ebatlarda tasarlanmıştır. Bu kelimenin tipografik tasarımları, iç içe geçmiş karışık bir şekilde verilerek gazete sayfası izlenimi vermektedir. Animasyonla verilmek istenen bir sosyal mesaj, aynı zamanda yazıyla desteklenerek verilmiştir. Tamamen mobbing yazısından oluşan kol, yukarıdan aşağıya doğru hareket ederek yerdeki sineği ezmektedir. Günümüzün ciddi sorunlarından birine dönüşen mobbingin böyle bir animasyon tasarımıyla verilmesi, bu konuda gerekli duyarlılık ve hassasiyete dikkat çekmek içindir. Mobbinge maruz kalan bir bireyin sinek figürü ile verilmesi, bu psikolojik şiddetin birey

Görsel 50: Kader Bedircan Altın, Mobbing II Kesit, Dijital Tasarım, 2022

Siyah beyaz tasarlan görselin ilk karelerinde, “MOBBİNG” yazılı büyük harflerin iç içe geçirilmesiyle tasarlanmış kırmızı bir çakmak görülmektedir. Birçok art arda çizimin oluşturduğu bu tipografik animasyonda, karakterin çakmak vasıtasıyla tutuşturulup, yanarak küle dönmesi izlenmektedir. Animasyon üzerinden “mobbing” ve etkileri gösterilerek, bu tarz sosyal ve psikolojik bir baskıya maruz kalan bireylerin nasıl hissettiği gösterilmiştir. Yapılan bazı araştırmalarda, mobbinge uğrayanların yaşadığı psikolojik çöküntünün olumsuz sonuçlar doğurabildiği ortaya konulmuştur. Namie (2000), mobbingin uygulanma şekli, süresi ve şiddeti mağdurlarda psikolojik rahatsızlıklara sebep olduğu ve üç aşamada gerçekleştiği bilgisini vermektedir. Mobbingin ilk aşamasında nedensiz ağlama, uyku bozuklukları, çabuk sinirlenme ve konsantrasyon güçlüğü görülürken ikinci aşamasında yüksek tansiyon, mide şikayetleri, depresyon, iş yerine gitmek istememe gibi etkiler görülmektedir. Üçüncü aşamada ise depresyonun şiddeti artmakta, panik atak ve endişe durumu ortaya çıkarak kazalara yol açmakta ve intihara meyil görülmektedir (aktaran Atman, 2010, s:167). Bu kısa animasyonda da amaç, bireyin mobbinge uğradıktan sonra nasıl yavaş yavaş tükenerek yok olduğunu göstermektir.

5.SONUÇ VE ÖNERİ

Günümüzde artan ve gelişen nüfusa yönelik üretimin seri ve hızlı olması beraberinde pazarlamaya olan ihtiyacı da arttırmıştır. Fakat sürekli bir üretimin olması o ürünlerin pazarlanması için yapılan her reklam, afiş, illüstrasyon, animasyon vb. gibi görsellerde de artış olduğundan çevremizde maruz kaldığımız bir görsel kirlilik oluşmuştur. Tasarımcıların bu görsel kirlilikte ürettikleri yeni tasarımların kaybolmaması için farklı ve etkili yollar aramaya başlaması; illüstrasyon ve animasyonun tipografi ile birleştirilerek yeni tasarımların oluşturulmasında etkili olmuştur. Bu bağlam üzerinden çalışmanın konusu belirlenmiş ve gerekli araştırmalar yapılmıştır.

Görme organı vasıtasıyla çevreden aldığımız görüntüler, beynimiz tarafından hızlı bir şekilde algılanıp işlendiği için görsel iletişim, iletişim kurmanın en etkili yollarındandır. Bu nedenle görsel iletişimin başvurduğu ve çevremizde sürekli maruz kaldığımız grafik tasarım disiplinlerinden tipografi, illüstrasyon ve animasyon hayatla etkileşimimizin bir parçası haline gelmiştir. Tipografi, illüstrasyon ve animasyon iletişim amaçlı kullanılan önemli görsel tasarım unsurları olarak birey ve toplum üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Bu görsel unsurların etki gücünün artırılması bağlamında birlikte kullanılmaları daha dikkat çekici görsel sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Ve toplumsal içerikli mesajların, bu görseller aracılığıyla topluma sunulması amaçlanan hedefe ulaşılmasını hızlı ve kolay hale getirmektedir.

Bir toplumda meydana gelen ve çoğu bireyi etkileyen birtakım olaylar, sosyal sorun haline dönüşerek tahrip edici varlığını uzun süre sürdürebilmektedir. Ekonomi, işsizlik, yoksulluk, yolsuzluk, çocuk istismarı, madde bağımlılığı, çarpık kentleşme, göç, nüfus artışı, çevre kirliliği, eğitim, kadına şiddet, sağlık vb. gibi sorunlar, bunların başında gelmektedir. Bu sorunlara dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmak için kamu kurumlarınca ya da bireysel olarak tasarlanan sosyal içerikli mesajlar, günümüzde yaygınca kullanılmaktadır. Sosyal mesajların, görsel olarak verilmesi güçlü bir anlam ifade edeceğinden bireyler üzerinde yoğun duygusal tepkiler oluşturabilmektedir. Düşünce ve davranışlarını etkileyerek insan belleğinde derin izler bırakabilmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi sosyal mesajlar toplumda değişimler yaratarak toplumsal hareket ve örgütlenmeleri tetikleyebilmekte ve yeni oluşumlara zemin hazırlayabilmektedir. Bu bakımdan oldukça güçlü ve etkilidirler. Bu

mesajlar iyi tasarlanmış görsellerle sunulduğu vakit toplumu ve bireyi olumlu yönde yönlendirebilmektedir.

Yapılan incelemelerde tipografiyle desteklenmiş görsellerin olduğundan daha etkileyici hale geldikleri ve bu görseller üzerinden verilen mesajların etki gücünün daha da arttığı görülmektedir. Buna dayanılarak sosyal meselelerin toplumda istenilen düzeyde ilgiyle karşılanması için tipografik illüstrasyon ve tipografik animasyonlar aracılığıyla verilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Tipografik olarak tasarlanmış illüstrasyon ve animasyon, içerdiği sosyal mesajı daha dikkat çekici ve etkileyici bir hale getirerek bellekte daha uzun kalmasını ve kısa sürede daha geniş alanlara yayılmasını sağlamaktadır. Toplumun sosyal sorunlar hakkında duyarlılığını arttırmak ve onları bilinçlendirmek için başvurulacak tipografik illüstrasyon ve tipografik animasyon tasarımlarının daha güçlü tasarımlara dönüştürülerek verilmesi için bu tasarımlar üzerinde yapılacak yenilik ve araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

6.KAYNAKÇA

- AHMADOGLI, A. (2017). Bir Ortak Dil Olarak Görsel İletişim Tasarımı ve İnsan Hakları Örgütleri Özelinde Uygulamaları, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- AKBAŞ, G. (2018). Çağdaş Tasarımda Sayısal Kaligrafi ve Deneysel Uygulama Çalışmaları, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- AKBULAK, B. (2012). 1960 Sonrası Tipografi ve Sanatsal Etkileşimi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- AKSAN, D. (2007). Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim), Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, 4. Baskı
- AMBROSE, G. HARRİS, P. (2020). Grafik Tasarımda Tipografi, İstanbul: Literatür Yayınları
- ARĞIN, E. (2021), Algı, Sosyal Algı ve Algı Yönetiminin Sosyal Medyada Kullanımı, Ankara: İksad Publishing House
- ARI, N. (2015), Sinematografik Anlatımda Stop Mation Canlandırmanın Bir Tekniği “Pixilation” ile Uygulama Projesi, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- ASLAN, E. (2021). Animasyon (çizgi film) Kültür Aktarımı Açısından Bir Bakış, Folklor/Edebiyat Dergisi, Sayı: 108
- AŞKAROĞLU, K. A. (2019). Dijital İllüstrasyonun 2000 Yılından Günümüze Gelişimi ve Yayın Grafiğindeki Yeri, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- ATİKER, B. (2010). Hareketli Grafik Tasarım Eğitiminde Ders İçerikleri, Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, 1.Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu.

- ATMAN, Ü. (2010). İş Yerinde Psikolojik Terör: Mobbing, Sağlık ve Performans Kalite Dergisi, Sayı:3, Sayfa:157-174
- AYAYDIN, A. (2009). Eğitimde Çoklu Zekâ Yansımaları ve Görsel Sanatlar, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı:13, sayfa: 52-62
- AYGEN, Y.Z. (1998). Türkiye’de Cumhuriyetten Sonra Tipografinin Gelişimi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- AYTEKİN, H. (2018). Türkiye’de Belgesel Filmde Tipografi Kullanımının Gerçekliğe Etkilerini İncelemek Üzere bir Öneri, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 6, 55-76
- BANGİR, ALPAN, G. (2008). Görsel Okur Yazarlık ve Öğretim Teknolojisi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:5, Sayı:2, sayfa: 74-102
- BAŞIBÜYÜK, O. (2014). Algı Yönetimi ve Bilgi Savaşlarında Sosyal Medyanın Rolü, Bilal Karabulut (Ed), Algı Yönetimi İçinde, İstanbul: Alfa Basım Yayım
- BECER, E. (2019). İletişim ve Grafik Tasarım, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 12. Baskı
- BECER, E. (2010). Modern Sanat ve Yeni Tipografi, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2. Baskı
- BEDİR ERİŞTİ, S. D. Ve Diğerleri, (2016). Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek, Ankara: Pegem Akademi Yayınevi
- BEGTİMUR, M. E. (2018). İlk Matbaanın Mucidi, Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi, S:12, s:160-168
- BENUĞUR, Ş. (2012). Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Atölye (Grafik) Dersinde Yazı ve Tipografi Öğretimi Uygulamaları, Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi- Journal of Educational Sciences Research, 2 (1), 147–176.
- BERG, B.L. ve LUNE, H. (2019). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Çev. Editörü: Asım Arı, Eğitim Yayınevi
- BERGER, J. P. (1988). Görme Biçimleri, Çev: Yurdanur Salman, İstanbul: Metis Yayınları

- BLOKLAND, P. (2017). Tipografinin Geleceği, Grafik Sanatlar Üzerine Yazılar: Grafik Tasarımcılar Meslek Kuruluşu, Çev: Ayşe Dağıstanlı, Eylül 2017, Sayı: 180
- BOSTANCI, E.- ERDEM, R.- ADAY, E. B. (2018). Toplumsal Dönüştürücü Olarak Grafik Tasarım, 6. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu
- BOZTEPE, D.K. (2015). İllüstrasyonun Tarihsel Süreci ve Gelişimi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. ve Diğerleri, (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- CANYURT, M. (2009). Tarihsel Süreç İçinde Farklı Kùltürlerdeki Vurmalı Seramik Çalgıların ve Günümüz Sanatçı Uygulamalarının İrdelenmesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- COOK, A., FLEURY, R. (1989). Type & Color, Bilimsel Eserler (ABD: Rockport Publishers, Inc.)
- ÇAKIR, Ö.-METE, F.-TURAN, B. (2020). İletişim Teknolojisinin Gelişimi: Akıllı Telefona Giden Yol, <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=146676>
- ÇALIŞKAN, M. ve MENCİK, Y. (2015). Değişen Dünyanın Yeni Yüzü: Sosyal Medya, Akademik Bakış Dergisi, S:50
- DANACIOĞLU, G. (2023). Türk Sosyal Medyasında Grafik Tasarımın Rolü, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Edirne
- DEMİR, H. (2019). Türkiye’de İllüstrasyon Tasarımını Dönem Farkı ve Teknolojik Gelişmelerin Etkileri Üzerinden İncelemek, Ulakbilge, 36(2019 Mayıs), s:389-397
- DEMİREL, M. R. (2019). 20. Yüzyıl ve Sonrası Toplumsal Değişmelerin Sanattaki Yansımaları, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı Sanat ve Tasarım Programı, Sanatta Yeterlilik Eser Çalışması, İstanbul
- DONOUGHUE, C. (2007). Yazının Öyküsü, Çev. Sevgi Atlıhan, İstanbul: İş Bankası Kùltür Yayınları

- DUYGU, M. (2023). Siyasi İletişim Sürecinde Afiş Tasarımı ve Görsel Propaganda, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Nisan, C:22, S:86, s: 478-485
- ERDAL, G. (2015). İletişim ve Tipografi, İstanbul, Hayalperest Yayınevi, 1. Baskı
- ERDOĞAN, İ. (2011). İletişimi Anlamak, Ankara: Pozitif Matbaacılık
- ERİŞTİ, S. D., ULUUYSA, B., DİNDAR, M. (2013). Görsel Algı Kuramlarına Dayalı Etkileşimli Bir Öğretim Ortamı Tasarımı ve Ortama İlişkin Öğrenci Görüşleri, Anadolu Journal of Educational Sciences International, January 2013.
- ERYAYAR, E. (2011). Endüstri Ürünleri Tasarımında Gestalt Teorisi Uygulaması, Journal of World of Turks
- GAFUROĞULLARI, D. (2014). Grafik Tasarımının Reklam Afişlerinde Kullanımı: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Örneği, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, C:4, S:2
- GEÇEN, F. (2019). “Tasarımsal ve Digital Ortamda Yapılan Tipografik Portrelerin Resimsel ve Grafiksel Değerlendirilmesi”, International Social Sciences Studies Journal, 5(30): 476-482
- GEZER, Ü. (2019). Çağdaş Sanat ve Tasarım Eğitiminde Görsel Tasarım Öğeleri ve İlkeleri, Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, 40 (2019 Eylül).
- GOMBRICH, E. H. (2013). Sanatın Öyküsü, İstanbul: Remzi Kitabevi, 8. Baskı
- GÖNENÇ, E.Ö. (2012). İletişimin Tarihi, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, İstanbul, Sayı:18
- GÖNÜLLÜ, A. B. (2017). İllüstrasyon (Resimleme) Sanatını Tanımlamak I. Uluslararası Felsefe, Eğitim, Sanat ve Bilim Tarihi Sempozyumu, 03-07 Mayıs, 2017-Muğla, Tam metin bildiri kitabı, sf:909-919, Tam metin bildiri linki: https://drive.google.com/file/d/0Byr78_LL0s0fYVd2OU02b1V6MVU/view
- GÜNDÜZ, M. (1978). Matbaanın Tarihçesi ve İlk Kur'anı Kerim Basmaları, <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://acikerisim.fsm.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11352/1256/G%25FCnd%25FCz.pdf%3Fsequence%3D1&ved=2ahUKEwjfkbaOm->

- GÜNEL, H. ve KEŞ, Y. (2021). Kinetik Tipografide Anlam Oluşturma Sürecinde Sosyal Göstergebilim Geçişlilik Sistemi, Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, s.765-786
- GÜRSES, B. (2014). Plastik Sanatlarda Resim ve İllüstrasyon, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- İNCEOĞLU, M. (2011). Tutum Algı İletişim, Ankara: Siyasal Kitabevi, 6. Baskı
- İPLİKÇİ, H. G. (2016). Bir Marka Bileşeni Olarak Logolar ve Logolarda Tipografi Kullanımının Marka Değerine Etkisi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir
- KARAALİOĞLU, S. (2015). Görsel Kültürde Bilgilendirme Tasarımı Ürünleri: Üniversite Kampüsleri, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication-TOJDAC October, Vol:5, Issue:4
- KARAÇEPER, S. (2018). Dijital Teknoloji ve Grafik Tasarımda Yenilikler, Aydın Sanat, S:8, Aralık 2018(73-83)
- KARAMAN CENGİZ, C. (2020). Dezavantajlı Alanlarda Farkındalık Yaratıcı Bir Unsur Olarak Animasyonun Kullanımı ve Bir Kısa Film Uygulaması, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- KESER, N. (2005). Sanat Sözlüğü, Ankara: Ütopya Yayınları
- KILIÇ, S. (2014). Kitle İletişim Araçlarının Gelişimi ve Sosyal Medyanın Siyasal İletişimi Etkileme Rolü, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- KINIK, M. (2014). İbrahim Müteferrika ve Yayımladığı İlk Kitaplar, Kalemişi Dergisi, C:2, S:4
- KINIK, M. ve TOPAKLI, A. (2012), Levni Minyatürlerinde İllüstrasyon, Akdeniz Sanat Dergisi, Cilt:5, Sayı:10
- KIZILDEMİR, D. (2015). Grafik Tasarımda Fotoğraf ve Tipografi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

- KİPDEMİR, S. ve YILMAZ, I. (2022). Kaligrafi Eğitimi ve Grafik Tasarıma Etkisi, Academic Social Resources Journal, Vol:7, Issue:34
- KOZLU, D. ve KORKMAZ, F. D. (2018). Türkiye’de Resim ve Çağdaş Sanatta Kaligrafinin Etkisi, Akademik Bakış Dergisi, S:66, Mart-Nisan 2018
- KUM, Ö. (2023). 2020-2022 Yılları Arası Pul İllüstrasyonlarının Tipografi Görsel İlişkisinin İncelenmesi, Türkiye Bilim Araştırmalar Dergisi, C:8, S:1
- KÜÇÜKOĞLU, M.E. (2017), Animasyon Sektörü Raporu, Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA), Eskişehir
- MENNAN, Z. (2009). Form Simple to Complex Configuration: Sustainability of Gestalt Principles of Visual Perception Within The Complexity Pradigm. METU Journal of The Faculty of Architecture.
- NEWARK, Q. (2017). Grafik Tasarım Nedir? / What is Graphic Design, Mies: Roto Vision SA, İvy Press.
- ÖZBAY, M. (2011). Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri, 4. Baskı, Ankara, Öncü Basımevi
- ÖZDEMİR, F. ve Kurt, H. (2018). Jan Tschichold’dan Bugüne Yeni Tipografi, İnönü Üniversitesi Kültür Sanat Dergisi, İnönü University Journal of Culture and Art, Cilt: Vol.4, Sayı: No: 2, 86-101.
- ÖZSOY, V. ve ALAKUŞ, A. O. (2017), Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri; Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- ÖZTUNA, Y. (2007). Görsel İletişimde Temel Tasarım, Tibyan Yayıncılık, İstanbul
- PAMUKÇIOĞLU, M. (2017). Medyanın Toplumsal Algı Yönetimindeki Rolü, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- PUUSTINEN, M., BAKER, M. Ve LUND, K. (2006). Gestalt: A Framework Foredesign of Educational Software, Journal of Computer Assisted Learning.
- SAMANOĞLU, N. (2009). Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya, Ankara: Pegem Akademi, 14. Baskı
- SAN, İ. (2019). Görsel İletişimde İşaretler ve İşaretler Dili Olarak Sanat, Ankara Üniversitesi Journal of Faculty of Educational Sciences, Cilt:14, Sayı:1

- SARIKAVAK, N. K. (2010). H.Ü. G.S.F. Grafik Bölümünde Yazı ve Tipografi Eğitimi, Sanat Dergisi (9), 80-98.
- SELAMET, S. (1995). Grafik Tasarım Öğesi Olarak Tipografi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir
- SEZER, S. (2015). Grafik Tasarımın Kitle İletişimindeki Rolü, İstanbul Aral Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- SÖZEN, M.- TANYELİ, U. (2010). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Remzi Kitabevi
- ŞAHİN, N. (2019). 19. Yüzyıl Sanayi Devriminden Sonra Gelişen Sanat Akımlarının Grafik Tasarıma Etkisi, İstanbul Aral Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ŞENLER, F. (2005). Animasyon Tarihi, Teknikleri ve Türkiye’deki Yansımaları. Türkiyat Araştırmaları, Sayı:3, Güz 2005
- TANYILDIZ, N. İ. (2020). Dijital İletişim Yaklaşımları, Efe Akademi Yayınevi, İstanbul
- TAŞÇIOĞLU, M. ve AYDIN, D. E. (2015). Grafik Tasarımın Bilgilendirme ve Yönlendirme Tasarımındaki Rolü ve Londra-Eskişehir Örnekleri Üzerinden Bir İnceleme, Sanat ve Tasarım Dergisi,
- TEKER, U. (2009). Grafik Tasarım Reklam, Dokuz Eylül Yayıncılık, İzmir
- TOKEL, A. (2017). Viral Reklamların Görsel İletişim Tasarımıyla İlişkisi, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- TOP, G. B. (2018). Grafik Tasarım Disiplinlerinde Temel Sanat Eğitiminin Etkileri, İstanbul Aral Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- TÜRKMENOĞLU, H. ve AKENGİN, G. (2016). Hareketli Grafik Tasarım Sürecinde Yazı Devinimi, İdil Dergisi, Cilt:5, Sayı: 23
- UÇAR, T. F. (2019), Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri, İstanbul
- UĞUR, E. (2021). Yazı ve Tipografi Final Ders Notları, <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://>

cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx%3Ff%3Dyazi-ve-tipografi-2021---final.pdf&ved=2ahUKEwjMgprvz--FAxXjRPEDHakpC-EQFnoECBgQAQ&usg=AOvVaw0hmlZNg2X3PXRhNPZeQdte

- UMUR, G.- EKŞİOĞLU, G.D.-SÖZEN, M.-SÖNMEZ, S. (2011). Dünden Günümüze Afişin Gelişimi ve Algılanabilirliğini Etkileyen Faktörlerin Tespiti, IV. International Printing Technologies Symposium, 24-26 Kasım 2011, İstanbul/Türkiye
- UZUN, A. (2014). 1950 Sonrası Toplumsal Olayların Sanata Yansıması, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum
- ÜNAL, F. (2001). Eğitim İletişiminde Görsel İletişim Tasarımı, Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi, Kurgu Dergisi, S:18, s:325-326
- ÜRTEKİN, Ö. (2018). Geçmişten Günümüze Animasyon Filmlerinde Mekân Kullanım Analizi, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- YAVUZ, A. (2020). Reklamlar Aracılığıyla Duygu Yönetimine Gösterebilimsel Bir Bakış: Coca-Cola Örneği, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli
- YAVUZ, Ş. ve ÖZTÜRK, M.C. (2009). Reklamın Toplumsal Yansımaları ve Yeni Reklam Biçimleri, Ankara: Ütopya Yayınları, 1. Baskı
- YAZAR, T. (2020). Sanat ve Teknoloji İlişkisinde Görsel İletişim Aracı Olarak Tipografi ve Eğitim Sürecindeki Uygulama Yaklaşımları, International Journal of Interdisciplinary and intercultural Art, C:5, S:11, <https://dergipark.org.tr>
- YELDAN, A. Ö. (2022). Stop Mation Tekniği ile Seramik Sanatında Hareket İzlenimi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale
- YETKİN CILIZOĞLU, G. (2011). Kitle İletişim Araçlarında Yer Alan Kurgusal Sosyal Mesajlar: Televizyon Dizilerinde Kitleleştirilen Değerlere Yönelik Bir Analiz, Selçuk İletişim, dergipark.org.tr

- YILDIRIM, A. Ve ŞİMŞEK, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- YILDIRIM, O. ve İPEK, İ. (2020). Yeni Koronavirüs Salgını Dolayısıyla Gündeme Gelen Sosyal İzolasyon ve Gönüllü Karantina Döneminde İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı:52, Kış:2020
- YÜKSEL, H. (2021). Sosyal Mesaj İçerikli Reklamlar: Türk Telekom Kuramsal Sosyal Sorumluluk Projeleri Reklam Filminin Göstergebilimsel Çözümlemesi, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı:55, s.33-55
- ZAFER, C. ve VARDARLIER, P. (2019). Medya ve Toplum, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 22(2), s:355-361.
- ZEYBEK, I. (2012). Görsel İletişim ve Renklerin Aktardıkları, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, C:2, S:12

İnternet Kaynakları

- URL-1. <https://languages.oup.com/google-dictionary-tr/>
- URL-2. <https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Kaligrafi>
- URL-3. <https://sozluk.gov.tr/>
- URL-4. <https://www.fotografya.gen.tr/TR,796/internetteki-tipografi-sorunlari-ve-gorsel-kirlenmeye-k-.html> 23 Ocak 2024
- URL-5. <https://judithinodasi.blogspot.com/2016/03/do-ga-ni.html?m=1> 8 Ocak 2024
- URL-6. [https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Guernica_\(tablo\)](https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Guernica_(tablo)), 8 Ocak 2024
- URL-7. <https://boboscope.com/icerik/vasili-pukirevin-esit-olmayan-evlilik-tablosu> 15 Ocak 2024
- URL-8. <https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/modern-dunyanin-gerceklerini-anlatan-illustrasyonlar,zvtostPHIU2PJYfCwDu1dg/rA6TnFnAN0Wmwc2XN7NXUQ> 8 Ocak 2024
- URL-9. https://bionluk.com/bahar_aydin/belirlediginiz-kelimelerle-tipografik-poster-tasarlarim-82573 03 Mayıs 2024
- URL-10. <https://www.englishcentral.com/blog/eric-clapton-tears-in-heaven-sarki-sozleri-turkce-ceviri/> 14 Aralık 2023

URL-11. https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Forrest_Gump 12 Ocak 2024

URL-12. <https://www.kemalarikan.com/cigliik-terapisi.html> 03 Mayıs 2024

Görsel Kaynaklar

- Görsel 1:** <https://www.wikitarih.com/civi-yazisi/> **Erişim:** 15.01.2024
- Görsel2:** <https://thebookchambersite.com/2021/10/29/seeing-faces-again/>
Erişim: 10.01.2024
- Görsel3:** <https://www.mektepp.com/etkinlik/ ihtiyaclar-esitlik-ve-adalet/>
Erişim: 10.01.2024
- Görsel 4:** <https://www.wikitarih.com/johannes-gutenberg-ve-matbaanin-gelisimi/>
Erişim: 15.01.2024
- Görsel5:** <https://artsandculture.google.com/asset/aiga/BwHwo6EZegwxEQ?hl=tr&avm=2>
Erişim: 17.12.2023
- Görsel 6:** <https://www.wikitarih.com/johannes-gutenberg-ve-matbaanin-gelisimi/>
Erişim: 15.01.2024
- Görsel 7:** <https://www.wikitarih.com/johannes-gutenberg-ve-matbaanin-gelisimi/>
Erişim: 15.01.2024
- Görsel 8:** <https://www.fikriyat.com/galeri/tarih/amerika-hakkinda-yazilan-ilk-kitap-tarihi-hindi-garbi-nasil-bir-eserdir/2> **Erişim:** 15.01.2024
- Görsel 9:** https://www.tajan.com/auction-lot/praxinoscope-emile-reynaud_60543679FB
Erişim: 15.01.2024
- Görsel 10:** https://en.m.wikipedia.org/wiki/Toy_Story **Erişim:** 15.01.2024
- Görsel 11:** <https://bilimdili.com/toplum/coca-cola-turkiye-reklamlarinda-turk-kultur-ogelerinin-kullanilmasi/> **Erişim:** 15.01.2024
- Görsel 12:** <https://www.pazarlamasyon.com/wp-content/uploads/2018/10/Coca-Cola-Noel-Baba-5.jpg> **Erişim:** 15.01.2024
- Görsel 13:** <https://www.canyayinlari.com/donusum-9789750719356>,
Erişim: 15.01.2024
- Görsel 14 :** <https://www.behance.net/gallery/83445487/TYPO-PORTRAIT>

Erişim:10.01.2024

Görsel 15 : <https://www.olybop.fr/portraits-de-stars-en-typographie/>

Erişim:20.12.2023

Görsel 16: <https://shoptr2.gigalinks.org/content?c=%C3%A7ukur+duvar+yaz%C4%B1lar%C4%B1&id=38>

Erişim: 15.01.2024

Görsel 17: <https://www.kaanintavsiyesi.com/film/do-ga-ni-silenced-583802> ,

Erişim: 15.01.2024

Görsel 18: [https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Guernica_\(tablo\)](https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Guernica_(tablo)), **Erişim:** 08.01.2024

Görsel19: <https://boboscope.com/icerik/vasili-pukirevin-esit-olmayan-evlilik-tablosu>

Erişim:15.01.2024

Görsel 20: <https://logowik.com/universal-pictures-vector-logo-8667.html>

Erişim: 01.01.2024

Görsel 21: <https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/modern-dunyanin-gerceklerini-anlatan-illustrasyonlar.zvtostPHIU2PJYfCwDu1dg/rA6TnFnaN0Wmwc2XN7NXUQ>

Erişim: 08.01.2024

Görsel 22: <https://www.baharaydin.com/typographicposter>, **Erişim:** 16.11.2023

Görsel 23: <https://www.baharaydin.com/typographicposter>, **Erişim:** 16.11.2023

Görsel 24: <https://www.behance.net/buseugurlu5f8b>, **Erişim:** 10.01.2024

Görsel 25: <https://revebe.wordpress.com/2011/05/14/tipografi-3/>

Erişim 10.01.2024

Görsel 26: <https://revebe.wordpress.com/2011/05/12/turkce-afisler-3/>

Erişim: 10.01.2024

Görsel 27: https://stock.adobe.com/images/dove-with-the-word-qpeaceq-in-all-languages/45399067?as_campaign=ftmigration2&as_channel=dpcft&as_campaign=brand&as_source=ft_web&as_camptype=acquisition&as_audience=users&as_content=closure_asset-detail-page, **Erişim:**10.01.2024

Görsel 28: <https://www.behance.net/gallery/116426519/TPOGRAFK-CALISMA>

Erişim: 14.12.2023

Görsel 29: <https://samduplessis02.blogspot.com/2011/08/typography-posters-songs.html?m=1>

Erişim: 14.12.2023

Görsel 30: <https://www.deviantart.com/desertviper/art/Got-a-Light-68710882>

Erişim: 03.12.2024

Görsel 31: <https://www.dreamstime.com/stock-photos-tag-word-cloud-disability-related-shape-human-wheelchair-image34905213>, **Erişim:** 08.12.2024

Görsel 32: <https://www.dreamstime.com/stock-illustration-word-cloud-illustration-related-to-fitness-sport-activity-yoga-image41538542> , **Erişim:** 08.12.2024

Görsel 33: <https://www.dreamstime.com/stock-illustration-safety-work-concept-word-cloud-illustration-tag-image45418699> , **Erişim:** 08.12.2024

Görsel 34: <https://www.flickr.com/photos/vccgraphics/4474170561/in/set-72157594204888427>, **Erişim:** 15.12.2023

Görsel 35: https://www.behance.net/gallery/24655793/Typeface-Illustrations?adbid=601100143065051136&adbpl=tw&adbpr=481598648&scid=social46089186&short_code=3121j, **Erişim:** 10.01.2024

Görsel 36: <https://www.debutart.com/artist/oscar-wilson/buxton-test>,

Erişim: 20.12.2023

Görsel 37: <https://www.debutart.com/artist/oscar-wilson/futurestep-rowers>,

Erişim: 20.12.2023

Görsel 38: <https://www.deviantart.com/alyssaf/art/The-City-is-at-War-201105851>

Erişim: 09.12.2023

Görsel 39: <https://www.google.com/amp/s/www.gencgrafiker.com/30-carpici-tipografik-poster/amp/>, **Erişim:** 13.12.2023

Görsel 40: <https://www.behance.net/gallery/250624/Global-Warming>

Erişim: 12.12.2023

Görsel 41: <https://pixels.com/featured/forrest-gump-tom-hanks-ayse-toyran.html>

Erişim: 12.01.2024

- Görsel 42:** <https://dalimoustache.blogspot.com/2012/10/micrography-portraits.html?m=1>
Erişim:10.12.2023
- Görsel 43:** <https://pixels.com/featured/charlie-chaplin-typography-poster-ayse-toyran.html>
Erişim 10.01.2024
- Görsel 44:** <https://www.behance.net/gallery/69139511/Charlie-Chaplin-Typographic-Portrait>
Erişim 12.12.2023
- Görsel 45:** <https://www.deviantart.com/mada-goblin/art/screaming-123888644>
Erişim: 13.12.2023
- Görsel 46:** https://tr.123rf.com/photo_139502428_woman-smoking-a-cigarette-silhouette-with-typography-pattern.html?is_plus=1 **Erişim:** 13.12.2023
- Görsel 47:** <https://www.base.ist/eser/su-tuketimi/> **Erişim:**10. 01.2024

